

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
ÖZEL HUKUK BİLİM DALI

SİGORTA ŞİRKETLERİNİN DOĞAL AFET
SİGORTALARINI KONU ALAN REASÜRANS
SÖZLEŞMELERİNDE SORUMLULUĞU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Latife İclal TÜRCAN

İstanbul
Haziran-2024

T.C.
İSTANBUL SABAHATTİN ZAİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI
ÖZEL HUKUK BİLİM DALI

SİGORTA ŞİRKETLERİNİN DOĞAL AFET SİGORTALARINI
KONU ALAN REASÜRANS SÖZLEŞMELERİNDE
SORUMLULUĞU

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Latife İclal TÜRCAN

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Hasan PULAŞLI

İstanbul
Haziran-2024

TEZ ONAYI

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürlüğüne,

Bu çalışma, jürimiz tarafından Hukuk Anabilim Dalı, Özel Hukuk Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Danışman Prof. Dr. Hasan PULAŞLI

Üye Prof. Dr. İsmail KAYAR

Üye Doç. Dr. Müge Ürem

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

İmza

Prof. Dr. Erhan İÇENER

Enstitü Müdürü

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek lisans tezi olarak hazırladığım “**Sigorta Şirketlerinin Doğal Afet Sigortalarını Konu Alan Reasürans Sözleşmelerinde Sorumluluğu**” adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlandığı aşamaya kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığımı, bu çalışmamda doğrudan veya dolaylı olarak yaptığım her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

Latife İclal TÜRCAN

ÖN SÖZ

Araştırmamdaki her aşamada bana yardımcı olan değerli tez danışmanım Prof. Dr. Hasan Pulaşlı'ya, bu süreci doğru yürütmemdeki desteğindendin ötürü Ar. Gör. Sezen Dilege Kayı'ya, lisans ve yüksek lisans eğitimim boyunca benden desteklerini esirgemeyen aileme ve arkadaşlarıma teşekkürlerimi sunarım.

Latife İclal TÜRCAN

ÖZET
SİGORTA ŞİRKETLERİNİN DOĞAL AFET SİGORTALARINI
KONU ALAN REASÜRANS SÖZLEŞMELERİNDE
SORUMLULUĞU

Latife İclal TÜRÇAN

Yüksek Lisans, Özel Hukuk

Tez danışmanı: Prof. Dr. Hasan PULAŞLI

Haziran, 2024 - 95 Sayfa

Çalışmanın amacı sigorta şirketlerinin sermaye yönünden yetersiz kalmaları durumunda taşıdıkları riskleri paylaşmak adına reasürans sözleşmeleri yaptıklarında sorumluluklarının sınırının tespitidir. Çalışmamızda bu sorumluluklar incelenirken doğal afet sigortalarında oluşan sorumluluk sınırı tespiti için özelleştirme yapılmıştır. Çalışma ile mevzuatın anlaşılması ve yorumlanmasına ilişkin tartışmalar yanında uygulamada açığa çıkan ihtilaf noktalarının ortaya konulması ve çözüm önerisinde bulunulması amaçlanmıştır. Sigorta alanı çıkar çatışmalarının en yoğun olduğu sözleşme alanıdır. Bu itibarla hukukun kesinliğe en fazla ihtiyaç duyduğu bir alanı temsil etmektedir. Çalışmamızın söz konusu hukuki kesinliğe katkıda bulunması umulmaktadır. Çalışmamıza güncel Türk Hukuku mevzuatı esas alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sigorta, Sigorta Sözleşmesi, Reasürans, Reasürans Sözleşmesi, Sorumluluk, Sedan, Reasürör.

ABSTRACT
LIABILITY OF INSURANCE COMPANIES IN REINSURANCE
CONTRACTS RELATING TO NATURAL DISASTER
INSURANCE

Latife İclal TÜRÇAN

Master, Private Law

Thesis advisor: Prof. Dr. Hasan PULAŞLI

June, 2024 - 95 pages.

The aim of the study is to determine the limit of liability of insurance companies when they make reinsurance contracts to share the risks they carry in case they are insufficient in terms of capital. While these responsibilities were examined in our study, privatization was made to determine the liability limit in natural disaster insurance. The aim of the study is to reveal the points of conflict that arise in practice and to suggest solutions, as well as discussions on the understanding and interpretation of the legislation. The insurance field is the contracting field where conflicts of interest are most intense. In this respect, it represents an area where the law needs certainty the most. It is hoped that our study will contribute to this legal certainty. Our study is based on current Turkish Law legislation..

Keywords: Insurance, Insurance Contract, Reinsurance, Reinsurance Contract, Liability, Sedan, Reinsurer.

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAYI	i
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ	ii
ÖN SÖZ	iii
ÖZET	iv
ABSTRACT	v
İÇİNDEKİLER	vi
KISALTMALAR	ix
BİRİNCİ BÖLÜM	1
GİRİŞ	1
İKİNCİ BÖLÜM	3
KAVRAMSAL ÇERÇEVE	3
2.1. Sigorta Kavramı.....	3
2.1.1. Sigorta Kavramının Tanımı ve İlgili Terminoloji.....	3
2.1.2. Sigortanın İşlevleri.....	7
2.1.3. Sigorta Türleri.....	7
2.1.3.1. Özel Sigorta.....	8
2.1.3.2. Sosyal Sigorta.....	20
2.2. Sigorta Sözleşmesi.....	20
2.2.1. Sigorta Sözleşmesinin Unsurları.....	22
2.2.2. Sigorta Sözleşmesinde Tarafların Borç ve Yükümlülükleri.....	22
2.2.2.1. Sigortacının Borç ve Yükümlülükleri.....	23
2.2.2.2. Sigorta Ettirenin Borç ve Yükümlülükleri.....	24
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	28
REASÜRANS VE REASÜRANS SÖZLEŞMESİ	28
3.1. Reasüransın Tanımı ve İlgili Terminoloji.....	28
3.2. Tarihi Gelişimi.....	29
3.2.1. Türkiye'deki Gelişimi.....	31

3.3.	Reasüransın İşlevleri	32
3.4.	Reasüransın Genel İlkeleri.....	33
3.4.1.	Sigortalananabilir Menfaat.....	33
3.4.2.	Azami İyiniyet	34
3.4.3.	Yakın Sebep.....	34
3.4.4.	Tazminat (Kader Birliği)	34
3.4.5.	Halefiyet	35
3.5.	Reasürans Sözleşmesi.....	35
3.5.1.	Reasürans Sözleşmesinin Şekli.....	36
3.5.2.	Reasürans Sözleşmesi Unsurları.....	38
3.5.3.	Reasürans Sözleşmesi Metotları	39
3.5.3.1.	Mecburi (Trete) Reasürans Metodu.....	39
3.5.3.2.	İhtiyari Reasürans Metodu	44
3.6.	Doğal Afet Kavramı ve Doğal Afetler Karşısında Sigorta Şirketinin Durumu.....	47
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM.....		50
DOĞAL AFET KONULU REASÜRANS SÖZLEŞMELERİ VE SORUMLULUK.....		50
4.1.	Sözleşmeden Doğan Sorumluluk	50
4.2.	Reasürans Sözleşmelerinde Sorumluluk	51
4.2.1.	Sigorta Şirketinin Sorumluluğu	54
4.2.1.1.	Sigorta Şirketinin Halefiyet Hakkı ve Sovtaj Gelirinin Sorumluluğa Etkisi	56
4.2.2.	Reasürans Şirketinin Sorumluluğu.....	56
4.3.	Reasürans Sözleşmelerinde Konulara Göre Sorumluluk	59
4.4.	Doğal Afet Konulu Rizikolarda Reasürans	60
4.4.1.	Deprem Rizikosunda Reasürans	64
4.4.1.1.	Bir İstisna Olarak Doğal Afet Sigortaları Kurumu (DASK) ve Zorunlu Deprem Sigortası	65
4.4.1.2.	DASK'ın Sorumluluk Tespiti, Tarafların Beyan Yükümlülüğü ve Reasürans	67
BEŞİNCİ BÖLÜM.....		70

SONUÇ	70
KAYNAKÇA	80
ÖZGEÇMİŞ	86

KISALTMALAR

a.g.e.	: Adı Geçen Eser
C.	: Cilt
Çev	: Çeviren
DASK	: Doğal Afetler Sigortaları Kurumu
Ed	: Editör
HD	: Hukuk Dairesi
İMMS	: İhtiyari Mali Mesuliyet Sigortası
KTK	: Karayolları Trafik Kanunu
m	: Madde
PRICL	: Principles Of Reinsurance Contracts
RG	: Resmi Gazetesi
S.	: Sayı
s	: Sayfa
SEDDK	: Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumu
SK	: Sigortacılık Kanunu
TBB	: Türkiye Barolar Birliği
TBK	: Türk Borçlar Kanunu
TTK	: Türk Ticaret Kanunu
vd	: ve Diğerleri
ZMMS	: Zorunlu Mali Mesuliyet Sigortası

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Sigorta şirketleri, teminat altına aldıkları riskleri reasürans şirketlerine paylaşım durumundadır. TTK'da sigorta şirketlerinin sigorta ettiği menfaati tekrar sigorta ettirebileceği düzenlenmiştir. Sigorta şirketleri üzerlerinde taşıdıkları riskler meydana geldiğinde ödeme gücünü çekebileceklerdir. Diğer ülkelerde oldukça yerleşik olan reasürans sözleşmeleri ülkemizde de gelişen ekonomi, salgın hastalıklar ve katastrofik sonuçlar meydana getiren doğal afetler sebebiyle yerini almaya başlamıştır. Reasürans sözleşmeleri ile sigorta şirketleri büyük risklere teminat verebilecek çekince göstermeyecektir. Aksi durumda sigorta şirketleri büyük riskler için teminat ayırmamakta ya da yüksek sigorta primleri öngörerek sigortalı portföyünü daraltmaktadır.

Sigorta şirketlerinin reasürans anlaşmaları yaparken sorumluluk sınırları tespiti sigortalıya yapılacak ödemeler kapsamında önem arz etmektedir. Reasürans şirketleri, sigorta şirketinin beyanları doğrultusunda riski inceleyerek riske uygun teminatı belirlemektedir. Yine aynı şekilde sigorta şirketi üzerinde taşıdığı riski en iyi şekilde reasürans şirketine aktarmalı ve bunun için kendisine uygun reasürans metodunu tercih etmelidir.

Reasürans uygulaması için mevzuatımızda detaylı düzenleme mevcut olmayıp reasürans uyuşmazlıklarında yargının yeterli tecrübesi bulunmamaktadır. Bu doğrultuda sigorta şirketinin sorumluluk sınırları ile ilgili belirsizlikler ortaya çıkabilecektir. Her ne kadar reasürans sözleşmesi yapılırken taraflar serbestiye sahip olsa da kanuni düzenlemeler, ticari örf ve adet kuralları ve Milletlerarası Tahkimde Yedek Hukuk Kuralları "Soft Law" ile sözleşme hükümlerinin oluşturulmasında yardımcı olabilecektir.

Doğal afetler meydana geldiklerinde büyük zararlara yol açmaktadır. Bu zararların meydana geleceği yaşanan coğrafyada öngörülse de ortaya çıkaracakları yıkım öngörülemeyebilir. Sigorta şirketlerinin en çok reasüre ettikleri riskler doğal afetlerden kaynaklı risklerdir. Öngörülemeyen ve çok büyük zararlara yol açan doğal afetlerin riskleri reasürans şirketlerine devredildiğinde de sigorta şirketinin sigortalısına karşı sorumlulukları devam edecektir.

Sigorta şirketinin doğal afet sonucunda gerçekleşen zararın reasürans sözleşmesi ile devrettiği kısım haricinde kendi sorumlu olduğu kısmı karşılamakta güçlük çekebilecektir. Nitekim doğal afet sonucunda gerçekleşecek hasar ve etkilenen sigortalı sayısı sigorta şirketinin teminatları karşılamasında imkansızlıklara yol açabilecektir.

Çalışmamızın amacı sigorta şirketinin teminat altına aldığı doğal afet riskinin gerçekleşmesi ihtimaline karşı reasürans şirketi ile yapmış olduğu reasürans sözleşmesi kapsamında sorumluluk sınırının belirsizliğini vurgulamaktır. Ülkemizde büyük felaketler sonrasında teminatların yetersizliği ve sigorta şirketinin sorumluluğunun ne zaman doğup ne zaman sona ereceği hususu göz önünde bulundurulması gereken bir sorun olmaktadır. Söz konusu sorun uzlaşma, tahkim ve mahkeme kararı sonucunda giderilebilse de bu durum sigortalının zararını karşılamayı geciktirebilmektedir

İKİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Sigorta Kavramı

2.1.1. Sigorta Kavramının Tanımı ve İlgili Terminoloji

Sigorta; tahmin edilemeyen ancak mevcut risklerin gerçekleşmesi durumunda oluşabilecek zararların teminat altına alınması ve meydana gelecek hasarın en aza indirilmesi sistemidir.¹ Sigorta kavramının hayata geçebilmesi için bir risk, riskten zarar görecektir sigortalı ve riskin gerçekleşmesi durumunda belli bir prim karşılığında² oluşacak hasarı karşılayacak bir sigortacı olmalıdır.

Türk Ticaret Kanunu'nun 1401. maddesinde sigorta sözleşmesi,

Sigortacının bir prim karşılığında, kişinin para ile ölçülebilir bir menfaatini zarara uğratan tehlikenin, rizikonun, meydana gelmesi hâlinde bunu tazmin etmeyi ya da bir veya birkaç kişinin hayat süreleri sebebiyle ya da hayatlarında gerçekleşen bazı olaylar dolayısıyla bir para ödemeyi veya diğer edimlerde bulunmayı yükümlendiği sözleşmedir.

olarak tanımlanmaktadır.³ Kanun lafzı doğrultusunda çalışmamızın anlaşılmasına yardımcı olacak ilgili terminolojinin açıklanması gerekmektedir.

Riziko, kelime anlamı itibarıyla risk anlamına gelir ve riskin sözcük anlamı, *zarara uğrama tehlikesi*⁴ anlamına gelir sigortacılık alanında da riziko, meydana gelip gelemeyeceği veya ne zaman meydana geleceği bilinmeyen durumdur.⁵

¹ Timuçin Alpay, Temel Sigortacılık Bilgileri ve Uygulamalı Hasar Yönetimi, (İstanbul: 1. Yüce Yayınları, 2001).

² Mehmet Sinan Cebe, *Uygulamalı Sigorta Hukuku*, (Ankara: Yetkin Yayınları, 2018).

³ <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.6102.pdf> [29.03.2024] 13.01.2011 tarihli ve 6102 Sayılı Kanun, 14.02.2011 T. ve 27846 S. RG'de yayımlanmıştır.

⁴ <https://sozluk.gov.tr/> [29.03.2024].

⁵ Hacı Kara, *Sigorta Hukuku*, 2. bs. (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2021), 51.

Sigortacı, tarafı olduğu sigorta sözleşmesince bir prim karşılığında ileride meydana geleceği düşünülen rizikoyu belli bir süre ile teminat altına alan kişidir. Sigortacı, sigortacılık faaliyetlerini yürütebilmek için ruhsat ve izin sahibi olan anonim⁶ ve kooperatif⁷ şirketlerdir. Sigortacılık faaliyetini yürüten bu şirketler 5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu'nda düzenlenmektedir. İlgili Kanun'un 3. maddesinde işbu durum hükme bağlanmıştır. Yine aynı maddenin ikinci cümlesinde sigorta şirketlerinin, sigortacılık işlemleri ve sigortacılık işlemleriyle doğrudan bağlantısı bulunan işler dışında başka işle uğraşamayacağını açıklamıştır.⁸

Sigorta şirketleri, sözleşmenin diğer tarafı olan sigortalı ile çoğu zaman doğrudan sözleşme ilişkisine girmez, sigortalının karşısında genellikle sigorta şirketi ya da sigorta aracısı(acente) olmaktadır.⁹

Sigorta ettiren, sigorta sözleşmesinde sigorta şirketinin karşı tarafında yer alan gerçek ya da tüzel kişidir. Sigorta ettiren, sigorta şirketine karşı borcunu sözleşme kurulurken ifa eder. Yani risk meydana gelmeden önce sigortalı tarafından tüm borç ve yükümlülükler yerine getirilir. Sigorta ettirenin sözleşmeden doğan haklarını başka kişilere devredebilir.¹⁰ Kanunu'muzda sigorta ettiren için özel bir ehliyet şartı aranmış olmamakla birlikte fiil ehliyeti sahip kişiler sigorta sözleşmesi yapabileceği açıktır.

---

⁶ Reyagân Kender, *Türkiye'de Hususi Sigorta Hukuku*, 17. bs. (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2021), 35.

⁷ Işıl Ulaş, *Uygulamalı Sigorta Hukuku Mal ve Sorumluluk Sigortaları*, 8. bs. (İstanbul: Turhan Kitabevi, 2012), 29.

⁸ <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5684&MevzuatTur=1&MevzuatTerTip=5> [30.03.2024], 3/6/2007 Tarihli ve 5684 Sayılı Kanun, 14/6/2007 T. ve 26552 S. RG'de yayımlanmıştır.

⁹ Kender, *Türkiye'de Hususi Sigorta Hukuku*, 236; Ali Bozer, *Sigorta Hukuku*, 1. bs. (Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1981), 97.

¹⁰ A.g.e., 175.

Sigorta sözleşmesinde sigorta ettiren ile aynı sigorta teminatından yaralanma hakkına sahip biri daha vardır; sigortalı. Sigortalı ile sigorta ettiren farklı anlama gelmekle birlikte bu kişiler aynı ya da farklı kişiler olabilir.¹¹

Sigortalı, menfaatlerini, ileride meydana gelecek riskini teminat altına aldırarak kişidir. Esasen poliçeden doğan hakları talep eden kişidir. Sigorta ettiren ile sigortalı çoğu zaman aynı kişidir. Bazı istisna hallerde ise ikisi farklı kişi olmaktadır. Bu durumda sigorta ettiren ileride gerçekleşecek risk için kendisi yerine başkasına güvence sağlamak amacıyla sigorta yaptırma işlemini gerçekleştirmişse artık o sigortalı olmayacaktır.¹² Sigortalı, sigorta şirketine karşı borcunu sözleşme kurulurken ifa eder. Yani risk meydana gelmeden önce sigortalı tarafından tüm borç ve yükümlülükler yerine getirilir. Daha sonrasında risk gerçekleştiğinde sigortalı, meydana gelen hasarı tazminini sigortacısından talep etme hakkına sahip olacaktır.

Lehtar, sigortalının sözleşme sonucu doğan haklarını devrettiği kişidir. Yani riziko gerçekleştiğinde tazminatın bir başkasına ödeneceği durumda o kişi lehtardır. Bu durum daha çok ölüm şartlı hayat sigortalarında ortaya çıkar. Sigorta ettiren kişi öldüğünde tazminat hakkı yasal varisler için doğar.¹³

Prim, sigortalının riskini sigortacıya devretmesi için ödediği bedeldir. Yani sigortacının rizikoyu üstlendiği ediminin karşılığıdır.¹⁴

Kaza, sigortacının üstlendiği olaydır. Kaza kavramı TTK'da düzenlenmemiştir. Bu nedenle kaza kavramının uygulamaya bırakıldığı anlaşılmaktadır.¹⁵ Sözleşme tarafları kazanın ne olduğuna serbestçe karar verebilirler. Bir olayın kaza kavramının içine girebilmesi için ani bir olayın meydana gelmesi ve meydana gelen olay

---

¹¹ Kara, *Sigorta Hukuku*, 50.

¹² Ulaş, *Uygulamalı Sigorta Hukuku Mal ve Sorumluluk Sigortaları*, 29.

¹³ Mustafa Çeker, *6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Sigorta Hukuku*, 27. bs. (Adana: Karahan Kitabevi, 2020), 63.

¹⁴ Kara, *Sigorta Hukuku*, 51.

¹⁵ Şaban Kayıhan ve Özcan Günergök, "Kaza Sigortaları". *İstanbul Medeniyet Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 5, S. 9 (2020): 221-245.

dışarıdan ve şiddetli bir etki sonucu olmalıdır.¹⁶ Ferdi kaza sigortası genel şartlarında “kaza” terimi tanımlanmıştır. İlgili genel şartların 2. Maddesinde “*Bu poliçedeki kaza tabirinden maksat, ani ve harici bir olayın etkisiyle sigorta ettirenin iradesi dışında ölmesi veya cismani bir arızaya maruz kalmasıdır*” kazanın tanımına ulaşabilmekteyiz.

Kast, kaza kavramının içerisinde yer alamaz. Kaza sonucu, sigortalı maddi ya da bedeni zarara uğrar ve sigortacı da bu zararı karşılar. Sigortacının zararı karşılayabilmesi için kaza ile zararın birbiri ile illi olması gerekmektedir. Bu durum ileride yakın sebep olarak açıklanacaktır. Kara, “Yakın sebep en son sebep değil en etkili, en etkili olan sebeptir” diyerek yakın sebebi açıklamıştır.

Sigorta menfaati, sigortacının karşılayabileceği zararın esasen maddi nitelik taşıyan, hukuka ve ahlaka uygun bir menfaat olmasıdır. İleride de sigortalanabilir bir menfaat olarak karşımıza çıkacaktır.

Zarar, borçlar hukukumuzda; meydana gelmeseydi kişinin malvarlığındaki mevcut durumun korunacağı, meydana geldiği için söz konusu malvarlığında azalma olması durumudur. Zarar tek başına kullanıldığında maddi zarardan bahsedilir ve maddi zarar, kişinin rızası dışında malvarlığındaki azalmadır.¹⁷

Türk Ticaret Kanunu’nda sigortacının sigortalıya ödediği paraya sigorta bedeli ve sigorta tazminatı denilmektedir. İlgili kanunun 1461. maddesinin birinci fıkrasında “*Sigortacının sorumluluğu sigorta bedeli ile sınırlıdır*” ve yine aynı kanunun Tazminat ödeme borcu başlığı altında bulunan 1427. maddesinin ikinci fıkrasında da “*Sigorta tazminatı veya bedeli, rizikonun gerçekleşmesini müteakip ve rizikoyla ilgili belgelerin sigortacıya verilmesinden sonra sigortacının edimine...*” denilerek iki terime de yer verilmiştir.

Sigorta tazminatı, sigortalının gerçekleşen rizikosunun sonucunda sigortacının sorumlu olduğu kısımdır.

---

¹⁶ Şaban Kayıhan ve Özcan Günergök, *Türk Özel Sigorta Hukuku Dersleri*, 6. bs (Kocaeli: Umuttepe Yayınları, 2020), 41.

¹⁷ M. Kemal Oğuzman ve M. Turgut Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, C.1, 18. bs. (İstanbul: Vedat Yayıncılık, 2020), 395.

Sigorta bedeli ise rizikonun gerçekleşmesiyle sigortacının sigorta bedelini aşmamak kaydıyla sigortalıya ödediği bedeldir.

2.1.2. Sigortanın İşlevleri

Sigortanın işlevleri iki ana başlıkta incelenmektedir. Bunlar ekonomik ve sosyal işlevler olarak tanımlanmaktadır.

Ekonomik işlev, sigortanın beklenmedik olay gerçekleştiğinde zararı tamamen ortadan kaldırma ya da azaltma işlevidir. Sigortanın ekonomik işlevi sayesinde milli sermaye sayılan ekonomik¹⁸ değerler korunur ve işverenin risklerini teminat altına aldığı için iş hayatının da gelişmesine katkı sağlamaktadır. Sigorta, iş hayatında özellikle ticari faaliyet yürütenler için büyük bir koruma sağlar böylece üstlerinde bulunan tehlikeler için ayrı bir fon oluşturarak belli bir miktarı parayı burada tutmak zorunda kalmazlar. Söz konusu tehlikeleri daha düşük miktarlarla teminat altına alarak, fon ayırmaları gerek büyük meblağlar ile yatırımlar yapabilirler. Böylece ticaret hayatı sektöre uğramadan gelişmeye devam eder.¹⁹ Ayrıca ticaret hayatındaki bu riskler gerçekleştiğinde meydana gelebilecek zarar, sigortacılar tarafından daha kolay giderilebilmektedir. Bunun nedeni hasarlar hususunda daha deneyimli ve bilgili olmalarıdır.

Sosyal işlev, sayesinde toplumlar daha kolay yatırım yapabilmekte ya da taşınır, taşınmaz mal sahibi olabilmektedir. Bunun nedeni gerçekleşebilecek zararları teminat altına alarak kendilerini güvende hissederler. Söz konusu sigorta işlevi sayesinde riskler gerçekleştiğinde insanların omuzlarındaki maddi yük azalır.

2.1.3. Sigorta Türleri

Sigorta türleri, Türk Ticaret Kanunu'nun İkinci Kısmı'nda Sigorta Türlerine İlişkin Özel Hükümler başlığı altında açıklanmaktadır. Zarar sigortaları üst başlığı altında mal sigortaları ile sorumluluk sigortaları, can sigortaları başlığı altında ise hayat sigortası, sağlık sigortası ile ferdi kaza sigortaları düzenlenmiştir.²⁰ Her ne kadar Kanundaki söz konusu sınıflandırmada zarar sigortalarının karşı tarafında can

---

¹⁸ Kara, *Sigorta Hukuku*, 39.

¹⁹ A.g.e., 39.

²⁰ Çeker, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Sigorta Hukuku, 129.

sigortaları yer alsa da Çeker'in görüşüne göre can sigortaları kavramı yerine *meblağ sigortaları* kavramı kullanılmalıdır.²¹ Bizim çalışmamızda TTK hükümleri esas alınacaktır.

2.1.3.1. Özel Sigorta

Özel sigorta kişilerin kendi menfaatlerini korumak adına kendi istekleriyle yaptırmış oldukları sigorta çeşididir. Zarar sigortaları ve can sigortaları, özel sigorta başlığı altında incelenmektedir.

a. Zarar Sigortaları

Taraflar arasında gerçekleşen sigorta sözleşmesinde teminat altına alınan belli bir rizikonun ileride gerçekleşmesi durumunda zararların tazmin edileceğine karar verilmişse bu tür sigorta türüne *zarar sigortaları* ya da *tazminat sigortaları* denilmektedir.²² Zarar sigortalarının konusu para ile ölçülebilen bir menfaattir. Belli zararlar, kişinin *aktif* değerlerinde ya da *pasif* değerlerinde meydana gelirler. Kişinin aktif değerleri eşya, alacakları, diğer hakları ve ilerideki doğabilecek kazançları iken pasif değerleri, borçları ve masrafları olabilecektir.²³ İşte burada kişinin aktif ve pasifi ile olan ilişkisi sigorta hukukunda menfaat kavramı ile nitelendirilmektedir. Sigortalının söz konusu menfaati rizikonun gerçekleşmesiyle zarara uğraması sonucu işbu zarar sigortacı tarafından giderilecektir.²⁴ Sigortalının tazminat yükümlülüğünün doğması için sadece rizikonun gerçekleşmesi yeterli olmayıp sigortalının meydana gelen olay nedeniyle sigortalanan menfaati zarar görmelidir. Zarar gören menfaatin miktarıyla aynı oranda sigortalının ödeyeceği tazminat belirlenir.²⁵

---

²¹ A.g.e., 16.

²² Mertol Can, *Türk Özel Sigorta Hukuku*, C.1 (Adana: Adalet Yayınevi, 2018), 33.

²³ Kemal Şenocak, "Mal Sigortalarında Sigorta Ettirenin Zararı Önleme ve Azaltma Vecibesi", *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 44, S. 1 (1995): 365-424. https://doi.org/10.1501/Hukfak_0000000717.

²⁴ Haydar Arseven, *Sigorta Hukuku*, (İstanbul: Beta, 1991), 45.

²⁵ Can, *Türk Özel Sigorta Hukuku*, 33.

Zarar sigortalarının alt başlığı olan *mal sigortaları*, kişinin malvarlığı değerlerinin oluşturduğu sigortalardır. Kişinin malvarlığı değerleri *aktif* kavramı ile ifade edilebilir. İşbu nedenle mal sigortaları *aktif sigortaların* içerisinde yer alır ve bu sigorta çeşidinde kişinin malvarlığında bir azalma meydana gelmektedir.²⁶ Mal sigortaları, eşya ile değil kişinin eşya üzerindeki menfaati ile ilgilenir. *Menfaat* kavramını burada tekrar anlayabiliriz ki *menfaat*, bir kimse ile bir değer arasındaki ilişkidir.²⁷ Özellikle kişi taşınmaz ve taşınır mallarının uğrayabileceği zararlara karşı mal sigortası yaptırmaktadır.²⁸

TTK'nun 1453. maddesi 1. fıkrasında kimlerin mal sigortası yaptrabileceği belirtilmektedir.

MADDE 1453- (1) “*Rizikonun gerçekleşmemesinde menfaati bulunanlar, bu menfaatlerini mal sigortası ile teminat altına alabilirler*”.

Rizikonun gerçeklememesinde menfaati bulunanlar tabirinden anlaşılmalıdır ki sadece malın sahipleri değil malın zarar görmemesinde menfaati olan herkes sigorta yaptırmabilecektir. Esasen sigortalanan değer, sigortanın konusunu oluşturan malın maliki olmaktan kaynaklanmak zorunda değildir. Örneğin ipotek hakkı, irtifak hakkı, rehin hakkı vb. sınırlı aynı hak sahiplerinin de malın zarar görmemesinde menfaat sahibi oldukları ve malı sigorta ettirebilecekleri kabul edilmektedir. Hal böyle iken mal sigortaları malın kendisi ile değil mal üzerindeki menfaati ilgilendiğinden farklı kişiler aynı maldan doğan menfaatlerini ayrı ayrı sigorta edebilmektedirler.²⁹

Yine TTK'nun 1454. maddesinde mal sigortaları içerisinde *başkası lehine sigorta* kavramına yer verilmiştir. TTK'nın m.1454 hükmünün birinci fıkrasına baktığımızda; sigorta ettiren bir başkası menfaatine sigorta sözleşmesi imzalayabilir

---

²⁶ Kemal Şenocak, “Türk Ticaret Kanunu'nun Mal Sigortasına İlişkin Hükümlerinin Sorumluluk Sigortalarına Uygulanabilirliği”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 58, S. 1 (2009): 189-230. https://doi.org/10.1501/Hukfak_0000001569.

²⁷ Kender, Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku, 222.

²⁸ Çeker, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Sigorta Hukuku, 130-131.

²⁹ Can, Türk Özel Sigorta Hukuku, 60.

ve bu sözleşmeden doğan haklar sigortalıya ait olacağı anlaşılmaktadır. Yine aynı maddenin son cümlesinde lehine sigorta yapılan kişi (sigortalı), aksine sözleşme yoksa, sigorta tazminatının ödenmesi için aracısız olarak sigortacıya talepte bulunabilir ve hukuki yollara başvurabilir.

TTK'nun 1463. maddesinde *aşkın sigorta* kavramından bahsedilmektedir. Buna göre aşkın sigorta, sigorta bedelinin sigorta ettirilen menfaatin üstünde olması durumudur. Böyle bir durum gerçekleştiğinde sigorta bedelinin aşan kısmı geçersiz olup, aşkın olarak ödenen fazla prim sigortalıya geri ödenir. Uygulamada genellikle ödenen primler sigortalanan menfaatler bedelinden az olduğundan bu durum çok fazla karşımıza çıkmamaktadır.

Mal sigortalarında sigortacının *halefiyet hakkı* mevcut olup iki esasa dayanmaktadır.³⁰ İlk olarak, sigortacı sigorta ettirenin zararını bir kez tazmin edebilir. Nitekim sigortalının zenginleştirilmesi yasağı söz konusudur. Sigorta ettiren sigortacı tarafından tazmin edilen zararını tekrar zarar verenden talep edemez. Artık zarar verenden tazmin hakkı halefiyet kuralı gereğince sigortacıya geçecektir. Diğer bir durum ise sigortacı meydana gelen olay için zararı veren kişiye bu zararın tazmini sebebiyle talep hakkı mevcut olmaktadır. TTK m. 1472 ilk cümlesinde "Sigortacı, sigorta tazminatını ödediğinde, hukuken sigortalının yerine geçer" diyerek mal sigortalarında halefiyet prensibini hükme bağlamıştır.

Zarar sigortalarının bir diğer alt başlığı *sorumluluk sigortalar* olup sorumluluk sigortaları pasif sigortadır. Bir kişinin malvarlığının pasif kısmının artması durumuna karşı uygulanan sigortadır. Esasen, sigortacı tarafından sigortalının malvarlığındaki pasiflerin ortaya çıkması ya da zaten halihazırda var olan pasiflerin artması sonucu uğrayacağı zararı teminat altına almaktadır.³¹ TTK 1473. maddesi uyarınca anlaşılmaktadır ki sigortacı, sözleşmede aksi bir hüküm mevcut değilse sözleşmede ile ileride meydana gelmesi düşünülen zarar daha sonra doğsa bile, sigorta

---

³⁰ Mehmet Emin Bilge, "Sigorta Tazminatını Alan Sigortalının Zarar Veren Üçüncü Şahısla Yaptığı İşlemlerin Sigortacının Halefiyeti Üzerindeki Etkisi ve Yargıtay Uygulaması", *Prof. Dr. H. Domaniç'e Armağan*, C. I, (İstanbul: Beta, 2001), 67 vd.

³¹ Şaban ve Günergök, *Türk Özel Sigorta Hukuku Dersleri*, 32-33.

sözleşmesinin geçerliliği süresinde gerçekleşen bir olaydan kaynaklanan sorumluluğu nedeniyle zarar görene sigorta sözleşmesinde belirlenen azami miktara kadar tazminat ödeyecektir. Esasen sigortacı sadece rizikonun gerçekleştiği olayın sözleşmede belirlenen süre içerisinde gerçekleşmesi ile zarardan sorumluluğu olacak olup geçmişte meydana gelen zararlardan sorumluluğu olmayacaktır.³²

Uygulamada en sık rastladığımız özellikle borçlara karşı bir koruma sağlayan sorumluluk sigortası, TTK'da mal sigortaları başlığı altında düzenlenmiştir ve TTK m.1473 vd. hükümlerine tabidir. Doktrinde, TTK'da sorumluluk sigortalarına ayrı bir düzenleme olmaması, mal sigortalarının bütün hükümleri sorumluluk sigortaları için uygulama alanı bulamayacağından eleştirilmektedir.³³ Nitekim sorumluluk sigortalarında sigortalının korunan menfaati mal değildir ve zarara uğrayan sigortalı değil üçüncü bir kişidir.

Sorumluluk sigortaları, sigortalının üçüncü bir kişiye verecekleri zararlar nedeniyle, ödemekle yükümlü oldukları tazminatları teminat alır.³⁴ Zarar gören ve sigorta sözleşmesinin bir tarafı olmayan üçüncü kişi sigortalı nedeniyle zarar gördüğünde zararının sigortalıdan isteyecektir. İşte burada sigortalının söz konusu zarar nedeniyle bir borcu, yukarıda bahsettiğimiz üzere malvarlığında pasif kısım ortaya çıkacak ya da artacaktır. Sigortacı da üçüncü kişideki zararı meydana getiren olay nedeniyle sigortalının acze düşmesini engelleyerek üçüncü kişinin zararını karşılayacaktır.

Sigortalının mal sigortalarında olduğu gibi sorumluluk sigortalarında da zararı sigortalıya bildirme yükümlülüğü mevcuttur. İlgili Kanun'un 1475. maddesinde bildirim süresi on gün olarak belirtilmiştir.

Halefiyet prensibi sorumluluk sigortaları için mal sigortalarından ayrı olarak m.1481 ayrıca düzenlenmiştir. Burada anlaşılmaktadır ki sigortacı, ödediği tazminat

---

³² Rauf Karasu, "6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun Sorumluluk Sigortalarına İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi", *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 6, S. 4 (2016): 683-706. <https://doi.org/10.21492/inuhfd.239926>.

³³ Şenocak, Türk Ticaret Kanunu'nun Mal Sigortasına İlişkin Hükümlerinin Sorumluluk Sigortalarına Uygulanabilirliği, 189-230.

³⁴ Kara, *Sigorta Hukuku*, 45.

sebebiyle kendi sigortalısına talepte bulunamaz. Sadece zararın meydana gelmesinde sorumlu olan üçüncü kişilere karşı zararın tazmini için talepte bulunabilir.³⁵

Sorumluluk sigortalarının pek çok türü olup zorunlu ve ihtiyari olarak ikiye ayrılmaktadır.

Zorunlu Sorumluluk Sigortaları; kamu menfaati amacıyla özel kanunlarda düzenlenerek hükme bağlanmıştır. TTK m.1483'e göre "Sigortacılar, diğer kanunlardaki hükümler saklı kalmak üzere, faaliyet gösterdikleri dalların kapsamında bulunan zorunlu sigortaları yapmaktan kaçınamazlar". İlgili madde ile sigortacıya bir mükellefiyet getirilerek bazı durumlarda sigorta yaptırılması keyfiyetinin önüne geçilmiştir.³⁶ Zorunlu sigorta olması için öncelikle kamu yararının söz konusu olması gerekmektedir. Daha sonra bir kanun hükmü ya da Sigortacılık Kanunu uyarınca Cumhurbaşkanlığı'nca (Bakanlar Kurulu'nca) ihdas edilmiş olmalıdır.

Örneğin 2918 Sayılı Karayolları Trafik Kanunu³⁷ ve Karayolları Motorlu Araçlar Zorunlu Mali Sorumluluk Sigortası Genel Şartları uyarınca motorlu araçların zorunlu trafik sigortası yaptırmadıkça 2918 Sayılı Karayolları Trafik Kanunu tarafından karayolu sayılan alanlarda trafiğe çıkması yasaktır. Bu hükümdeki amaç bir trafik kazası meydana geldiğinde kusurlu araç sürücüsünün karşı araçta oluşturduğu maddi zararı, kusuru oranında gidermekle yükümlü olmasıdır. Kusurlu araç sürücüsünün araç için yaptıracığı zorunlu trafik sigortası ile söz konusu zararı giderip gideremeyeceği şüphesine kalmadan sigortacı sigortalısının karşı tarafa verdiği zararı karşılayacaktır.

Sorumluluk sigortaları için diğer bir örnek zorunlu deprem sigortasıdır. Zorunlu deprem sigortası ile deprem nedeni ile oluşacak zararlar nedeniyle malikler veya varsa intifa hakkı sahipleri tarafından yaptırılması gerekmektedir. Zorunlu deprem sigortası yaptırmayan konutlara maddi bir yaptırım uygulanmasa da zorunlu deprem sigortası olmayan evlerde elektrik, su ve doğalgaz hizmetleri verilmemektedir.

---

³⁵ Çeker, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Sigorta Hukuku, 266.

³⁶ Kara, *Sigorta Hukuku*, 330.

³⁷ <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2918.pdf> [03.04.2024], 13/10/1983 Tarihli ve 2918 Sayılı Kanun, 18/10/1983 T. ve 18195 S. RG'de yayımlanmıştır.

Ülkemizde meydana gelen 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş depremi ile zorunlu deprem sigortası yaptırmanın ve zorunlu deprem sigortası kapsamının önemi daha çok anlaşılmıştır.

İhtiyari Sorumluluk Sigortası; ihtiyari sorumluluk sigortasında zorunlu sorumluluk sigortasında olduğu gibi kamu menfaati korunmaz.³⁸ İşbu nedenle kişinin söz konusu sigortayı yaptırap yaptırmaması iradesine bağlıdır. Örneğin yukarıda anlatmış olduğumuz motorlu taşıtı için zorunlu trafik sigortası yaptırdıktan sonra ihtiyari trafik sigortası da yaptırabilir. *Motorlu Kara Taşıtları İhtiyari Mali Sorumluluk Sigortası* uygulamada *Kasko sigortası* olarak adlandırılan söz konusu ihtiyari sorumluluk sigortası kapsamında kişi kendi aracında oluşacak zararı poliçe ile teminat altına almış olur.

b. Can Sigortaları (Meblağ Sigortaları)

Gerçekleşmesi durumunda insan hayatının zarar göreceği rizikoların teminat altına alınmasıdır.³⁹ Can sigortalarının diğer bir ismi de *meblağ sigortaları*dır.⁴⁰ Can sigortalarında, sigorta konusu insan hayatı olup insan hayatına ilişkin rizikoları teminat altına almaktadır. Esasen kişinin hastalanması, kaza sonucu bedeni zarara uğraması ya da ihtiyarlaması sonucunda çalışmamlarından kaynaklanan ve yine ölüme bağlı olarak kişinin desteğinden yoksun kalanların uğradığı zararları teminat altına almaktadır. Can sigortalarında rizikonun mutlaka bir zarara yol açması gerekmemektedir.⁴¹ Sigortacı rizikonun gerçekleşmesi ile birlikte lehtara veya sigorta ile belirlene üçüncü kişiye ödeme yapar.

Mal sigortalarında kural olan sigorta bedelinin sigorta değerini aşamayacağı, eşit olacağı prensibi can sigortalarında uygulanmamaktadır. Nitekim can sigortalarında korunan insanlardır. Yine halefiyet ilkesi can sigortalarında uygulama alanı bulamayacaktır.

---

³⁸ Kara, *Sigorta Hukuku*, 330.

³⁹ Kender, *Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku*, 208.

⁴⁰ Arseven, *Sigorta Hukuku*, 47.

⁴¹ Kara, *Sigorta Hukuku*, 413.

Can sigortaları TTK’da hayat sigortaları, kaza sigortaları, hastalık ve sağlık sigortaları olarak ayrı ayrı ele alınmıştır.

Can sigortaları üç ana alt başlıkta incelenebilecektir. Bunlar hayat, kaza, hastalık ve sağlık sigortalarıdır.

Hayat sigortası, TTK m.1487 vd. düzenlenmiş olup kişinin ölümü halinde genellikle ailesine veya sözleşme ile belirlenen varislerine kişinin ölümü nedeniyle ödeme yapılmasını amaçlayan sigorta türüdür. Hayat sigortalarında gerçekleşecek riziko sigorta ettirenin ölmesi durumunda ortaya çıkmaktadır. Sigorta sözleşmesinde sigortalı, sigorta ettirenin kendisi de olabilir üçüncü bir şahıs da olabilir. TTK 1490’ıncı maddesinde sigorta ettirenin kendisinin ya da başkasının ayırım olmaksızın herkesin hayatını sigorta ettirebileceğini hüküm altına almıştır.

Hayat sigortaları meblağ sigortalarından olması nedeniyle zararlı bir ilişkisi bulunmamaktadır. Yukarıda can sigortalarında da değindiğimiz üzere sigortacı tarafından zararın meydana gelmesinden ayrı olarak ödeme yapılacaktır. Halefiyet prensibinin can sigortalarında uygulanmaması nedeniyle hayat sigortalarında da uygulanmamaktadır. Bu nedenle bir zarar gerçekleştiğinde sigortacı ödeme yapmış olsa bile sigortalı veya ölümü halinde mirasçuları ilgili zarar tutarını yine zarar veren kişiden talep edebilecektir.⁴²

Hayat sigortasının konusunu bir kişinin ölümü ya da hayatta kalması olması nedeniyle, hayatı sigortalanan kişinin, sigorta sözleşmesinin yapılması sırasında hayatta olması gerekmektedir.⁴³ Bu durum TTK 1487’nci maddenin ikinci fıkrasında “Hayatı sigorta edilen kimse, ilk primin ödenmesinden önce ölmüşse sigorta sözleşmesi geçersizdir”. Şeklinde değinilerek hükme bağlanmıştır.

Bazı durumlarda sigortacının ödeme yapma mecburiyeti ortadan kalmaktadır. Sigortalının intihar etmesi, sigorta ettiren ya da lehtarın sigortalıyı öldürmesi ve TTK madde 1489’da düzenlenen hayat sigortasından cayma hakkı “Sigorta ettiren, sigortacının kendisine cayma hakkını kullanabileceğini bildirmesinden itibaren on beş gün içinde sözleşmeden cayabilir”. sigortacıyı ödeme yapmaktan kurtarmaktadır.

---

⁴² Kara, A.g.e., 415.

⁴³ Özer Dilek Kabukçuoğlu, *Mukayeseli Hukukta ve Uygulamada Hayat Sigortası*, (Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, 2005), 3.

İlgili Kanunumuzun 1488'inci maddesinde “*Tontin Sistemi*”nden bahsedilmektedir. Buna göre Tontin Sistemi, 17. yy.'da İtalya'da bir banker tarafından ortaya çıkarılmıştır. Bazı kişilerin birleşerek, muayyen bir zaman içinde muayyen bir yer belirli bir para koyması ve belli bir süre geçtikten sonra hayatta kalanların parayı paylaşması sonucu gerçekleşir.⁴⁴ Belirli bir süre zarfında biriken para fon olarak adlandırılabilir. Fonu oluşturan kişiler kendilerinin en son ölecek olduklarını düşünerek bu yatırımı yapmışlar ancak günün sonunda olayın düşündükleri gibi gerçekleşmemesi önce ölenleri maddi olarak büyük kayıplara yol açmıştır. Bu nedenle öngörülen süreden önce ölenler için ölüm rizikosu primi ödenmeye başlanmıştır. Bu sistem hayat sigortasına geçiş olarak görülmektedir. Ancak doktrinde Tontin Sistemi'nin bir şans oyunu olduğu düşüncesi hakimdir.⁴⁵

Bireysel hayat sigortaları ile bireylerin kendilerini ve ailelerini finansal olarak korumak için yaptırılan sigorta türüdür. Bireysel hayat sigortası sigortalının hayatını kaybetmesi halinde sözleşmede belirlenen hak sahiplerine veya varislerine sigortacı tarafından belirli bir teminatın ödenmesini içermektedir.

Ölüm riskinde hayat sigortası ve yaşama ihtimalinde hayat sigortaları birlikte bulunabilir. Bu duruma “*Karma Sigorta*” denilmektedir.

Grup Hayat Sigortası, sigortalı, bir kişi olabileceği gibi en az on kişiden oluşan bir grupta olabilir. Bahsi geçen on kişi belirli kişilerdir şöyle ki kimlerden oluştuğu tespit edilebilen bir grubu temsil eder. Grup hayat sigorta türünün amacı bir kişinin sigorta yaptırması yerine tek bir akit ile birden fazla kişinin hayatının sigortalanmasıdır.⁴⁶ Tüm can sigortalarında grup sigortası yapılabilmektedir.

TTK m.1496'da grup sigortası düzenlenmiştir. Buna göre;

---

⁴⁴ Kara, *Sigorta Hukuku*, 416.

⁴⁵ Samim Ünan, *Türk Ticaret Kanunu Şerhi Altıncı Kitap Sigorta Hukuku, Sigorta Türlerine İlişkin Hükümler, Can Sigortaları, Madde 1487-1520, C. I I I, 1.bs, (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2017), 5.*

⁴⁶ Tuğba Çiftçi, *Grup Sigortası Kavramı ve Tabi Olduğu Hukuki Esaslar*, (Ankara: Adalet Yayınevi, 2020), 11.

En az on kişiden oluşan, sigorta ettiren tarafından, belirli kistaslara göre kimlerden oluştuğunun belirlenebilmesi imkânı bulunan bir gruba dâhil kişiler lehine, tek bir sözleşme ile sigorta yapılabilir. Sözleşmenin devamı sırasında gruba dâhil herkes sigortadan, grup sigortası sözleşmesi sonuna kadar yararlanır. Sözleşmenin yapılmasından sonra grubun on kişinin altına düşmesi sözleşmenin geçerliliğini etkilemez.

Buradan yola çıkılarak bir sigorta sözleşmesi ile belli bir kişi ya da mal grubunun menfaatlerinin sigortalanması olduğu anlaşılmaktadır. İlgili maddenin son cümlesi emredici hükümdür. Can sigortalarında önemli olan noktalardan biri grubun özelliğidir. Esasen grubun kimlerden oluştuğunun tespit edilebilir olması mühimdir.

Günümüzde grup sigortalarının artışı söz konusudur. Özellikle sağlık ve kaza sigortası ve daha çok işverenler tarafından çalışanları için yaptırıldığı gözükmektedir. Grup sigortalarında sigorta tarafları sigortacı ve grup kurucusudur.⁴⁷ Grup kurucusuna “örgütleyici” de denilmektedir. Örneğin işvereni örgütleyici olarak düşünebiliriz. Bu doğrultuda sigortalı kişiler de çalışanlar olacaktır.

Kaza sigortaları, TTK m.1507 vd. düzenlenmiştir. Buna göre;

Kaza sigortası, belli bir prim karşılığında, sigortalının uğrayacağı kaza sonucu ölüm, geçici veya sürekli sakatlık ya da işgöremezlik hâlleri için sigorta teminatı sağlar. Ölüm, ani olarak veya kaza tarihinden itibaren en çok bir yıl içinde gerçekleşmiş ise sigorta bedeli sigorta ettirene yahut onun tarafından belirlenmiş kişiye; geçici ve sürekli sakatlık veya işgöremezlik hâllerinde ise sigortalıya ödenir.

olarak açıklanmıştır. Kaza sigortalarında sigortacının sorumluluğunun ortaya çıkması için bir kaza gerçekleşmesi ve rizikonun meydana gelmesi gerekmektedir.⁴⁸ Kaza gerçekleştikten sonra kişinin kaza nedeniyle aceze düşmemesi için ekonomik güvence sağlanmaktadır.

---

⁴⁷ Kara, *Sigorta Hukuku*, 422.

⁴⁸ Samim Ünan, *Türk Ticaret Kanunu Şerhi Altıncı Kitap Sigorta Hukuku*, Yargı Kararları, C. V I I, 1.bs, (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2021), 6.

Kaza sigortalarında, riziko kazadır. Kaza gerçekleştiğinde kişinin, kazaya bağlı ani ya da kaza tarihinden itibaren bir yıl içinde ölümü nedeniyle sigortacı tarafından, sigorta ettirene, ölen kişinin desteğine muhtaç kişilere veya onun tarafından belirlenmiş kişilere ya da sürekli ve geçici iş göremez kalması nedeniyle sigortalıya ödeme yapılacaktır.

Kaza, TTK'da tanımlanmamış olmakla birlikte ilk bölümümüzde yaptığımız açıklamalarımız doğrusunda kaza, *ani* gelişen bir olay olmalıdır. Ani gelişen olay sigortalının öngörebileceği, engelleyebileceği ya da kaçınabileceği bir olay olamayacaktır. Kaza sigortalının iradesi dışında gerçekleşmelidir. Esasen kazaya sebebiyet verecek şekilde alkollü araç kullanma, madde kullanımı, intihar vb. durumlar kişinin iradesi dahilinde olması nedeniyle bu hallerde sigorta poliçesi kapsamında kaza sayılamayacaktır.⁴⁹

Kaza sigortası hayat sigortalarının özel bir biçimidir ve ihtiyacın karşılanması ölçütüne göre yapılan ayırmda meblağ sigortaları içerisinde yer almaktadır.⁵⁰

Kaza sigortalarında, hayat sigortalarındaki gibi sigorta ettiren veya bir başkasının lehtar tayin edebileceği kabul edilir, ancak bu durum sadece kaza neticesinde ölümün gerçekleşmesi ile mümkün olacaktır. Kaza sonucu sürekli sakatlık ya da geçici sakatlık durumları meydana geldiğinde teminat sigortalıdan bir başkasına ödenemeyecektir. Burada anlaşılacaktır ki kaza sigortaları, hayat sigortalarından farklı olarak iş göremezlik durumunu da kapsamaktadır.⁵¹

Sigortacının, kaza sonrasında ödeme yapabilmesi için en önemli şart kişinin ölmesinin, geçici ya da sürekli olarak malul kalmasının kaza ile *illiyet bağı* içerisinde olması gerekmektedir.⁵² Kaza ile kişide gerçekleşen bedeni hasarın arasında illiyet bağı tespit edildiğinde sigortacının ödeme yapmaması için bir sebep kalmayacaktır.

Kaza sonrasında ani ölüm ya da kaza sebebiyle kazadan itibaren bir yıl içinde gerçekleşen ölüm sonucunda sigortacı, lehtar veya varislere ödeme yapacaktır.

---

⁴⁹ Şaban ve Günergök, *Türk Özel Sigorta Hukuku Dersleri*, 41.

⁵⁰ Kayıhan ve Günergök, *Kaza Sigortaları*, 221-45.

⁵¹ Kara, *Sigorta Hukuku*, 438.

⁵² Bozer, *Sigorta Hukuku*, 262.

Geçici ya da sürekli sakatlık veya çalışamama durumlarında ödemeler sigortalıya yapılmaktadır. Bunun dışında TTK 1508. maddesi uyarınca aksi kararlaştırılmadıkça sigortacı, sigorta bedelinin dışına çıksa da sigortalısının yaptığı tedavi giderlerini de ödemekle yükümlüdür.⁵³ Bunun nedeni tedavi giderlerinin nitelikleri itibariyle zarar sigortaları sayılmaları olup tedavi giderleri için ödemeler gerçek zarar ilkesine göre tazmin edilir.⁵⁴

Kaza kavramı içerisinde düşünülen bazı durumlar Ferdi(bireysel) kaza sigortası genel şartları ile sigorta teminatı içerisinde yer almadığı görülmektedir. Örneğin savaş, savaş benzeri operasyonlar, ihtilal, isyan, deprem, heyelan ve volkanik patlama riskleri ile nükleer riskler kaza sigortası kapsamına girmemektedir.⁵⁵

Kaza sigortası, bireysel ya da grup kaza sigortaları şeklinde yapılabilmekte olup yaptırılması isteğe bağlı bir sigorta türüdür. Ancak özellik gelişen seyahat sektörü ile grup kaza sigortaları içerisinde ferdi kaza sigortalarının uygulamada yaygın olarak görmekteyiz.

Hastalık ve Sağlık Sigortaları; sağlık sigortasının asıl amacı ve teminat altına aldığı riziko, kişinin hastalık ya da kaza sonrasında oluşan tedavi masraflarının karşılanmasıdır.⁵⁶ Hastalık ve sağlık sigortaları, TTK madde 1511 vd. düzenlenmiştir. Her ne kadar kanunumuzda hastalık ve sağlık sigortaları aynı başlık altında düzenlenmiş olsa da ikisi de farklı hukuki esaslara dayanmaktadır.⁵⁷ Hastalık ve sağlık sigortaları sigortalı ve belirlenecek lehtar adına yaptırılabilir. Kanunumuzun hastalık sigortasında lehtar başlığı altında düzenlenen 1515'inci maddesinde lehtar adına sigorta sözleşmesi meydana getirilebilmesi için sigorta ettiren ile lehtar arasında sigortalanabilir bir menfaat bulunmalıdır.

---

⁵³ Kara, *Sigorta Hukuku*, 438.

⁵⁴ Şaban ve Günergök, *Kaza Sigortaları*, 221-45.

⁵⁵ A.g.e., 221-45.

⁵⁶ Kara, *Sigorta Hukuku*, 438.

⁵⁷ Gönen Eriş, *Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Sigorta Hukuku*, 1.bs, (Ankara: Seçkin Yayınları, 2020), 1734.

TTK 1512'nci maddenin birinci fıkrasında *hayat sigortasında* sigorta teminatının ne olduğu açıklanmıştır. İlgili maddeye göre, sigorta sözleşmesinde öngörülen hastalıklardan birinin gerçekleşmesi veya ortaya çıkması ile sigortacının sorumlu olduğu sigorta teminatını öder. Sözleşmede aksi kararlaştırılmadıkça teminatta olan hastalıklardan sadece birinin gerçekleşmesi ile sigortacı bedeli ödediğinde sözleşme sona ermektedir. Hastalık sigortasında zarara neden olup olmadığına bakılmaksızın sigortacı, sigorta bedelini öder. Nitekim hayat sigortası bir meblağ sigortasıdır.⁵⁸

TTK m. 1513'e göre *sağlık sigortası*, sağlık giderleri teminatı, gündelik hastane teminatı, gündelik iş görememe teminatı, bakım giderleri teminatı ve gündelik bakım teminatı sağlamaktadır. Sağlık sigortası karma bir sigorta türü olup meblağ ve zarar sigorta türlerinin özelliklerini barındırmaktadır.⁵⁹ Nitekim sigortacı sözleşme gereği hastalık sonucu ortaya çıkan gelir kaybını üstleniyorsa zarar sigortası, yine hastalık sonucu poliçede yazan bedeli üstleniyorsa meblağ sigortası kapsamına girmektedir.⁶⁰

Sigortacının, ödemeyi gerçekleştirmek ve tazmin yükümlülüğünden emin olmak için teminat kapsamındaki hastalığın meydana geldiğini bilmesi gerekir ve bunun tespiti için incelemelerde bulunmalıdır. Bu nedenle TTK m.1518'de sigortacının bilgi isteme hakkını düzenlemiştir. Sigortacı teminat altına aldığı hastalık durumunu tespit edebilmek için doktor raporu temin edilmesini isteyebilecektir.⁶¹

Uygulamada özellikle özel sağlık sigortası olarak karşımıza çıkmaktadır. Seyahat sağlık sigortasını da uygulamada sıklıkla görmekteyiz. Söz konusu sigorta türü kişiyi seyahat sırasında gerçekleştirebilecek sağlık rizikolarına karşı korumaktadır.

---

⁵⁸ Çeker, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Sigorta Hukuku, 337.

⁵⁹ Sevilay Uzunallı, *Hastalık Sigortası Sözleşmesinin Kurulmasında İhbar Külfeti*, 1. bs, (Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2005), 28.

⁶⁰ Rıza Ayhan, Hayrettin Çağlar ve Mehmet Özdamar, *Sigorta Hukuku*, 5.bs (Ankara: Yetkin Yayınları, 2021), 389.

⁶¹ Hediye Bahar Sayın, "Hastalık ve Sağlık Sigortasında Sigortacının Aldığı Rapor Hakkında Bilgi İsteme ve İnceleme Hakkı", *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.31, S. 2 (2023): 949-91. <https://doi.org/10.15337/suhfd.1237996>.

2.1.3.2. Sosyal Sigorta

Sigortada yapılabilecek en geniş ayırım özel sigortalar ve sosyal sigortalardır. Özel sigorta türlerini çalışmamızın bu bölümüne kadar incelenmiştir. Sosyal sigortalar ise bir sosyal güvenlik yöntemi olarak karşımıza çıkmaktadır. Sosyal güvenlik yöntemlerinin gelişen toplumda sosyal güvenlik ihtiyaçlarını karşılayamaması sonucu sosyal sigortalar yaygınlaşmıştır.⁶² Sosyal güvenlik sisteminin amacı Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) tarafından şu şekilde, “ ... hastalık, hamilelik, iş kazası, işsizlik, yaşlılık ve ölümden kaynaklanan tamamen veya esaslı bir şekilde kazanç kaybının neden olacağı ekonomik ve sosyal zorluklara karşı sağladığı koruma, tıbbi bakım tedariki ve çocuklu ailelerin desteklenmesi ” açıklanmaktadır.

Sosyal sigorta türünde özel sigortalarda olduğu gibi sigorta ilişkisi (sigortacı – sigortalı) bulunmamaktadır. Sosyal sigorta kamu yararı amaç edinerek belli statüde bulunanlara kanunla kamu tüzel kişisi olarak kurulan Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından sosyal güvenliklerini sağlamak amacıyla yapılan bir teminat sistemidir.⁶³

Sigortanın kapsamı ve hangi koşulların, rizikoların gerçekleştiğinde ödeme yapılacağı kanunla belirlenmektedir.

Özel sigortalarda olduğu gibi sosyal sigortalarda da prim sistemi mevcuttur. Burada aktif sigortalı olanlardan alınan primler, tüm sigortalıların ödemelerini yapabilmek için kullanılmaktadır.⁶⁴

2.2. Sigorta Sözleşmesi

TTK 1401’inci maddede sigorta sözleşmesinin tanımı yapılmıştır. Kısaca sigorta sözleşmesi, sigorta şirketi veya sigorta şirketi adına hareket edenlerle ileride uğrayabileceği bir riskini belli bir prim karşılığında sigorta ettiren kişi arasında düzenlenen bir sözleşmedir.⁶⁵

---

⁶² Kadir Arıcı ve Yusuf Alper, *Sosyal Güvenlik*, (Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 2013), 4.

⁶³ Kara, *Sigorta Hukuku*, 48-49.

⁶⁴ A.g.e., 48.

⁶⁵ Kender, *Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku*, 3.

Sigorta sözleşmesinin zorunluluğu esasen sosyal sigortayı özel sigortadan ayırmaktadır. Özel sigortalarda sözleşme serbestisi varken sosyal sigortalarda Sosyal Güvenlik mevzuatındaki düzenlenen sigorta sözleşmesini yapma zorunluluğu mevcuttur.⁶⁶ Özel sigortalarda taraflar sigorta sözleşmesini istedikleri gibi düzenleyebilirler. Sadece kanunda sözleşmenin içeriği ile ilgili sınırlamalar yer almaktadır. Ayrıca TTK'nın 1404'üncü maddesi ve Türk Borçlar Kanunu'nun⁶⁷ 27 'nci maddesi uyarınca, kanunun emredici hükümlerine, ahlaka, kamu düzenine, kişilik haklarına aykırı bir sigorta sözleşmesinin akdedilmesi mümkün değildir.

Sigorta sözleşmesinin şekline baktığımızda Sigorta sözleşmesinin geçerli olabilmesi için hiçbir şekli şart öngörülmemiştir. Sigortacı ve sigortalının karşılıklı rızaları ile sözleşme kurulmuş olacaktır.⁶⁸ Taraflar arasında kurulan sözleşme *poliçe* adı verilen metin belgesidir. Poliçe içerisinde genel şartlar ve tarafların özelinde belirledikleri özel şartlar yer almaktadır. Poliçe metninde sadece sigortacının imzanın olması ispat için yeterlidir.⁶⁹

Sigorta sözleşmesinin hukuki niteliği, hakkında farklı görüşler mevcut olsa da kanunumuzun 1421'inci maddesinden anlaşılabilceği üzere sigorta sözleşmesi kendine özgü (sui generis), iki tarafa da borç yükleyen bir sözleşme niteliği taşıdığı kabul edilmektedir. Nitekim sigortacı, sigortalının ileride gerçekleşebilecek rizikosunu taşıma borcu altına girerken, sigortalı da bunun karşılığında prim öder.

---

⁶⁶ Kara, *Sigorta Hukuku*, 133.

⁶⁷ <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.6098.pdf> [03.04.2024], 11/1/2011 Tarihli ve 6098 Sayılı Kanun, 4/2/2011 T. ve 27836 S. RG'de yayımlanmıştır.

⁶⁸ Sigorta sözleşmesi, şekle tabi olmayan birbirine uygun irade beyanı ile oluşan sözleşmelerdendir. Sigorta poliçesi mülga 6762 sayılı TTK'nın 1267. maddesine göre, sözleşmenin yapılmasından sonra düzenlenen ve sözleşmenin yapıldığını gösteren bir belgedir. Anılan Yasa'nın 1263. maddesi uyarınca sigorta sözleşmesi hiçbir şekle tabi tutulmamıştır. Aynı durum 6102 sayılı TTK'nın 1401. maddesinde geçerliliğini korumuştur. (Yarg. 11.HD, E. 2013/16908 K. 2014/734 T. 14.1.2014) <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/yargitay/11-hukuk-dairesi-e-2013-16908-k-2014-734-t-14-1-2014> [04.04.2024].

⁶⁹ Kara, *Sigorta Hukuku*, 134.

2.2.1. Sigorta Sözleşmesinin Unsurları

Sigorta sözleşmesinde bazı unsurların bulunması gerekmektedir. Öncelikle bir *tehlike iştiraki* bulunmalıdır. Tehlikeye iştirak edenler aynı malvarlığı ya da aynı can değeri için sigorta teminatına ihtiyaç duyan kişilerdir. Kender (2021: 3), tehlike iştirakini, sözleşme serbestisinin sınırlaması ve genel şartların anlamı olarak açıklamaktadır. Buna göre aynı ve benzer riskler altında olan kişiler, ilgili riskin meydana gelmesiyle belli bir prim ödeyerek meydana gelen riskin karşılanmasını talep ederler.⁷⁰ Böylece sözleşme ilgili kişilerin ilgili risklerine göre sınırlanmış olacaktır.

Bulunması gereken ikinci bir unsur, *rizikodur*. Sözleşmenin kurulma amacı ileride kişileri zarara uğratacak bir olayın meydana gelmesidir. Bu nedenle sözleşme bir risk için kurulur.

Sigorta teminatı, sözleşmenin diğer bir unsurlarındandır. Kişilerin ileride karşılaşılabileceği rizikonun yaratmış olduğu zarar sigortacı tarafından giderilmelidir. Esasen kişilere ileride meydana gelebilecek olayda acze düşmelerini engelleyecek teminat verilmesi gerekmektedir.

Sigortacının ileride gerçekleşecek rizikoyu taşıma borcuna girebilmesi için sözleşmenin diğer bir unsuru olan belli bir bedel yani *prim* alması gerekmektedir. İki tarafa borç yükleyen sigorta sözleşmesinin zorunlu unsurlarından biri primdir.

Sigorta ettirenin riziko meydana geldiğinde sigorta şirketinden bunu talep edebilmesi gerekmektedir. Burada da diğer bir unsur olan *talep hakkından* söz edebiliriz. Kişi zararının giderilmesi için sigortacısından talepte bulunabilmelidir.

2.2.2. Sigorta Sözleşmesinde Tarafların Borç ve Yükümlülükleri

Sigorta sözleşmesi kurulurken ve sözleşme sürecinde hem sigortacının hem de sigorta ettirenin yerine getirmesi gereken bazı borç ve yükümlülükleri vardır. Daha önce sigorta ettiren ile sigortalı arasındaki durumu açıklamıştık. Ancak sigorta sözleşmesi taraflarından bahsederken tekrar değinmek isteriz ki, sigorta ettiren, sigorta sözleşmesinden doğan yükümlülükleri yerine getirmekle mükellef olan sigortalı ise poliçeden doğan hakları sigortacıdan isteyebilecek, talep edebilecek olan taraftır. Sigorta sözleşmesinde taraflar sigortacı ve sigorta ettirendir.

---

⁷⁰ A.g.e., 142.

2.2.2.1. Sigortacının Borç ve Yükümlülükleri

Sigortacının borç ve yükümlülükleri TTK 1421 vd. düzenlenmiştir. Sigorta sözleşmesinin bir tüketici işlemi varsayımında sigorta ettiren taraf kanunen korunurken sigortacı tarafa daha fazla borç ve yükümlülük düşmektedir. Buna göre sigortacının;

a) Rizikoyu Taşıma

Sigortacının sorumluluğu genel olarak primin veya ilk prim taksitinin ödenmesi ile başlar.⁷¹ Ödeme ile birlikte sigortacı asli borcu olan rizikoyu üstüne alarak taşımaya başlar. Anlaşılacağı üzere sigortacının rizikoyu taşıma yükümlülüğü, riziko gerçekleşince değil sigorta sözleşmesinin başlaması ile doğmaktadır.

b) Sigorta Ettirenin Aydınlatılması

Sigortacının aydınlatma yükümlülüğü TTK 1423'ncü maddede düzenlenmektedir. Buna göre; Sigortacı ve sigorta şirketi için çalışan acente, sigorta sözleşmesi kurulmadan önce inceleme süresi tanıyarak sigortalıya haklarını, dikkat edilmesi gereken hükümleri, gelişmelere bağlı olarak kendisine bildirilmesi gerekenleri sigorta ettirene yazılı olarak anlatmakla yükümlüdür. Sigortacının aydınlatma yükümlülüğü sözleşme sürecinde gerçekleşen gelişmeler yönünden de yazılı şekilde devam edecektir.⁷² TTK uyarınca sözleşme öncesi aydınlatmanın sigortacı tarafından yazılı bir şekilde yapılması gerektiği açıktır ancak yönetmelik sözlü olarak yapılabileceği de belirtilebilmektedir.⁷³

c) Sigorta Poliçesi Verme Yükümlülüğü

Sigortacı tarafından sigorta ettirene sigorta sözleşmesi için verilmesi gerek evrak poliçedir. TTK 1424'üncü maddesinde sigortacı kendisinin ya da acentenin yaptığı

---

⁷¹ A.g.e., 198.

⁷² Samim Ünan, *İsteğe Bağlı Genel Sorumluluk Sigortasında Riziko*, (İstanbul: Beta Yayınları, 1998), 194.

⁷³ Bkz: Sigorta Sözleşmelerinde Bilgilendirmeye İlişkin Yönetmelik m. 5/1 hükmüne göre, "Sigortacının bilgilendirme yükümlülüğü, sigortacı tarafından sigorta ettirene ve sigorta sözleşmesine taraf olmak isteyen kişilere sözlü ve yazılı şekilde yerine getirilir. Bilgilendirmenin yazılı olarak yapılması esastır".

sigorta sözleşmesi yirmi dört saat içinde, diğer hallerde on beş gün içinde poliçeyi sigorta ettirene vermekle yükümlüdür.

d) Zararı Tazmin Etme

Sigortacı, teminat verdiği riziko meydana gelince sigorta ettirenin gördüğü zararı gidermekle yükümlüdür. Sigortacının riziko gerçekleşmesi durumundaki sorumluluğu sigorta bedeli ile sınırlı olmaktadır.⁷⁴ Değer sigorta türü haricinde sigorta bedeli, riskin gerçekleşerek meydana getirdiği zarar güvence sağlanan menfaat değerini aşmış olsa bile sigortacı güvence sağlanan menfaatten fazla tutarda bir ödeme yapamayacaktır. TTK m.1247’de aynen tazmini ilişkin bir sözleşme yoksa tazminatın nakden ödeneceği hüküm altına alınmıştır. Sigortacının sigorta tazminatını ödeme yükümlülüğü, rizikonun gerçekleşmesi akabinde rizikoya ilişkin belgelerin sigortacıya verilmesinden sonra oluşacaktır. Sigortacı belgeleri inceledikten sonra ödeme gerçekleştirebilecektir. Riziko belgelerinin sigortacıya verilmesi ileride işleyeceğimiz sigorta ettirenin ihbar yükümlülüğünün meydana getirdiği bir durumdur.

Sigortacı, belgelerin kendisine ulaştırılması sonrasında inceleme yaparak TTK m.1427 ikinci fıkra uyarınca ödemeyi ihbardan kırk beş gün içinde yapması gerekmektedir. Can sigortalarında ise bu süre on beş gündür. Sigortacı, borç muaccel olunca ihtara gerek olmaksızın temerrüde düşecektir.

2.2.2.2. Sigorta Ettirenin Borç ve Yükümlülükleri

Sigorta ettirenin borç ve yükümlülükleri ise TTK m. 1430- 1449 arasında düzenlenmiştir. Sigorta ettirenin buna göre beyan yükümlülüğü, prim ödeme borcu ve koruma tedbirlerini alma yükümlülüğü vardır. Buna göre;

a) Prim Ödeme Borcu

Sigorta ettiren, sözleşmede kararlaştırılan prim bedelini ödemekle yükümlüdür. Sigortacının riziko gerçekleşince yapacağı tazminat, primlerin karşılığıdır. Primin ödenmesi yarı emredici nitelikte olan bir kural olmakla birlikte sözleşmede aksi yönde bir karar alınabilir. Şöyle ki sözleşmede yapılacak bir değişiklik ile

---

⁷⁴ Kara, *Sigorta Hukuku*, 225.

sigortacının riziko taşıma borcu ilk prim ödenmeden başlayacağı öngörülebilir.⁷⁵ İlgili durumun tam tersi olan, ilk prim ödemesi ile aynı anda değil de sonra sigortacının riziko taşıma borcu başlayacağı kararlaştırılırsa bu sözleşme şartı geçersiz olacaktır.⁷⁶

b) Beyan Yükümlülüğü

Sigorta ettirenin sözleşme akdi sırasındaki beyan yükümlülükleri Türk Ticaret Kanunu 1435 ila 1443. maddelerinde düzenlenmiştir. TTK'ya göre sigorta ettirenin beyan yükümlülüğü üç ayrı durumda yapılmaktadır. Bunlar, sigorta sözleşmesi öncesi, sigorta sözleşmesinin devamında ve rizikonun gerçekleşmesi aşamalarıdır.

Sigorta ettiren sözleşmenin kurulması esnasında bildiği veya sigortacı tarafından bilinmesi lazım gelen tüm önemli konuları sigortacısına bildirmekle yükümlüdür. Sigorta ettirenin sigorta sözleşmesindeki beyanı hukuki olarak bilgi açıklamasıdır.⁷⁷ Sigorta ettirenin bu bildirimdeki amacı sigortacı tarafından sigorta sözleşmesinde hem prim miktarının hem de gerçekleşebilecek rizikoda nelerle karşılaşılacağı tespiti için önemlidir.⁷⁸

Beyan yükümlülüğünün hukuki niteliği hususunda doktrinde görüş ayrılıkları bulunmaktadır. Kimi yazarlar beyan yükümlülüğünün kanundan kaynaklandığı görüşünde olup kimi yazarlara göre ise beyan yükümlülüğünün kaynağı sözleşmedir.⁷⁹ Beyan yükümlülüğünün kaynağı sözleşme olduğu görüşünde, beyan

---

⁷⁵ A.g.e., 241.

⁷⁶ Şaban ve Günergök, *Türk Özel Sigorta Hukuku Dersleri*, 172.

⁷⁷ Merih Kemal Omağ, *Türk Hukukunda Rizikonun Ağırlaşması Sorunu*, (Ankara: Sigorta Hukuku Türk Derneği, 1985), 91.

⁷⁸ Zehra Şeker Öğüz, "Sigorta Ettirenin Akit Öncesi İhbar Görevine İlişkin Alman Eyalet Yüksek Mahkemesi Kararının Değerlendirilmesi", *Prof. Dr. Hayri Domaniç'e 80. Yaş Günü Armağanı*, C.1, (İstanbul: Beta, 2001), 547-550.

⁷⁹ Abdülhamid Oğuzhan Hacıömeroğlu, "Sigorta Sözleşmelerinin Kuruluş Safhasındaki Sigorta Ettirenin Beyan Yükümlülüğünün Culpa In Contrahendo Sorumluluğu Açısından Değerlendirilmesi", *Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi*, C. 1, S. 2 (2015): 49-70.

yükümlülüğünün sözleşme kurulmadan yetine getirilmemesi sözleşmeden kaynaklanmadığının bir delili değildir. İlk başta söylediğimiz gibi beyan yükümlülüğünün safhaları mevcuttur. Ortada sigorta sözleşmesi yoksa yükümlülükte olmayacaktır. TTK'da yükümlülük terimi kullanılmış olsa da beyan esasen hukuki bir *görev* niteliği taşımaktadır.⁸⁰

Sigorta ettirenin sözleşmenin yapılması esnasında sorumlu olduğu beyan yükümlülüğüne aykırılık hâli, borçlar hukukumuzun genel hükümlerinden aşına olduğumuz culpa in contrahendo sorumluluğunun görünümlerinden biri olan bilgi verme yükümlülüğünün ihlalini oluşturacaktır.⁸¹

Sigorta ettirenin beyan yükümlülüğü sigortacının hazırlayacağı bir liste ile ya da direkt beyan ile gerçekleşebilir.

Sigorta sözleşmesi, sigortacı ve sigorta ettiren arasında devamlı bir ilişki gerektirdiğinden sözleşmenin yapılmasından sonra da sözleşme içerisinde meydana gelen bir durumdan dolayı sigorta ettirenin bildirim yükümlülüğü olabilecektir.⁸² Sözleşme süresi içerisinde yapılacak beyanın önemi, eğer rizikoyu ağırlaştıracak bir husus ver ise sigortacının bunu bilmesi gerekmesi sebebiyledir. Sigorta ettiren bu husus öğrenmesi halinde en geç on gün içinde sigortalıya bildirmelidir.

Sigorta ettirenin asıl ve en önemli beyan yükümlülüğü riziko gerçekleştiğinde yapacağı beyandır. Sigortalı tazminat borçlusudur ve rizikonun gerçekleştiğini bilmesi gerekmektedir. Çoğu zaman, rizikonun gerçekleştiğinden haberdar olan ilk kişi, sigorta ettiren veya sigortalıdır.⁸³ Sigorta ettiren riziko gerçekleştiğinde ya da rizikonun gerçekleştiğini öğrendiğinde rizikonun nasıl ve ne zaman meydana geldiğini hemen sigortacısına bildirmelidir. TTK 1446 maddesine göre riziko bildiriminin geç yapılması durumunda eğer ödenecek tazminatta bir artışa sebebiyet veriyorsa tazminattan indirim yoluna gidilebilecektir.

---

⁸⁰ Kara, *Sigorta Hukuku*, 250.

⁸¹ Ali Bozer, *Sigorta Hukuku Genel Hükümler - Bazı Sigorta Türleri*, (Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2007), 76-80.

⁸² Kara, *Sigorta Hukuku*, 258.

⁸³ Arseven, *Sigorta Hukuku*, 140.

c) Zararı Önleme, Azaltma ve Sigortacının Rücu Haklarını Koruma Yükümlülüğü

Sigorta ettiren, sigortacısının ödeyeceği teminat için rizikonun gerçekleştiğinde alabileceği önlemler ya da gerçekleşme ihtimalini öngördüğünde zararın önlenme, azaltılma ve engel olunma olasılıkları varsa bunları yapmakla yükümlüdür. Yine sigortacının ödediği teminatı rizikonun meydana gelmesinde ağır kusuru olan kişilerden rücu yoluyla talep edebilmesi için imkanları ölçüsünde önlemler almalıdır.⁸⁴

Rizikonun gerçekleşmemesi için önlem almayan sigortalı, rizikonun meydana gelmesinde kusurlu sayılacaktır.

---

⁸⁴ Kara, *Sigorta Hukuku*, 262.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

REASÜRANS VE REASÜRANS SÖZLEŞMESİ

3.1. Reasüransın Tanımı ve İlgili Terminoloji

Reasürans (reinsurance)⁸⁵ en kısa anlatımla sigortanın sigortasıdır.⁸⁶ Başka bir ifadeyle “sigorta şirketinin kabul ettiği rizikoların bir kısmını veya tamamını belirli oranlarla diğer bir sigortacıya devretme işlemidir.⁸⁷ 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu ise 1403’üncü maddesinde reasürans; sigortacının sigorta ettiği menfaati tekrar sigorta ettirmesi olarak açıklamaktadır. İlgili tanımlamalar ile reasürans; sigorta şirketinin alamayacağı büyük risklere karşı koruma oluşturmak için kendini sigorta ettirmesi durumudur.

Reasürans işleminin tanımlanabilmesi ve daha sonra anlatacağımız reasürans ilişkilerinin somut hale gelebilmesi için ilgili terminolojiden bahsetmek gerekmektedir.

Sedan şirket “Rizikoyu kabul eden ve sigortalıya karşı ödeme yükümlülüğüne giren ilk sigortacıdır” olarak tanımlanır.⁸⁸ Esasen sigortalısının riskini teminat altına alan sigorta şirketi reasürans ilişkisi içinde sedan sıfatını alır.

Reasürör, “Rizikonun, sigortacısının saklama payını aşan kısmını kabul ve taahhüt eden sigortacıdır”. Tanımından anlaşılacağı üzere sigorta şirketinin riskini sigorta edendir.⁸⁹

Sedan şirketin riskini sigorta eden ise reasürör şirkettir. Esasen sedan şirket sigortalıya, reasürör şirket ise sedan şirkete karşı sorumludur.

---

⁸⁵ R. L. Carter, *Reinsurance*, 2. bs. (Springer, 1983), 75.

⁸⁶ Çetin Alanya, *Reasürans Notları*, 1. bs. (İstanbul: Ar Reklam ve Matbaacılık, 1991), 7.

⁸⁷ Kamuran Pekiner, *Sigorta İşletmeciliği Prensipleri*, (İstanbul: İ.Ü. İşletme Fakültesi Yayınları, 1981), 183.

⁸⁸ Sedat Sağlam, *Sigorta Muhasebesi*, (İstanbul: 1987), 51.

⁸⁹ A.g.e., 51.

Her ne kadar sigorta şirketleri kendi aralarından reasürans anlaşmaları yapıyor olsa da sadece reasürans alanında kurulmuş sigorta şirketleri de mevcuttur. Çalışma alanı sadece *reasürans* olan şirketlere ise *reasürans şirketi* denir.⁹⁰

Saklama payı (konversiyon), “Sigorta poliçesini düzenleyerek rizikoyu kabul eden sigortacının gerçekleşmesi muhtemel hasarda, tazminattan ödemeye hazır olduğu, diğer bir deyimle rizikodan üzerinde sakladığı miktardır”.⁹¹

Görüleceği üzere reasürans sayesinde sigorta şirketleri yani sedan şirket sigortalılarının büyük rizikolarını koruma altına alabilmekte, daha büyük bir güvence sağlayabilmektedir. Çalışmamızın devamında reasürans sözleşmesi kısmında da anlaşılacaktır; ancak, değinmek gerekir ki, sigorta sözleşmesinde ilk riski sigorta edilen sigortalı, reasürör ile sedan şirket arasında yapılan reasürans sözleşmesinde taraf değildir. Reasüröre devrolunan rizikolar çalışmamızın birinci bölümünde bahsedilen sigorta sözleşmesinden ayrı bir sözleşme konusudur. İşbu nedenle sigortalı, reasürör şirketten herhangi bir talepte bulunamaz.⁹²

3.2. Tarihi Gelişimi

Sermaye piyasalarının en önemli unsurlarından biri sigortacılık sektörüdür.⁹³ Reasüransın başlangıcı da sigortacılığın ilk başladığı zamanlara dayandığı düşünülmektedir. “Belgeli olarak tespit edilen ilk reasürans sözleşmesi, 1370 yılında akdedilen ve Genova’dan Bruges’e sevk edilen mallara teminat veren anlaşmadır. Buradan anlaşılacağı gibi, gerçek anlamda ilk reasürans anlaşması nakliyat

---

⁹⁰ Christoph Preiffer, *Reasüransa Giriş*, (İstanbul: Köln Reasürans Şirketi-Destek Reasürans T.A.Ş, 1992), 19.

⁹¹ Cahit Nomer, *Sigortanın Genel Prensipleri ve Reasürans*, 1 bs. (İstanbul: Çeltüt Matbaacılık Koll, Şti, 1977), 136.

⁹² P. Thorin, *Yangın Reasüransı*, çev. Zuhale Zeybekoğlu, (İstanbul: 1947), 39.

⁹³ Ebubekir Ayan, “Türkiye Sigortacılık Tarihinde Kamusal Bir Pranga: Reasürans Tekelinin Eleştirel Analizi”, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C. 23, S. 44, (2020): 1012-1015.

sigortaları alanında ortaya çıkmıştır.”⁹⁴ Bahsi geçen nakliyat alanındaki reasürans sözleşmesi daha sonra değineceğimiz *ihtiyari* reasürans metodu ile yapılmıştır.

Reasürans, dünyada 18. yüzyılda uygulamaya yer bulsa da esasen 19. yüzyılda iş ve risk hacminin büyümesi ile sigortacılık alanında tamamen yerini almış ve vazgeçilemez bir parçası haline gelmiştir. Uygulamada yerini ilk alan reasürans anlaşmaları, her rizikonun ayrı ayrı ele alınmasını amaçlayan *ihtiyari* reasürans yolu ile teminat verilmesiydi. Sigortacılığın gelişmesi ve risklerin kapsadığı alanın büyümesi ile tek tek veya ayrı ayrı olarak tanımladığımız riskler için reasürans uygulanmasının pratik olmaması sonucu *trete* reasürans metodu uygulanmada yerini almıştır. *Trete* reasüransında reasürör şirket, sedan şirketinin tüm risklerine devamlı ve otomatik olarak iştirak etmektedir.⁹⁵

Bilinen ilk *trete* reasürans 1821 yılında;

*Fransa’da “Compagnie Royal” ile Brüksel’deki “Compagnie des Proprietaires Reunis” arasında akdedilmiştir. İngiltere’de ilk “trete” yolu ile reasürans anlaşması yapan şirket “Imperial of London”, bu anlaşmasını 1824 yılında Fransız “La National de Paris” şirketi ile gerçekleştirmiştir.*⁹⁶

İlk başlarda reasürans sözleşmesini sigorta şirketleri kendi aralarında yapmakta iken gelişen ticaret ve iş hacmi sonucunda büyük rizikoları teminat altına alamamaya başlamaları yine aynı amaçla çalışmalarının getirisi ile rekabet unsurunun ortaya çıkması sonucunda reasürans sözleşmesi yapmaktan geri durmaya başlamışlardır. Bu durumun sonucunda sadece reasürans alanında çalışacak *reasürans şirketleri* kurulmaya başlanmıştır. İlk reasürans şirketi 1846 yılında Köln’de kurulmuş, 1852 yılında faaliyetlerine başlamıştır.⁹⁷

---

⁹⁴ Alanya, Reasürans Notları, 13.

⁹⁵ A.g.e., 13.

⁹⁶ Perim Adalı, “Sigortacılıkta Klasik Reasürans Metodları ve Reasürans Piyasalarındaki Gelişmeler”, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1994), 17

⁹⁷ Preiffer, *Reasüransa Giriş*, 18.

Günümüzde reasürans şirketleri oldukça gelişerek çok büyük riskleri devralmaya başlamıştır. Şimdilerde en önemli reasürans şirketlerinin başında Münich Reasürans Şirketi ve İsviçre Reasürans Şirketi gelmektedir. Özellikle 1906 yılında gerçekleşen San Francisco Depremi sonrasında *hasar fazlası* (reasürans sözleşme türleri kısmında daha kapsamlı açıklanacaktır.) reasürans tekniği ile büyük felaketler için teminatlar sağlanmaya başlanmıştır.⁹⁸

Ayrıca farklı sigorta türlerinde reasürans sözleşmesi örneği, yangın sigortalarında ilk defa 1813 yılında; hayat sigortalarında 1844 yılında; kaza sigortalarında 1872 yılında yapıldığı anlaşılmaktadır.⁹⁹

3.2.1. Türkiye'deki Gelişimi

Reasüransın Türkiye'de yerini alması 20. yüzyılı bulmaktadır. 1927 yılında yürürlüğe giren Mükerrer Sigorta Hakkında 1160 Sayılı (mülga) Kanun¹⁰⁰ ile bazı rizikolar için reasürans mecburiyeti getirilerek İş Bankasının öncülüğü ile Milli Reasürans Türk Anonim Şirketi kurulmuştur.¹⁰¹

Ancak reasürans ülkemizde, dünyada yaygın olarak uygulanan reasürans modelinden farklı bir model ile ortaya çıkmıştır. Şöyle ki,

*Reasürans tekeli, diğer örneklerden farklı olarak Türkiye'de tamamen özel sermayeli bir şirkete tahsis edilmiş olup, reasürans şirketine ve bu şirketin bağlı bulunduğu İş Bankası bünyesindeki Anadolu Sigortaya sağlanan imtiyazlar bu grubu kısa süre içinde sektörün hâkim aktörü konumuna taşımıştır.*¹⁰²

---

⁹⁸ Adalı, Sigortacılıkta Klasik Reasürans Metodları ve Reasürans Piyasalarındaki Gelişmeler, 17.

⁹⁹ Carter, *Reinsurance*, 15.

¹⁰⁰ <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/3.3.8197.pdf> [29.01.2023].

¹⁰¹ Haydar Arseven, *Sigorta Hukuku*, 1.bs. (İstanbul: Beta Yayınları,1987), 47.

¹⁰² Ayan, Reasürans Tekelinin Eleştirel Analizi, 1012-1015.

Tekel özelliğine sahip olan Milli Reasürans T.A.Ş., rekabet edeceği başka şirketler olmaması sebebi ile milli sigortacılığın rekabetçi bir nitelikten uzak ve komisyoncu sigortacılık olarak doğması eleştirilmiştir.¹⁰³

2001/3480 sayılı Bakanlar Kurulu kararında yer alan, Sigortacılıkta Yurt İçi Reasürans Havuzu Sistemine İlişkin Karar altıncı maddedeki 01.01.2001 ile 31.12.2006 tarihleri arasındaki beş yıl süren tekelleşme, belirtilen sürenin dolması ve bu hususta başka düzenlemeye yer verilmemesi sonucunda kaldırılmıştır.¹⁰⁴

Reasüransta tekel sisteminin kaldırılmasıyla farklı reasürans şirketleri tarafından reasürans sözleşmeleri yapılmaya başlanmıştır. Böylece sigorta şirketleri farklı seçeneklerle karşılaşmış ve kendileri için hem teminat altına aldıkları riziko hem de fiyat açısından en uygun olanı seçme durumu ortaya çıkmıştır.

3.3. Reasüransın İşlevleri

Reasürans, kavramını açıklarken değindiğimiz üzere, bir sigorta şirketi tarafından riske karşı verilen teminatın sigortalanmasıdır. Reasüransın bu açıklamaya göre en önemli işlevi sigortacı için riski azaltan bir sitem olmasıdır. Sigortalama işlemini hem sigortalı hem sigortacı açısından daha güvenli hale getirmektedir. Sigorta şirketi bir başka sigortacıdan sigorta satın alarak sigortalılarının oluşan zararlarına karşı koruma sağlamaktadır.¹⁰⁵

Sigorta şirketleri reasürans sistemi sayesinde, gerçekleşmesi durumunda karşılması zor riskleri de teminat altına alarak müşteri portföyünü genişletir ve kapasitesini aşan sayıda poliçe keserek (üreterek) rekabet ortamında yerini güvene almış olur. Karşılanması zor risklerden kasıt; şudur ki, *katastrofik* (yıkıcı) zararların meydana gelmesidir. Katastrofik riskler, risk hiyerarşisine baktığımızda *stratejik risklerin* (darbeler) bile üstünde yer almaktadır. Katastrofik riskler; doğal afetler (ülkemizde 6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen Kahramanmaraş depremi), savaşlar, büyük

---

¹⁰³ A.g.e., 1012-1015.

¹⁰⁴ A.g.e., 1012-1015.

¹⁰⁵ Belkıs Akalın, *Dünya Reasürans Piyasalarındaki Gelişmeler ve Türkiye'de Reasürans Tekeli Uygulaması*, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, 1998), 6.

ölçekli nükleer kazalar, önemli iklim değişiklikleri, terörist saldırılar veya geri dönüşmesi zor sarsıntılara yol açan küresel ekonomik krizler olarak düşünebiliriz.

Reasürans sistemi, işbu katastrofik zararların meydana gelmesinde ve sigorta şirketinin bu zararları karşılamasında yardımcı olurken sigortalının ise sigorta şirketlerinin artan primleri ile etkilenmemelerini sağlar. Bunu sağlarken yaptığı hasarın etkilerini zamana yaymaktır.

Reasürans, aynı zamanda küçük sigorta şirketlerinin kurulması ve büyümesinde büyük yarar sağlar ve bu şekilde sektörde rekabetin artmasına ortam hazırlar.¹⁰⁶

3.4. Reasüransın Genel İlkeleri

Esasen sigortacılık faaliyetleri için belirlenen ya da pratik olarak benimsenen genel ilkeler, reasürans işlemleri için uygulanan ilkeleri de oluşturmaktadır.¹⁰⁷ Kaynaklarda prensip olarak da bahsedilen ilkeleri şu şekilde inceleyebiliriz;

3.4.1. Sigortalanabilir Menfaat

Türk Borçlar Kanunu'na baktığımızda sözleşme anlatılırken menfaat kavramından yola çıkılmaktadır.¹⁰⁸ Sözleşme temelinin kurulabilmesi için tarafların karşılıklı menfaatlerinin uyuşması gerekmektedir.

Sigortalanabilir kelimesindeki -ebilir/-abilir imkan kipi, gerçekleşecek rizikonun karşılanabilecek bir şey olmasını çağrıştırmaktadır. Yani sigorta edilen rizikonun gerçekleşmesi durumunda parayla ölçülebilir belli bir menfaat zarar görmelidir. Bir sigorta sözleşmesi yapılabilmesi için bu şarttır.

Reasüransın genel ilkelerinden biri de tabii ki sözleşmenin başından beri geçerli olmasını sağlayacak sigorta edilebilecek bir menfaattir. Buradaki sözleşmede, borçlu taraf sigortalıya sigorta sözleşmesi ile teminat vermiş olan sigortacıdır. Esasen riziko gerçekleştiğinde maddi zarar görecektir olan taraf sigorta ya da reasürans şirkettir. Alanya'nın açıklamasıyla da anlaşılacaktır ki "*Sigortalanabilir menfaat ilişkisi*

---

¹⁰⁶ Ayan, Reasürans Tekelinin Eleştirel Analizi, 1012-1015.

¹⁰⁷ Alanya, Reasürans Notları, 9.

¹⁰⁸ Selahattin Sulhi Tekinay vd., *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 7. bs, (İstanbul: Filiz Kitabevi,1993), 51.

*kurularak sigortalısına teminat vermiş olan sigortacı, her ne kadar sigortalı şey üzerinde hukuki bir tasarruf hakkı yoksa da rizikonun gerçekleşmesi halinde maddi zarara uğrayacağından, sigortalı şey üzerinde sigortalanabilir bir menfaati vardır”.*¹⁰⁹

3.4.2. Azami İyiniyet

Azami iyiniyet prensibinin dayandığı esas Türk Medeni Kanunu'dur. Taraflar (sigortacı ile reasürör) sözleşmenin yapıldığı esnada karşılıklı olarak risk hakkında bilinen her türlü olasılıkları, bilgileri vermeleri gerekmektedir.

Esasen menfaat sahibi sigortalı menfaati hakkındaki her türlü bilgiyi sigortacısına, sigortacısının da gerçekleşmesi olası her türlü rizikoyu sigortalıya aktarması gerekmektedir. Özellikle binlerce rizikonun teminat altına aldığı reasüransın anlaşması söz konusu olduğunda azami iyiniyet prensibi, sigortacının tek tek her riziko için reasüröre yani ikinci sigortacıya her türlü bilgiyi vermesi imkansız olacağından önem kazanmaktadır.¹¹⁰

3.4.3. Yakın Sebep

Buradaki konu şudur ki poliçe ile teminat alınan riziko ile gerçekleşen riziko arasında yakın sebebin olması gerektiğidir. Eğer hasarın nedeni sigorta şirketinin poliçe kapsamında güvence altına almadığı bir durumun gerçekleşmesi ile meydana gelmişse sigorta şirketi poliçe kapsamında gerçekleşmeyen rizikoyu karşılamayacaktır.

Bazen bir rizikonun meydana gelmesinde birden fazla unsur sebep olabilir. Örneğin bir araç sadece trafikte meydana gelecek kazalar için poliçe altına alındıysa yangın ya da deprem neticesinde ilgili araç üzerinde gerçekleşecek zarar o poliçe kapsamında değildir ve sigortacı bu zararı karşılamayacaktır.

3.4.4. Tazminat (Kader Birliği)

Tazminat, sigorta sözleşmesinde yer verilen rizikoların meydana gelmesi durumunda sigorta şirketinin, sigortalısına ödemekle yükümlü olduğu meblağdır.

---

¹⁰⁹ Alanya, Reasürans Notları, 9.

¹¹⁰ A.g.e., 10.

Sigorta şirketinin sigortalısına tazminat yükümlülüğü başladığı anda reasürans şirketinin de sigorta şirketine karşı yükümlülüğü başlar.¹¹¹

Reasürörün sigorta şirketine ödeme yapması için sigorta şirketinin de hasarlardan dolayı sigortalısına sigorta sözleşmesinde belirlenen tazminatı ödeme yükümlülüğü altında olması ve bu hasarlarında reasürans sözleşmesinde bahsi geçen rizikolardan doğması gerekmektedir.¹¹²

3.4.5. Halefiyet

Halefiyet kavramı Türk Borçlar Kanunu m.127’de açıklanmıştır. “Halefiyet alacaklıya ifade bulunan üçüncü kişinin bazı hallerde ifası ölçüsünde alacaklının haklarına halef olmasıdır”. Bu durumda *rücu* söz konusu olacaktır.

Sigorta şirketinin rücu yoluyla zararını azalttığı her durumda reasürans şirketinin de zararı azalacaktır. Azalan zararın paylaşıldığı gibi rücu yani zararı azaltmak için yapılan masraflar da reasürör ile sigorta şirket arasında paylaşılacaktır.¹¹³ Örneğin A ve B aracı arasında meydana gelen bir kazada B aracı kusurludur. A aracının sigorta şirketi aracın zararını giderir. Zararı giderdikten sonra sigortalı (A aracının sahibi) yerine geçerek B aracı sahibinden ya da B aracının sigorta şirketinden yaptığı ödemeyi talep edebilir. Sigorta şirketinin yukarıdaki örnekte yapmış olduğu rücu işlemi sonucunda oluşan kar ve zarardan reasürör de pay alacaktır.¹¹⁴

3.5. Reasürans Sözleşmesi

Reasürans sözleşmesi daha önce açıkladığımız üzere sigorta şirketinin, sigortalısının ileride meydana gelecek olan rizikosunu reasürör şirket ile teminat altına almasıdır. TTK’da 1403. Maddesi birinci fıkrasında “Sigortacı, sigorta ettiği menfaati, dilediği şartlarla, tekrar sigorta ettirebilir” hükmüyle işbu durum açıklamaktadır. Türk hukukunda sigorta şirketlerinin reasürans sözleşmesi yapıp yapmama konusunda serbestisi olsa da bazı durumlarda reasürans sözleşmesi yapmaları konusunda yükümlülük getirildiği görülmektedir. Örneğin maden işçileri

---

¹¹¹ Nomer, Sigortanın Genel Prensipleri ve Reasürans, 152.

¹¹² Alanya, Reasürans Notları, 10.

¹¹³ A.g.e., 11.

¹¹⁴ Adalı, Reasürans Piyasalarındaki Gelişmeler, 15.

için zorunlu ferdi kaza sigortası yapılırken sigorta şirketlerinin teminat altına aldıkları bu sigortayı reasürans sözleşmesi yaparak teminat altına zorunluluğu mevcuttur.¹¹⁵

Yine aynı maddenin ikinci fıkrasında “Reasürans, sigortacının, sigorta ettirene karşı borç ve yükümlülüklerini ortadan kaldırmaz; sigorta ettirene, tekrar sigorta yapana karşı, doğrudan dava açmak ve istemde bulunma haklarını vermez” bahsi neticesinde hem reasürans sözleşmesi ile sigortacının kendi sigortalısına karşı sorumluluğunun ortadan kalkmayacağını hem de ilk sigorta sözleşmesindeki sigortalının meydana gelen zararı için doğrudan reasürör şirkete başvuramayacağını hükme bağlamıştır. İşbu durumda sigorta sözleşmesi ile reasürans birbirinden bağımsız iki ayrı sözleşmedir¹¹⁶¹¹⁷.

3.5.1. Reasürans Sözleşmesinin Şekli

TTK’da reasürans sözleşmesinin şekil şartlarını düzenleyen bir hüküm bulunmamaktadır. Ancak mevcut uygulamada, TTK’da sigorta şirketlerine özgü genel hükümlerin reasürans sözleşmesine de uygulanacağı kabul edilmiştir.¹¹⁸ Çalışmamızın birinci bölümünde bahsettiğimiz üzere sigorta sözleşmesinde sigorta şirketinin sigortalıya poliçe verme yükümlülüğü bulunmaktaydı. Sigorta sözleşmesine ilişkin TTK’da düzenlenen hükümlerin uygulanabilirliği bakımından anlaşılmaktadır ki poliçe basımı reasürans sözleşmesi için de gerekli olacaktır. TTK’daki sigortaya ilişkin hükümlerin doğrudan reasürans sözleşmesi için uygulanması doğru olmayacaktır.

---

¹¹⁵ Bkz. 2015/7249 sayılı Maden Çalışanları Zorunlu Ferdi Kaza Sigortası Hakkında Karar md. 6/3, RG. 06.02.2015, S. 29259.

¹¹⁶ Samim Ünan, *Türk Ticaret Kanunu Şerhi Altıncı Kitap Sigorta Hukuku*, C.I (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2016), 51.

¹¹⁷ “...İstinaf mahkemesince yapılan yargılama neticesinde, davalının sigorta sözleşmesinin tarafı olmadığı, sigortacının dava dışı Ak Sigorta A.Ş. olduğu, davacının reasüröre doğrudan başvuru hakkım bulunmadığı, bu durumda davanın pasif husumet yokluğu nedeniyle reddi gerektiği...”, Yargıtay 11. HD., E. 2018/1055 K. 2019/2463 T. 1.4.2019, (Lexpera).

¹¹⁸ Hakan Koçak, *Reasürans Sözleşmeleri*, 1.bs (İstanbul: Seçkin Yayıncılık, 2023), 166.

Bu durumu kapsamlı bir şekilde çalışmamızın üçüncü bölümünde ele alacağız. Ancak bir düzenin olması gerekliliği ve uygulamanın da bu şekilde ilerlediği için, sözleşme öncesi poliçenin hazırlanması, poliçede doğrultusunda sözleşmede tarafların hak ve yükümlülüklerinin belirtilmesi, teminat altına alınacak riziko ve teminat limitinin belirlenerek sözleşmenin imzalanması durumu oluşacaktır.

Reasürans sözleşmesinde şekil şartı aranmadığı ve birçok metodu bulunduğu anlaşılmaktadır.

Her ne kadar kanunumuzda reasürans sözleşmesinin ana düzenlemesine yer verilmiş ise de işbu sözleşme atipik bir sözleşme olup yasal şekil şartı bulunmamaktadır. Ayrıca reasürans sözleşmelerinin birden fazla çeşidi bulunmakta olup uygulamadaki mevcut sözleşme yöntemlerine göre bunlar; ihtiyari - zorunlu, bölüşmeli - bölüşmesiz, ... Sözleşmesi niteliğindedir. İşbu türlerin de kendi içlerinde ayrıca farklı türleri bulunmaktadır.

Zorunlu reasürans; bölüşmeli ve bölüşmesiz şeklinde ikiye ayrılmaktadır. Bölüşmeli sözleşmenin. ve ... olmak üzere iki çeşidi; bölüşmesiz sözleşmenin de Hasar Fazlası (Excess of loss) ve Hasar Oranı Fazlası (Stop Loss) olarak iki çeşidi bulunmaktadır. Eldeki davada işbu türlerden olan bölüşmeli reasürans sözleşmesi mevcuttur.

Bölüşmeli reasürans sözleşmesi; sedan ve reasürörün yaptıkları bir anlaşma ile belirli bir branştaki işlerin belirlenen oranını ya da sedanın konservasyon payını aşan tutarının belli bir yüzdesini, reasürörlere otomatik olarak devrini öngörmektedir. Zorunlu reasürans da denilen bölüşmeli reasüransta, önceden yapılan anlaşmaya dayanarak, öngörülen oranlar üzerinden sedan prim (sesyon) vermek zorundadır. Reasürör şirket de, anlaşma koşulları çerçevesinde reasüransı yapılan rizikoyu zorunlu olarak kabul eder. Bölüşmeli reasüransın ise uygulamada eksedan ve kotpar şeklinde 2 farklı uygulama hali bulunmaktadır.

....sözleşmesinde sedan, belli bir süre içinde belli bir branşta tanzim ettiği her poliçenin sözleşme şartlarına uygun olması halinde, her bir poliçeden reasüröre önceden belirlenen bir oranda pay vermek, reasürörde bu payı kabul etmek zorundadır.¹¹⁹

3.5.2. Reasürans Sözleşmesinin Unsurları

Reasürans sözleşmesinde sedan şirket (sigorta şirketi) ve reasürör (reasürans şirketi) sözleşmenin taraflarıdır. Sözleşmeden kaynaklanan hak ve yükümlülükler sadece söz konusu taraflarca kullanılabilir.¹²⁰

Reasürans sözleşmesinin kurulabilmesi için olması gerekli en temel unsur, risktir. Sedan şirketin amacı, sigortalısının ileride gerçekleşmesi beklenen rizikosunu teminat altına almaktır. Sedan teminat altına aldığı riskin öngöremeyeceği büyüklüğü ve risk sonucu karşılaşması gerek hasarın kendi kapasitesini aşması ihtimaline karşı da teminat altına aldığı risk sonucu oluşan hasarı reasürörle paylaşacaktır.

Reasürans sözleşmesinin hem sedan şirketin hem de reasürans şirketinin rizikonun gerçekleşmesi sonucu meydana gelen hasarın giderilmesi için bir sigorta teminatı gerekmektedir.

Rizikonun ekonomik sonuçlarının giderilmesi için sigortalı tarafından riziko gerçekleşmeden sedan şirkete prim vermektedir¹²¹. Çalışmamızın bir sonraki bölümünde göreceğimiz reasürans sözleşmesi metotlarında, sedan şirket ve reasürör hasarı paylaştığı gibi belli oranlarda primi de paylaşmaktadır.

---

¹¹⁹ Adli Yargı İlk Derece Mahkemeleri Kararı - İstanbul 18. Asliye Ticaret Mahkemesi, E. 2016/401 K. 2023/646, T. 15.9.2023, <https://www.lexpera.com.tr/ictihat/adli-yargi-ilk-derece-mahkemeleri/istnbl-18-asliye-ticaret-mahkemesi-e-2016-401-k-2023-646-t-15-9-2023> [16.04.2024].

¹²⁰ Ahmet Karayazgan, *Hasar Hukuku (II) - Reasürans Sözleşmelerinde Hasar*, 1.bs, (İstanbul: Aristo Yayınevi, 2023).

¹²¹ Kara, *Sigorta Hukuku*, 142.

3.5.3. Reasürans Sözleşmesi Metotları

Reasürans türleri ya da metotları, teminat altına alınacak riziko türleri, sözleşme yapılırken tarafların istekleri ve ihtiyaçlarına göre değişiklik göstermektedir. Reasürans türleri ihtiyari reasürans ve mecburi (trete) reasürans olarak iki ana bölüme ayrılmaktadır. Daha sonra içlerinde aşağıda göreceğimiz alt başlıklara ayrılacaktır.

3.5.3.1. Mecburi (Trete) Reasürans Metodu

Trete kelimesi reasürans terminolojisine Fransızcadan geçmekte olup *anlaşma* anlamını taşımaktadır.¹²² Trete reasürans metodu, daha önce belirlenen şartlar çerçevesinde belli limite kadar reasürörün yani reasürans şirketinin, sigorta şirketinin bütün risklerini ve reasürans işlemlerini kabul ettiği ve bununla birlikte ret yetkisinin bulunmadığı reasürans metodudur.¹²³

Anlaşılacağı üzere bu metotta riskler otomatik olarak reasüröre devredilir. Seda şirket sigortalısına teminat verdiği rizikoları reasüröre devrederken, reasürör de kendisine devredilen riskleri kabul eder.¹²⁴ Burada hem sedan şirkete hem de reasürör şirket için bir *mecburiyetten* söz edilecektir. Sedan şirket, reasürans şirketin işi kabul edip etmeyeceği şüphesine kapılmaksızın reasürörüne iş verebilecektir. Böylece hem anlaşma için geçen zaman hem de idari masraflar minimuma indirilir. Burada önemli olan sedanın riski devrederken iyi niyetli olmasıdır. Reasüröre sadece kötü riskleri devretmek azami iyi niyet prensibini sağlamayacaktır.¹²⁵

İşbu metot kendi içinde bölüşmeli ve bölüşmesiz olarak iki alt başlığa ayrılmaktadır.

a. Bölüşmeli (Orantılı) Mecburi Reasürans Metodu

Sedan ve reasürans şirket arasında mecburi olarak devredilen riskin oransal olarak bölüşüldüğü, sorumluluğun paylaşıldığı reasürans metodudur.¹²⁶ Esasen reasürans

---

¹²² Alanya, Reasürans Notları, 23.

¹²³ A.g.e, 15.

¹²⁴ Adalı, Reasürans Piyasalarındaki Gelişmeler, 28.

¹²⁵ Preiffer, *Reasüransa Giriş*, 29.

¹²⁶ Alanya, Reasürans Notları, 23.

şirketi, sedan şirketten sigorta priminin belli bir oranını alır ve riziko gerçekleşirse hasara aldığı prim oranında dahil olur.

Bölüşmeli reasürans metodu da kendi içerisinde Kot-par ve Eksedan reasürans tretesi olarak ikiye ayrılmaktadır.

Kot-par (Quota Share) Tretesi en çok uygulanabilir bölüşmeli reasürans metodudur. Nitekim uygulanması basit ve ekonomiktir.¹²⁷ Burada sedan şirket, belli süre içinde anlaşmaya vardığı her bir poliçesinden belli nispet dahilinde riski reasürans şirketine devretmesi, reasürans şirketinin de bu devri kabul etme mecburiyeti söz konusudur.¹²⁸ Bu durumda “kader birliği”nden bahsedilebilecektir. Esasen sedan ve reasürör şirket arasında tam bir paylaşım vardır.¹²⁹

Reasürörün bütün riskleri kontrolsüz şekilde devralması hayatın olağan akışında mümkün değildir. Bu nedenle kot-par tretesi anlaşması yapılırken risklerin üst sınırı belirlenir.¹³⁰

Sedan şirket bu üst sınırı aşan riski poliçe altına alamaz mı? Sedan şirket her ne kadar kot-par tretesi ile devredeceği riske azami bir sınır getirirse de bu sınırı aşan bir riski teminat altına alabilir. Azami sınırı aşan bakiye risk için de ileri de göreceğimiz ihtiyari reasürans metodu ile ilgili riski başka reasürans şirketine devri mümkündür.¹³¹

Kot-par metodunun amacı sedan şirketlerinin yeni bir riski teminat altına alması esnasında daha önce üstlenmedikleri bu yeni risk türünün reasürans şirket ile paylaşılarak hasar dalgalanmasını önlemektir.¹³²

---

¹²⁷ Adalı, Reasürans Piyasalarındaki Gelişmeler, 32.

¹²⁸ Nomer, Sigortanın Genel Prensipleri ve Reasürans, 139.

¹²⁹ Çetin, Reasürans Notları, 23.

¹³⁰ Örnek Kot-par tretesi için bkz; Alanya, Çetin, *Reasürans Notları*, İstanbul, 1991, 28 vd.

¹³¹ Çetin, A.g.e., 26.

¹³² Preiffer, *Reasüransa Giriş*, 53.

Kot-par tretesinin en çok kullanıldığı risk türleri; trafik, kasko, dolu, fırtına, nakliyatır.¹³³

Eksedan (Surplus) tretesi kot-par tretesine göre daha fazla tercih edilen reasürans metodudur.¹³⁴ Bunun altında yatan neden, eksedan metodunda tutar olarak birbirinden farklı olan sigorta alanlarında uygulanabilirliğidir.¹³⁵

Eksedan tretesinin yaygın olarak kullanıldığı alanlar; yangın, hırsızlık, hayat ve ferdi sigortalarıdır.¹³⁶

Eksedan tretesinin kullanımı bakımından sedan şirketin saklama payına *plen* ya da *line* denir.¹³⁷

Bu metotta sedan şirket, üzerinde tutabileceği risk miktarını yani *plen* ya da *saklama payını* aşan kısımlar üzerinden devir yapar, reasürans şirketi ise bu devri kabul eder. Eksedan metodunun diğer bölüşmeli kot-par metodundan ayıran husus ise sedan şirketin tüm riskleri rasüröre devredememesidir. Burada resürör işlemi yapılabilmesi için risklerin saklama paylarının (plenlerinin) tespit edilmesi gerekmektedir.¹³⁸

Bu metotta azami limit saklama payının katları ile belirlenmektedir.¹³⁹ Saklama payını aşan kısımdan sorumlu olan reasürans şirketi saklama payını aşmayan bedeller için hiçbir sorumluluğu bulunmamakla birlikte prim hakkı da bulunmamaktadır.¹⁴⁰

Büyük sedan şirketler, çok daha büyük rizikoları *ikinci eksedan tretesi* dediğimiz metoda başvurarak devrederler.¹⁴¹ İlgili metodun da yeterli gelmeyeceği büyük rizikolarda ise *ihtiyari/mecburi trete reasüransı* metoduna başvurulacaktır.¹⁴²

---

¹³³ Adalı, Reasürans Piyasalarındaki Gelişmeler, 29.

¹³⁴ A.g.e., 33.

¹³⁵ Preiffer, *Reasüransa Giriş*, 47.

¹³⁶ A.g.e., 33.

¹³⁷ Alanya, Reasürans Notları, 33.

¹³⁸ A.g.e., 33.

¹³⁹ Adalı, Reasürans Piyasalarındaki Gelişmeler, 34

¹⁴⁰ Marmara Üniversitesi, Bankacılık ve Sigortacılık Yüksek Lisans Programı Ders Notları, 1991.

Eksedan metodunun, kot-par metoduna göre olumlu yönü sedan şirketin saklama payı haricinde üzerinde tutabileceği riskler için gereksiz yere reasürans anlaşması yapmaması ve gereksiz prim transferinin engellenmesi iken olumsuz yönü anlaşma kapsamına girmeyen ya da anlaşma kapsamını aşan kısım için tekrar (ihtiyari) reasürans anlaşması yapması ve daha masraflı bir metot olmasıdır.¹⁴³

b. Bölüşmesiz (Orantısız) Mecburi Reasürans Metodu

Sedan şirket ve reasürans şirketin arasındaki devredilen risklerin ve sorumluluğun paylaşımı hasarlara göre değişiklik gösterdiği trette türüdür.¹⁴⁴ Bölüşmesiz trette sorumluluklar yukarıda bahsetmiş olduğumuz trette türlerinde olduğu gibi paylaşılmamaktadır.¹⁴⁵

Sedan şirketinin belirlediği kısmı aşan hasarlar meydana geldiğinde reasürans şirketinin sorumluluğu başlar ve hasara ortak olur.¹⁴⁶

Bölüşmesiz diğer adıyla orantısız trette metodu iki ana anlaşma yolu ile uygulamada yerini alır. Bunlardan biri Hasar Fazlası (Excess of Loss) ve diğeri ise Hasar Oran Fazlası (Stop Loss) metodudur.

Hasar Fazlası (Excess of Loss) reasürans metodunda, sedan şirketi olay ya da rizikoya göre meydana gelecek hasarların kendisinin karşılayabileceği kısmı tespit eder ve karşılayamayacağı kısmı reasüröre devreder.¹⁴⁷ Yani sedan şirketin saklama payının içinde kalan hasarın paylaşılması söz konusudur.

---

¹⁴¹ Alanya, Reasürans Notları, 41.

¹⁴² Cengiz Akatlı, *Yangına Karşı Sigorta ve Yangın Reasüransı*, (İstanbul: Binbirdirek Matbaacılık 1985), 182.

¹⁴³ Alanya, Reasürans Notları, 45.

¹⁴⁴ A.g.e., 82.

¹⁴⁵ Adalı, Reasürans Piyasalarındaki Gelişmeler, 39.

¹⁴⁶ A.g.e., 40.

¹⁴⁷ Nomer, Sigortanın Genel Prensipleri ve Reasürans, 140-141.

Burada dikkat edilmelidir ki devredilen rizikonun belirli bir bölümü değil, hasarın belirli bir miktarı aşan kısım içindir.¹⁴⁸ Anlaşma yapılırken reasüröre de devredilecek hasar miktarının azami limiti belirlenecektir.

Hasar Fazlası (Excess of Loss) metodu birden fazla yapılabilmekle birlikte işleyişi basit olması ve maliyetinin ucuz olması nedeniyle gün geçtikçe yaygınlaşmıştır. Hasar Fazlası reasürans metodu da iki farklı yöntemle yapılabilmektedir. Bunlardan biri *Risk Başına Excess of Loss* ve *Hadise Başına Excess of Loss*'tur.

Risk Başına Excess of Loss (Working Excess of Loss), bu yöntemde sedan şirket herhangi bir riskte uğraması muhtemel zararın bir kısmını reasürans şirketine devretmesi ve bu zararın reasürör tarafından karşılanmasıdır.¹⁴⁹

Hadise Başına Excess of Loss (Event Cover ya da Catastrophe Excess of Loss), *Catastrophe* kelime anlamı *afet - felaket* olup bu anlaşma yöntemi Risk Başına Hasar Fazlası yöntemine göre daha geniş bir uygulama alanına sahiptir. Nitekim deprem, sel, yangın, fırtına ve büyük trafik kazaları sonucu sedan şirket, teminat verdiği rizikonun gerçekleşmesi durumunda birden fazla hasarı teminat altına almaktadır. Birden fazla hasarın gerçekleşmesi sonucu saklama payını korumak adına reasürans anlaşması yapar.¹⁵⁰

Anlaşılabacağı üzere Hadise Başına Excess of Loss yöntemi sıklıkla kullanılan bir yöntemdir. Bu yöntem sedan şirketine beklenmedik büyük hasarların gerçekleşmesinde koruma sağlamaktadır.¹⁵¹

Burada değinmek gerekir ki *Catastrophe* olarak adlandırdığımız “felaket”ler bilinen ve bilinmeyen olarak ikiye ayrılmaktadır.¹⁵² Örneğin deprem sigorta şirketi tarafından hem zaman hem de hasar miktarı olarak öngörülemeyecek bir afetken, bir kafilenin toplu olarak seyahat etmesi sırasında gerçekleşebilecek kaza sonucu

---

¹⁴⁸ A.g.e, 141.

¹⁴⁹ Alanya, Reasürans Notları, 83.

¹⁵⁰ Adalı, Reasürans Piyasalarındaki Gelişmeler, 42.

¹⁵¹ Marmara Üniversitesi, Bankacılık ve Sigortacılık Yüksek Lisans Programı Ders Notları, 1991.

¹⁵² Adalı, Reasürans Piyasalarındaki Gelişmeler, 43.

hayatını kaybedecek insan sayısı ve hasar miktarı daha öngörülebilir ve beklenen bir felakettir.

Hasar Oran Fazlası (Stop Loss) reasürans metodunun, Hasar Fazlası metodundan temel farkı hasarın hadise başına ve risk başına belli bir miktar aşması değil belli bir süre içinde meydana gelen ve sedan şirketin limitini aşan hasarların aşan kısmın reasüröre devri söz konusudur.¹⁵³ Belli süre genellikle 12 ay olarak uygulamada yerini bulmaktadır.

Burada reasürans şirketi tek tek meydana gelen hasarlardaki değil gerçekleşen hasarların toplamı belirlenen tutarı aştığında devreye girmektedir.¹⁵⁴

Stop Loss Reasürans metodu hasarın gerçekleşmesi durumunda tek bir riskin oluşacağı tanımı yapılamayan sigorta branşlarında kullanılmaktadır. Esasen hasar skalasının kesin olarak tahmin edilemeyeceği fırtına, dolu gibi felaketler sonucu oluşan riskleri teminat altına alan tarım sigortalarında kullanılabilir.¹⁵⁵

Diğer reasürans metotlarına göre maliyeti daha fazla olsa da sedan şirketin ilk kez teminat vereceği branşlarda deneyim kazanana kadar hasar tutarlarını belli bir seviyede tutmak için kullanılması mümkündür.

3.5.3.2. İhtiyari Reasürans Metodu

İhtiyari reasürans metodunda, mecburi reasürans metodunda olan, reasürans şirketinin bütün riskleri kabul etme mecburiyeti bulunmamaktadır. Reasürans şirketi, sedanın iştirak etmesini istediği riskleri inceler ve seçer.¹⁵⁶ İhtiyari reasürans metodu, trete metoduna göre daha önce uygulanmaya başlanmış olup en eski reasürans metodudur.¹⁵⁷

---

¹⁵³ Nomer, Sigortanın Genel Prensipleri ve Reasürans, 141

¹⁵⁴ Adalı, Reasürans Piyasalarındaki Gelişmeler, 45.

¹⁵⁵ A.g.e., 47-48.

¹⁵⁶ A.g.e., 20.

¹⁵⁷ Nomer, Sigortanın Genel Prensipleri ve Reasürans, 136.

İhtiyari reasürans metodunda, reasürans şirketi bütün riskleri inceler, gözden geçirir ve bilgi sahibi olur. Sedan şirketi ile karşılıklı bir anlaşma ile riskler reasüre edilir.¹⁵⁸ Anlaşılacağı üzere reasürans şirketinin, incelediği ve uygun görmediği riske teminat vermeme hakkı bulunmaktadır. Ancak reasürörün, riski kabul etmesi akabinde sedan şirketi tarafından kesilen poliçenin yürürlüğe girmesi ile birlikte sorumluluğu başlar.¹⁵⁹

Reasürans şirketinin ihtiyari reasürans metodu ile teminat altına alacağı riskleri tek tek incelemesi ve gereken işlemler, trete reasüransına göre daha çok zaman almakta ve bu zaman içinde sedan şirketin rekabet ettiği diğer sigorta şirketlerinden dezavantajlı konuma düşmesine neden olmakta ve daha maliyetli olması neticesinde ihtiyari reasürans metodu her ne kadar çok eski bir yöntem olsa da mecburi reasürans metodu daha çok tercih edilmeye başlanmıştır.¹⁶⁰

Ancak deprem, sel, heyelan, savaş gibi felaketlerde trete metodu riskin yüksek olması nedeniyle tercih edilememekte ve bu felaketler için ihtiyari reasürans kullanılmaktadır. Yine deniz aşırı, gemi nakliyat sigortaları, uçak sigortaları ve değeri yüksek sanat yapıtları ihtiyari reasürans metodu ile reasürör tarafından teminat altına alınmaktadır.¹⁶¹

Şirketler arasında yapacakları büyük teminatlar gerektirir anlaşmaları, yukarıda bahsetmiş olduğumuz *ihtiyari/mecburi trete reasüransı (open cover)* yöntemiyle yaparlar.¹⁶² Böylece hem ihtiyari reasüransın getirdiği dezavantajlardan korunurken hem de büyük riskler teminat altına alınmış olur.

Yüksek maliyetleri azaltmak adına *reasürans pool (havuz)*'ları ve *shopping* olarak adlandırılan yöntemler kullanılmaya başlanmıştır. Reasürans *Pool Anlaşmaları*, büyük hasarları meydana getirecek afetler için Pool üyesi reasürörler tarafından

---

¹⁵⁸ Akatlı, Yangına Karşı Sigorta ve Yangın Reasüransı, 176.

¹⁵⁹ Nomer, Sigortanın Genel Prensipleri ve Reasürans, 137.

¹⁶⁰ Adalı, Reasürans Piyasalarındaki Gelişmeler, 21.

¹⁶¹ Preiffer, *Reasüransa Giriş*, 28.

¹⁶² A.g.e., 29.

müşterek olarak karşılanır.¹⁶³ Pool uygulaması ülkemizde, 1999 depremi sonrasında, meskenlere deprem sigortası zorunlu hale getirilmiştir. Doğal Afet Sigortaları Kurumu (DASK) Havuzu (pool), oluşturulmuş ve beş yıllık süre ile Milli Reasürans TAŞ'ne yönetimi teslim edilmiştir.¹⁶⁴

Shopping uygulamasında ise sedan şirketler, hasarları teminat altına alacak reasürans şirketlere riski bildirir ve bir fiyat belirlemelerini isterler. Daha sonrasında kendileri için en uygun reasürörü seçerek hasarlarını devrederler.¹⁶⁵

a. Bölüşmeli (Orantılı) İhtiyari Reasürans Metodu

Bölüşmeli (Orantılı) İhtiyari Reasürans Metodu, reasürans tarihinde ilk kez kullanılan metottur.¹⁶⁶ Yukarıda bahsettiğimiz üzere burada sedan şirket riski reasüröre sunar, reasürör de ya kabul eder ya da reddeder. Reasürör için mecburiyet bulunmamakla birlikte reasüröre bir seçim hakkı sunulur.

İhtiyari reasüransın orantılı metodunda sedan, riski reasürör ile belli oranlar çerçevesinde paylaşır. Riskin meydana gelmesi durumunda sedan şirket ve reasürans şirketi anlaşmadaki paylar esas alınarak ödenmesi gereken tazminatta sorumluluklarını yerine getirirler.¹⁶⁷ Aynı şekilde sigorta primleri de risk oranlarına göre paylaşılacaktır.

Orantılı İhtiyari Reasürans metodunda trete reasüransında alınamayan büyük riskleri teminat altına alınabilmektedir. Yine eğer sedan şirketi ile reasürans şirketi arasında bir trete anlaşması bulunmakta ancak gerçekleşen risk bu anlaşma kapsamının dışında bulunuyorsa orantılı ihtiyari reasürans metodu kullanılabilir.¹⁶⁸ Orantılı ihtiyari reasüransın olumsuz yönleri ise reasürans şirketinin bütün riskleri incelemesi ve bilgi sahibi olması zaman alıcı olup yine aynı zamanda masraflı olmasıdır.

---

¹⁶³ Nomer, Sigortanın Genel Prensipleri ve Reasürans, 143.

¹⁶⁴ Kara, *Sigorta Hukuku*, 15.

¹⁶⁵ Adalı, Reasürans Piyasalarındaki Gelişmeler, 24.

¹⁶⁶ Alanya, Reasürans Notları, 17.

¹⁶⁷ Nomer, Sigortanın Genel Prensipleri ve Reasürans, 162.

¹⁶⁸ Alanya, Reasürans Notları, 20.

b. Bölüşmesiz (Orantısız) İhtiyari Reasürans Metodu

Orantısız İhtiyari Reasürans Metodunda yine hasarlar ve riskler bir bütün olarak değil tek tek reasürans şirketine sunulur. Reasürans şirketi ilgili hasar ve riskleri inceler ve kabul edip etmemeye karar verir.¹⁶⁹

Orantısız ihtiyari metodun, orantılı ihtiyari metoda göre farkı reasürans şirketinin teminat altına alınan risk meydana geldiğinde sorumluluk almasıdır. Esasen riziko daha önce tespit edilerek sedan ve reasürör arasında orantılı olarak paylaşılmaz.¹⁷⁰ Reasürans şirketi, sedan şirketin riziko gerçekleştikten sonra karşılayamadığı hasara katılır.¹⁷¹

Bu yöntem ile ilk başta hasar paylaşılmadığı gibi sigorta primi de paylaşılmamaktadır. İşbu nedenle sedan şirket bünyesinde daha fazla prim tutacaktır.¹⁷²

Şu ana kadar açıklanan reasürans metotlarının birbiri ile bağlantılı oldukları çok fazla nokta bulunmaktadır. Uygulamada ve teoride her sigorta branşı için tek bir reasürans metodu ile anlaşma yapılabileceğini düşünmek son derece hatalı olacaktır. Riskin ve hasarın hem sigortalı hem sedan şirketi hem de reasürör için en uygun olacak metodun ya da metotların birleştirilerek bir anlaşma yapılabileceği açıktır.

3.6. Doğal Afet Kavramı ve Doğal Afetler Karşısında Sigorta Şirketinin Durumu

Doğal afet, doğada meydana gelen zamanı öngörülemeyen ve beklenmeyen, insan yaşamı üzerinde olumsuz etkileri olan olaylardır. Olumsuz etkiler ise doğal afetler sonucu hem maddi hem de bedeni zararların ortaya çıkmasıdır.

AFAD'ın hazırladığı “Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü”nde afet kavramı;

---

¹⁶⁹ Alanya, A.g.e., 20.

¹⁷⁰ Adalı, Reasürans Piyasalarındaki Gelişmeler, 27.

¹⁷¹ A.g.e., 27.

¹⁷² Alanya, Reasürans Notları, 109.

Toplumun tamamı veya belli kesimleri için fiziksel, ekonomik ve sosyal kayıplar doğuran, normal hayatı ve insan faaliyetlerini durduran veya kesintiye uğratan, etkilenen toplumun baş etme kapasitesinin yeterli olmadığı doğa, teknoloji veya insan kaynaklı olaydır.

Olarak tanımlanmış ve “Afet, bir olayın kendisi değil, doğurduğu sonuçtur”. şeklinde ifade edilmiştir.¹⁷³

Doğal afetler kaynağı gereği iki temel çeşide ayrılmaktadır. Bunlar, *jeolojik* ve *meteorolojik* olarak tanımlanmaktadır. Jeolojik doğal afetler yer kabuğu temelli olup deprem, heyelan, yanardağ patlamaları bu doğal afet çeşidine örnek gösterilebilir. Yine meteorolojik doğal afetler atmosfer kaynaklı olup sel, fırtına, çığ, orman yangını gibi felaketler örnek verilebilecektir.

Doğal afetlerin bir diğer ayrımı da ortaya çıkış hızlarına ve kaynaklarına göre yapılabilir.¹⁷⁴ Bir doğal afetin ortaya çıkışı ani gelişen ya da yavaş gelişen olabilir. Ani gelişenlere deprem, sel, heyelan gibi afetler örnek gösterilebilecekken, yavaş gelişenlere kuraklık ya da salgın hastalık örnek gösterilebilir. Kaynaklarına göre ise doğal ya da insan kaynaklı (beşeri) olarak ikiye ayrılacaktır.

Yukarıda bahsedilen temel çeşitlerin yanı sıra meydana gelmesinde insan kökeni bulunduğu sınıai kazaları, ulaşım kazaları gibi büyük hasar yaratan olaylarda doğal afet sayılabilecektir.

Doğal afetlerin meydana gelmeden önce alınacak önlemler ya da meydana gelmesinden sonra yapılacaklar merkezi hükümetler ve yerel yönetimler eliyle gerçekleştirilmektedir. Ancak sadece kamusal kaynakların yeterli olmadığı anlaşılmaktadır.

---

¹⁷³ AFAD, *Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü*, 23, <https://www.afad.gov.tr/upload/Node/3495/xfiles/sozluk.pdf>, [16.04.2024].

¹⁷⁴ Gonca Kozanoğlu, “Türk İdare Hukukunda Doğal Afetler Nedeniyle İdarenin Sorumluluğu”, (Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2020), 9.

Ülkemizdeki bazı kuruluşlar, zamanı bilinmeyen ancak coğrafi konum nedeniyle meydana gelmesi beklenebilir doğal afetler için önleme ve hazır olma süreçleri yürütmektedir.

Kar amacı gütmeyen sivil toplum kuruluşları, gönüllü hareketlerin ve bireysel girişimlerin kamusal kaynakların yanı sıra çok büyük önemi bulunmaktadır. Kamusal kaynaklar ve sivil toplum kuruluşları doğal afetler meydana gelmeden önlemler almak ve geldikten sonra zarara uğrayan toplumun zararını azaltmak amacı ile çalışırlar.

Örneğin deprem meydana getirebileceği büyük zararlar nedeniyle katastrofik bir risktir.¹⁷⁵ Ülkemizde gerçekleşen 1999 Gölcük depremi ile deprem sigortası zorunlu hale getirilerek depremin yıkıcı etkilerinin ekonomik boyutu teminat altına alınmak istenmiştir.

Sigorta şirketleri AFAD'ın tanımlaması ile doğal afetin doğurduğu sonuç ile ilgilenmektedir. Doğal afetler konulu sigorta sözleşmelerinde doğal afetlerin meydana getirdiği zararlar nedeniyle büyük miktarlarda saklama payları ayırmaları gerekmektedir. Nitekim öngörülemeyen zararlar için sigortalılarına güvence sağlamaları gerekmektedir.

Sigorta şirketlerinin sadece doğal afetler için büyük teminatlar ayırmaları diğer sigorta türleri için yaptıkları sigorta sözleşmelerinde onları zor bir duruma sokabilmektedir. Bu nedenle doğal afetler için olan risklerini reasürans şirketlerine devretmektedirler. Türkiye'de deprem ve depremin yol açtığı zararlar için kurulan ve sigorta şirketleri için istisna olan DASK ve zorunlu deprem sigortasını da çalışmamızın üçüncü bölümünde değinilecektir.

---

¹⁷⁵ Serdar Demirci, “Deprem Riskine İlişkin Sigorta ve Tazmin Sürecine Dair Güncel Sorunlar”, *Ankara Barosu Dergisi*, C. 81, S. Özel Sayı (2023): 23-64. <https://doi.org/10.30915/abd.1381429>.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

DOĞAL AFET KONULU REASÜRANS SÖZLEŞMELERİ VE SORUMLULUK

4.1. Sözleşmeden Doğan Sorumluluk

Tarafların sorumluluklarının ortaya çıkması için önce bir sözleşmenin bulunması ve bu sözleşme ilişkisine aykırı davranılmış olması gerekmektedir.¹⁷⁶ Türk Borçlar Kanunu'nun 112'nci maddesinde sözleşmeden doğan borca aykırılık genel olarak düzenlenmektedir, “Borç hiç veya gereği gibi ifa edilmezse borçlu, kendisine hiçbir kusurun yüklenemeyeceğini ispat etmedikçe, alacaklının bundan doğan zararını gidermekle yükümlüdür”. şeklinde hüküm kurulmuştur. Buradan anlayacağımız en önemli nokta borcun en temel biçimiyle sona ermesi ifa durumunda olmaktadır. Taraflar sözleşme gereği sorumluluklarını yerine getirmeleri akabinde sözleşme sona erecektir. Diğer bir sözleşmenin sona erme sebebi de artık sözleşme konusunun imkansız olmasıdır. İmkansızlık, sözleşmenin kurulmasından sonra ortaya çıkan bir hukuki engeldir.¹⁷⁷

Sorumluluk sözleşmeden doğuyorsa, sorumluluğun sebebi sözleşmenin niteliği ve amacına göre belirlenecektir.¹⁷⁸ Böylece sorumluluk sözleşmeye özgü bir nitelik kazanmaktadır. Sözleşme kurulmadan ya da sözleşmeden vazgeçme durumlarında artık sorumluluktan bahsedilemeyecektir.

Taraflar, sözleşmeden doğan yükümlülüklerine aykırı bir davranış sergilemeleri ve bu aykırı davranış sonucunda bir zarar meydana gelmesi sonucu ilgili zararı gidermekle yükümlü olacaklardır. Sözleşmeden doğan sorumluluğunu yerine

---

¹⁷⁶ Yasemin Yılmaz, “Sözleşmeden Doğan Sorumluluk ile Haksız Fiil Sorumluluğunun Karşılaştırılması”, *Prof. Dr. Necla Giritlioğlu'na Armağan*, (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2020), 614-615.

¹⁷⁷ Ş. Barış Özçelik, “Sözleşmeden Doğan Borçların İfasında Hukukî İmkânsızlık ve Sonuçları”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 63, S. 3 (Eylül 2014): 569-622. https://doi.org/10.1501/Hukfak_0000001760.

¹⁷⁸ Oğuzman ve Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*, 207.

getirmeyen taraf sebebiyle zarara uğratan taraf bu zararın tazminini sorumluluğunu yerine getirmeyen taraftan talep edebilecektir.

4.2. Reasürans Sözleşmelerinde Sorumluluk

Çalışmamızın ikinci bölümünde reasüransın Türkiye’deki gelişimi başlığı altında bahsettiğimiz üzere hukukumuzda, Milli Reasürans Türk Anonim Şirketi’ne verilmiş olan reasürans tekeli süresinin dolması ile kaldırılmış ve başka reasürans şirketleri sigorta şirketleri ile reasürans anlaşmaları yapmaya başlamıştır. Tekel sisteminin bitmesi ve farklı şirketler ile yapılan reasürans sözleşmeleri sözleşme çeşitliliğine neden olmuştur. Taraflar kendilerine özgü reasürans sözleşmeleri yapmış olup sorumluluk sınırlarını kendileri tespit etmeye başlamışlardır.

Ülkemizde reasürans uygulamasında yeterli düzenleme ve yargı tecrübesi bulunmamaktadır.¹⁷⁹ Bu nedenle reasürans sözleşmesinden taraflar için doğacak olan sorumlulukların sınırında belirsizlik oluşturmaktadır. Oluşan belirsizlikler sözleşmelerde uygulanacak ilkeler ve tahkim yolu ile uyuşmazlıklar ortan kalkabilecektir.

Tarafların birbirlerine olan sorumlulukları kanuni düzenlemeler, ticari örf ve adet kuralları ve Milletlerarası Tahkimde Yedek Hukuk Kuralları *Soft Law* ile öngörülebilmekle beraber sorumluluklar konusunda tarafların uyuşmazlıkları oluşabilecektir.

Kanuni Düzenlemelere baktığımızda TTK’da sigorta sözleşmesine ilişkin hükümler mevcuttur. Ancak sigorta şirketi için geçerli olacak hükümlerin reasürans sözleşmesi için de geçerli olup olmadığı hususu karmaşık bir durumdur.¹⁸⁰ Bununla birlikte sigorta sözleşmesi ile ilgili hükümlerin reasürans

---

¹⁷⁹ Semih Sırrı Özdemir, “Reasürans Sözleşmelerine İlişkin İlkeler (Principles of Reinsurance Contracts (PRICL)) Çerçevesinde Sigorta Şirketinin (Reinsured) Sözleşme Öncesi Beyan Yükümlülüğünün Değerlendirilmesi”, *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 12, Özel Sayı (2022): 261-80. <https://doi.org/10.32957/hacettepehdf.1083429>.

¹⁸⁰ Koçak, Reasürans Sözleşmeleri, 146.

sözleşmesi için uygulanamayacağına ilişkin bir hüküm de yer almamaktadır.¹⁸¹ Doktrin görüşleri ve uygulamaya bakıldığında sigorta sözleşmesine ilişkin hükümler reasürans sözleşmesi için de uygulanabilecektir. Ancak her hükmü reasürans sözleşmesine adapte etmek doğru olmayacaktır.¹⁸² Özellikle beyan ve bildirim yükümlülüklerine ilişkin hükümler reasürans sözleşmeleri için uygulanması doğru bir yaklaşım olmayacaktır. Söz konusu hususta belirsizlikler mevcuttur.

TTK m.1401 ve m.1452 arasında düzenlenen sigortacılık hukukuna ilişkin emredici hükümlerde amaç, zayıf olan sigortalıyı korumakken reasürans sözleşmesinde her iki tarafta tacir sıfatına haiz ve sigortacılık deneyimlerine sahip¹⁸³ olup korunması gereken esasen daha lehine hüküm kurulması gereken kişiler yoktur. Reasürans sözleşmesinde ne sedan şirketin ne de reasürörün korunmasına ihtiyaç bulunmamaktadır. İşbu yönden de sorumluluğu daha az belirlenecek tarafta mevcut olmayacaktır.

TTK m. 1403'üncü maddesinde sigorta şirketinin dilediği şartlarla reasürans sözleşmesi yapabileceği hüküm altına alınmış olmakla sözleşme serbestisinin önünü açmaktadır.

Ticari örf ve adetlerde ise ticari uyuşmazlıkların çözümü için ülkemizde önemi büyüktür. Yukarıdaki açıklamalarımızdan anlaşılacağı üzere kanun hükümleri reasürans sözleşmesindeki sorumlulukların sınırlarını belirlemek açısından oldukça yetersizdir. Ancak görülecektir ki Reasürans sözleşmeleri için de bulunan boşluklar ticari örf ve adetler desteği ile doldurulamamaktadır. Bunun öncelikli nedeni reasürans hukukunun ülkemizde çok eski bir geçmişinin olmamasıdır. Diğer bir nedeni ise ülkemizde 17 Ağustos 1999 Gölcük Depremi, 23 Ekim- 9 Kasım 2011 Van Depremi, 6 Şubat Kahramanmaraş Depremi gibi büyük hasarlara neden olan felaketler için reasürans sözleşmelerinin önemi anlaşılmış ancak kapsamaları hususunda yeterli örf ve adet kuralı oluşmamıştır.

---

¹⁸¹ Ünán, Türk Ticaret Kanunu Şerhi Altıncı Kitap Sigorta Hukuku, 46; Nomer, Sigortanın Genel Prensipleri ve Reasürans, 134.

¹⁸² Reşat Atabek, *Reasürans Hukuku*, (Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1974), 56.

¹⁸³ A.g.e., 67.

- *Milletlerarası Tahkimde Yedek Hukuk Kuralları “Soft Law”* Reasürans Sözleşmelerine İlişkin İlkeler (Principles Of Reinsurance Contracts – (PRICL)) olarak adlandırılan sorumluluk belirsizlikleri için yapılmış kurallar dizini mevcuttur. İlgili ilkeler 25 Ocak 2023’te, PRICL Projesi, Avrupa Hukuk Enstitüsü ve Uluslararası Özel Hukukun Birleştirilmesi Enstitüsü (UNIDROIT) tarafından ortaklaşa düzenlenen karma bir seminerde Reasürans Sözleşmeleri Hukuku İlkeleri (PRICL) olarak tanıtılmıştır.¹⁸⁴ Adlandırılan ilkelerin uluslararası bir statüsü olmayıp reasürans sözleşmelerinin uygulanması açısından bazı yardımcı kurallar oluşturulmuştur.¹⁸⁵ Bu kuralların taraflar açısından bir bağlayıcılığı bulunmamakla birlikte ilgili ilke hükümlerini sözleşmelerinde kabul ederlerse bağlayıcı bir niteliği olacaktır. Taraflar bu ilkeleri sözleşmelerinin tümü için kabul edebileceği gibi sadece atıfta da bulunabilirler. Reasürans Sözleşmeleri Hukuku İlkeleri her ne kadar reasürans sözleşmelerinde teklik sağlamak istese de Milletlerarası Tahkimde Esnek Hukuk Kural (Soft Law) olmaları nedeniyle sözleşmelerin yapılma aşamasındaki serbestiyi de engellememektedir.¹⁸⁶

Reasürans sözleşmelerinde, sigorta şirketinin ve reasürans şirketinin ayrı ayrı sorumlulukları mevcuttur. Reasürans sözleşmesinde sigorta sözleşmesinde olduğu gibi sigorta ettirenin yani sedan şirketin sözleşme öncesi beyan yükümlülüğü bulunmakta ve bu sorumluluğun yerine getirilmesi büyük önem taşımaktadır. Sigorta şirketinin, sigortalısına karşı sorumlulukları devam ederken reasürans sözleşmesi ile birlikte reasüröre karşı da sorumlulukları olacaktır. Reasürans şirketinin reasürans sözleşmesi sonucunda sedan şirkete karşı yükümlü olduğu eylemlerden bahsedebileceğiz.

Ancak öncelikle bilinmesi gereklidir ki reasürans sözleşmeleri kapsamında sedanın sigortalı ile yapmış olduğu sigorta sözleşmelerinde üstlendiği rizikolar esas alınsa da reasürans sözleşmesinde paylaşılan rizikolar ile sedanın yapmış olduğu sigorta

---

¹⁸⁴ <https://www.ius.uzh.ch/de/staff/professorships/alphabetical/heiss/projects/pricl.html>
[06.04.2024].

¹⁸⁵ Özdemir, Reasürans Sözleşmelerine İlişkin İlkeler, 261-80.

¹⁸⁶ Koçak, Reasürans Sözleşmeleri, 195.

sözleşmesindeki rizikoların birebir aynı olması beklenmemelidir.¹⁸⁷ Nitekim sigorta şirketinin kendi sigortalısı ile yaptığı sözleşme reasürans sözleşmesinden bağımsız bir sözleşmedir. Ayrıca sigorta sözleşmesinde, reasürans sözleşmesinden farklı teminatlar da verilebilecektir. Reasürans şirketi sadece reasürans sözleşmesindeki sorumluluklarını yerine getirecek, sigorta sözleşmesinde aynı riziko için verilen farklı teminatlardan sorumlu olmayacaktır.

Reasürans sözleşmesinde taraflar karşılıklı iradeleri ile genel ilkeleri değiştirebilir ve tamamen farklı hükümler de sözleşmeye ekleyebilirler. Dikkat edilmesi gerek nokta şudur ki tarafların önceden hazırlanan kurallar dışına çıkmaları sonucu sorumluluklar açısından boşluk ve belirsizlik kalmamalıdır. Nitekim gerçekleşen riziko çok büyük zararlara sebebiyet verdiğiğinde sigortalının zararı, sedan ve reasürörün sorumluluk sınırları hususunda uyumsuzluk çıkmadan giderilmesi gerekmektedir. Sigorta şirketi ve reasürans arasında çıkan sorumluluk uyumsuzluklarında çoğu zaman sigorta şirketi sigortalısının zararını gidermekte ve reasürans şirketine rücu davası açmaktadır.

Reasürans sözleşmesi ile sigorta sözleşmesinin birbirinden bağımsız olduğunu söylemiştik. İki sözleşmedeki riziko, tarafların hak ve yükümlülükleri farklı olabilecektir. Sigorta sözleşmesinin hakkında sigorta şirketi reasürans şirketine çok detaylı bilgi vermesi reasürans sözleşmesinin sağlıklı kurulabilmesi için elzemdir. İlgili beyan yükümlülüğünü yeterince yerine getirmediği takdirde sorumluluk sınırları ile ilgili sorunlar ortaya çıkabilir. Nitekim reasürans şirketi meydana gelen olayı değerlendirdiğinde sigorta şirketinden farklı sorumluluk sınırları çizebilir. Bu durumda sigorta şirketi, reasürans şirketinden almayı umduğu tazminat bedelini reasürans şirketinden tazmin edemeyebilir. İlgili durumların ortaya çıkmaması için reasürans sözleşmeleri daha geniş çerçevede hükümlerle hazırlanması gerekmektedir.

4.2.1. Sigorta Şirketinin Sorumluluğu

Sigorta şirketi, sigortalının ileride uğrayacağı zararı teminat altına almaktadır. Buna göre sigortacı, riziko ile ilgili kapsamlı ve kesin bilgiye sahip olan ve rizikonun meydana gelmesi sonrasında oluşacak zararı teminat altına alan sigorta sözleşmesinin tarafı olmaktadır.

---

¹⁸⁷ Koçak, Reasürans Sözleşmeleri, 167.

Sigorta şirketi, sigortalısının rizikosunu teminat altına almak için reasürans sözleşmesi yapsa bile sigortalısına sorumluluğu devam etmektedir. Bu durum TTK 1403'üncü maddesinin ikinci fıkrası "Reasürans, sigortacının, sigorta ettirene karşı borç ve yükümlülüklerini ortadan kaldırmaz". ile hüküm altına alınmıştır. Buradan anlaşılacağı üzere sigorta şirketinin sigortalısına karşı yükümlülüklerinden doğan sorumlulukları devam ederken reasürans sözleşmesi ile reasürans şirketine karşı da yükümlülükleri olacaktır.¹⁸⁸

Reasürans sözleşmesinde, reasürörün sorumluluk sınırlarını iyi tanımlayabilmesi için sigorta şirketinin beyan ve bildirim yükümlülüğünü doğru bir şekilde gerçekleştirmesi gerekmektedir. Sedan şirket sözleşme öncesinde, reasürans şirketin teminatı doğru tespit etmesi için rizikoya ilişkin bildiği bütün bilgileri reasüröre iletmelidir.¹⁸⁹ Reasürör şirket bu şekilde rizikoya ilişkin bilgi ve belgeleri inceleyecek ve uygun teminatı belirleyecektir.

Sedan şirketin rizikoya ilişkin bilgiler genellikle, sigortalının ilgili risklerini içeren başka bir reasürans sözleşmesi mevcut ise ve daha önce sunulmuş olan bilgilerde sözleşme süresi içinde oluşan değişiklikler hakkındadır.¹⁹⁰ Bu bilgilerin dürüstçe reasürörün aklında herhangi bir şüpheye yer vermeyecek şekilde sunulması gerekmektedir. Sedan şirketinin sunulması gerekli bilgiler ihmal nedeniyle sunulmadığında sorumluluk ortadan kalkmayacaktır.

Bilgi verme yükümlülüğü ve ilgili eylemin sorumluluğu sedan şirket nezdinde sözleşme süresince devam edecektir. Buna göre, sözleşme içerisinde oluşacak değişiklikler sedan şirket tarafından reasürans şirketine her zaman sunulmalıdır.

Reasürans şirketinin yeterli olmadığını bildiği bilgilere rağmen sözleşmenin tarafı olursa artık sedan şirketin beyan yükümlülüğünü ihlal etmesi sonucunda sorumluluğuna gidilemeyecektir.

Çalışmamızın birinci bölümünde de bahsettiğimiz üzere TTK'da sözleşme öncesi beyan yükümlülüğü m.1435 vd. düzenlenmiştir. İlgili beyan yükümlülüğü hükümleri

---

¹⁸⁸ Ünán, Türk Ticaret Kanunu Şerhi Altıncı Kitap Sigorta Hukuku, 51.

¹⁸⁹ PRICL, m. 2.2.1, par. 1.

¹⁹⁰ Özdemir, Reasürans Sözleşmelerine İlişkin İlkeler, 261-80.

sigorta şirketi ve sigorta ettiren arasında gerçekleşecek sigorta sözleşmesi içindir. Reasürans sözleşmesine uygulanması hususu mümkün olmayacaktır. Bahsetmiş olduğumuz Reasürans Sözleşmelerine İlişkin İlkeler' in uygulanması durumunda ise kanun ile oluşacak büyük farklılıklar mevcuttur.

Taraflar reasürans sözleşmesinde İlkeler'i esas alsalar bile oluşabilecek bir uyumsuzlukta Soft Law olan hükümler nasıl dikkate alınabilecek olduğu büyük bir sorun olmaktadır.¹⁹¹

4.2.1.1. Sigorta Şirketinin Halefiyet Hakkı ve Sovtaj Gelirinin Sorumluluğa Etkisi

Sedan şirketin sigorta sözleşmesi kapsamında yapması gereken ödeme *nihai net hasar* olarak adlandırılmaktadır.¹⁹² Halefiyet hakkı ve sovtaj geliri ise sigorta şirketinin zarar için yapması gereken ödemeyi azaltan ve nihai net hasar tutarını etkileyen bir durumdur. Nitekim sedan halefiyet hakkı nedeniyle üçüncü kişilere karşı tazmin talebi doğmaktadır ve yine mal varlığında oluşan zararlarda zarar gören mal hurda veya enkaz haline gelmişse bu malı değerlendirerek sovtaj geliri elde edebilmektedir. Doktrinde halefiyet hakkının ve sovtaj gelirinin reasürans kapsamında değerlendirilip değerlendirilemeyeceğine ilişkin farklı görüşler mevcut olsa da kabul edilmelidir ki reasürans şirketinin sorumluluğu kapsamında, sedan şirketin halefiyet hakkı ve sovtaj gelirinden elde edilebileceği miktar dikkate alınmalıdır.¹⁹³ Aksi takdirde sebepsiz zenginleşmeden söz edilebilecektir.

4.2.2. Reasürans Şirketinin Sorumluluğu

Reasürans sözleşmesi sedanın sigortalısı ile yapmış olduğu sigorta sözleşmesi kapsamında doğan sorumluluğunu teminat altına almaktadır. Reasürans sözleşmelerinde sedan şirketin olduğu kadar reasürans şirketinin de sorumlulukları mevcuttur. Sigorta şirketinin, sigortalısına olan borcunun muaccel olması reasürörün

---

¹⁹¹ Selahattin Kaya, *Yabancı Unsurlu Sigorta Sözleşmelerine Uygulanacak Hukuk*, (İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2016), 95-101.

¹⁹² Koçak, *Reasürans Sözleşmeleri*, 171.

¹⁹³ A.g.e., 177.

sorumluluğundan bahsedebilmek için yeterlidir.¹⁹⁴ Reasürans şirketinin sorumluluğun doğacağı anlar farklılık gösterebilmektedir.¹⁹⁵ Esasen reasürans şirketinin sorumluluğunun doğum anları için üç farklı zaman ve durumlar esas alınmaktadır. İlki rizikonun gerçekleştiği an, diğeri hasarın gerçekleştiği an ve son olarak sedanın sigortalısının sedandan talepte bulunduğu andır.¹⁹⁶

Reasürans şirketinin, rizikonun gerçekleşmesi anındaki sorumluluktan bahsedebilmemiz için sedan şirketin de sigortalısı ile sigorta sözleşmesinin devam ediyor olması yani sigorta sözleşmesinin geçerli olması gerekmektedir. Rizikonun gerçekleştiği anda sigorta sözleşmesi geçerliliğini sürdürüyorsa reasürans sözleşmesinin süresinin sona erip ermemesi önemli değildir. Reasürör artık sedanın sorumlu olduğu hasarla sorumlu olacaktır. Esasen burada önemli olan sigorta sözleşmesinin geçerlilik süresidir. Reasürans sözleşmesi süresinin sona erdiği durumda bile sigorta sözleşmesi devam ettiği için riziko gerçekleştiğinde reasürör yine sorumlu olacaktır.

Söz konusu durum bazı sorumluluk sorunları yaratabilmektedir. Şöyle ki sedan şirket sigortalısı ile sözleşmeyi sürekli yenilediğinde reasürörle olan reasürans sözleşmesi bitse bile reasürans hep sorumlu mu olacaktır? Reasürans Sözleşmelerine İlişkin İlkeleri'ne göre reasürans sözleşmesine süre sınırlaması getirilmelidir. Sedan şirket için riziko sorumluluğu devam etse bile reasürans sözleşmesi bittikten sonra reasürörün sorumluluğunun ne kadar devam edeceğim tespiti için sözleşmeye getirilecek süre sınırlaması önemlidir.¹⁹⁷

Riziko gerçekleştiğinde esas alınan reasürans sorumluluğu durumu sedan şirket için bazı sıkıntılara yol açabilecektir. Nitekim sedan şirket aynı riziko için farklı tarihlerde başlayan ve biten sigorta poliçeleri düzenlemişse zarar gören 3.kişi için

---

¹⁹⁴ A.g.e., 178.

¹⁹⁵ A.g.e., 176.

¹⁹⁶ Nomer, Sigortanın Genel Prensipleri ve Reasürans, 217.

¹⁹⁷ Cahit Nomer ve Hüseyin Yunak, *Reasürans*, 2.bs, (İstanbul: Milli Reasürans T. A.Ş., 2003), 87.

reasürans poliçesi kapsamına hangi zararların gireceği sorumluluk sorunu mevcuttur.¹⁹⁸

Reasürans sözleşmelerinde, reasürörün ikinci durum yani hasarın gerçekleştiği durumdaki sorumluluğu baktığımızda ilk durumda farklı olarak poliçenin düzenlendiği tarih aralığının ya da rizikonun gerçekleştiği anın reasürans sözleşmesi içinde olup olmamasının bir önemi olmayacaktır. Burada önemli olan sedan şirketin zarardan sorumlu olduğu sürede reasürans sözleşmesinin var olmasıdır.¹⁹⁹ Reasürans şirketinin sorumluluk sınırının tespiti için en basit yöntem olduğu düşünülmekte olup uygulamada tercih edilmektedir.²⁰⁰

Reasürans şirketinin sorumluluğunun doğduğu, sedanın sigortalısının sedandan talepte bulunduğu durumdur. Reasürörün sorumluluğu, sedanın sigortalısının sedandan talepte bulunduğu an ve rizikolarla sınırlanmaktadır.²⁰¹ Burada sorun şudur ki, sedanın sigortalısının talebine göre aksiyon alınması nedeniyle rizikonun veya zararın ne zaman gerçekleştiği tespitidir. Ancak bu sorumluluk türünde sedanın sigortalısının beyanı esas alınmaktadır. Sedanın beyanının talepte bulunduğu an esas alınacağından, riziko reasürans sözleşmesinden önce gerçekleşmiş olması halinde de reasürör sorumlu olacaktır.²⁰²

Anlaşılabileceği ki sedan şirket ile reasürörün arasındaki rizikodan kaynaklanacak sorumluluk sınırını tespit etmek için öncelikle sigorta sözleşmesi incelenmelidir.²⁰³ Öncelikle sedan şirketin sigortalısına olan sorumlulukları göz önüne alınmalıdır. Sedan şirketin sigorta sözleşmesi kapsamında sorumluluğu incelenirken sözleşme hükümleri ve tabi olunan hukuk kuralları birlikte değerlendirilecektir.

---

¹⁹⁸ Örnek olay için bkz. Koçak, *Reasürans Sözleşmeleri*, 172-173.

¹⁹⁹ Nomer ve Yunak, *Reasürans*, 88.

²⁰⁰ Koçak, *Reasürans Sözleşmeleri*, 173.

²⁰¹ Kerim Atamer, “Yeni Türk Ticaret Kanunu Uyarınca ‘Zarar Sigortaları’na Giriş”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. 27, S. 1, (2011): 21 - 106.

²⁰² Nomer ve Yunak, *Reasürans*, 90.

²⁰³ Koçak, *Reasürans Sözleşmeleri*, 175.

4.3. Reasürans Sözleşmelerinde Konulara Göre Sorumluluk

Reasürans sözleşmesinde, reasürans şirketi, sedan şirketin sigorta sözleşmesinde teminat altına aldığı birçok farklı konuda rizikoya karşı sorumluluk almaktadır. Her riziko türünde farklı sorumluluklar olacaktır. Bu durumda da yine sorumluluk sınırı sözleşmeye konu rizikoya göre belirlenecektir. Sigorta şirketi sigorta sözleşmesinde anlaşma sağladığı sigorta branşı için reasüransa başvururken söz konusu sigorta branşına en uygun reasürans sözleşme türünü seçmesinde büyük fayda olacaktır. Reasürans sözleşme türlerinde taraflara yüklenen borç ve yükümlülüklerin farklılık gösterebileceğinden sözleşme türü belirlenirken tarafların sorumluluklarının tespiti yönünden doğru sözleşme türünün seçilmesi önemli olacaktır. Nitekim motorlu taşıtlara ilişkin sorumluluk sigortalarının reasüransında belirtilmesi gereken durumlar ile deprem sigortalarının reasüransında belirtilmesi önemli olan durumlar farklılık gösterebilecektir.

Kaza sigortalarında reasürans sözleşmelerine baktığımızda kaza tarihi ile hasar tasfiyesi arasında süreler değişiklik gösterebilir. Örneğin hırsızlık rizikoları için yapılan sigorta sözleşmelerinde hasara yol açan olayın meydana geldiği an ile hasarın giderilmesi anı arasındaki süre kısa olup sorumluluk sigortalarında hasar tasfiyesi uzundur. Söz konusu ayırım reasürans sözleşmeleri kurulurken farklı sorumluluklara yol açmaktadır.

Ferdi kaza sigortalarında da yüksek miktarda teminatlar verilirken reasürans anlaşması yapmak gerekecektir. Bu anlaşmalarda da bölüşmeli treteler ya da hasar fazlası reasürans metotları kullanılabilir. Ancak zararın büyüklüğü belli bir miktarın çok üzerinde olabilme ihtimali için hasar fazlası tretesi kullanılması uygun olacaktır. Nitekim sedan şirket karşılayamayacağını anladığı kısım için reasürans şirketinin sorumluluğuna gidebilecektir.

Hasar fazlası reasürans sözleşmesinin sorumluluk sınırına ilişkin dezavantajı motorlu araç sigortalarında riskin gerçekleştiği anın esas alınmasını örnek gösterebiliriz.²⁰⁴ Şöyle ki, sedanın motorlu araç sigortalarında üzerine aldığı rizikonun gerçekleştiği anda, aynı kazaya sedan şirketin reasürans sözleşmesini yapmadan önce ve sonra düzenlediği poliçeli araçlar karışmış ve üçüncü bir kişiye zarar vermişlerse

---

²⁰⁴ A.g.e., 173.

reasürörün hangi poliçe kapsamında sorumluluğu kararlaştırılacağı hususu sorun oluşturmaktadır.

4.4. Doğal Afet Konulu Rizikolarda Reasürans

Sigorta şirketleri en büyük teminatları deprem, yangın, sel, tsunami, çığ, toprak kaymaları gibi doğal afetlerden kaynaklı rizikolar için ayırmaktadır. Nitekim doğal afetler büyük ekonomik yıkımlara sebebiyet vermektedir. Doğal afetler sigorta sözleşmesinin yapıldığı yerlerde meydana gelmesi öngörülebilir rizikolar olsa da meydana getirebileceği tahribatın büyüklüğü tahmin edilmesi güç olan durumlar ortaya çıkarmaktadır. Özellikle dünyada ve ülkemizde son yıllarda yaşanan deprem, kasırga, sel, toprak kayması gibi doğal afetlerden kaynaklanan hasarların miktarı çok büyük ölçekli olmaktadır. Büyüyen insan yaşamında doğal afetler daha fazla insanı etkilemekte ve gelişen ekonomi piyasalarına ağır ve uzun yıllar etkileyen tahribatlara yol açmaktadır.

Sigorta şirketleri yüksek riskleri yönetebilmek için doğal afet riskinin yüksek olduğu bölgelerde poliçe kesmemek ya da sigorta primlerini çok yüksek tutmak gibi yöntemlere başvurabilirler.²⁰⁵ Ancak ilgili riski transfer edebilmek için en sağlıklı yöntem reasürans anlaşmaları olmaktadır.

Doğal afet rizikolarında reasürans sözleşmesi, 1906 yılında yaşanan San Francisco depreminde meydana gelen yangın sonucunda hasar ödemesi için ABD'nin İngiltere'den yüksek miktardan altın alması ile yaygınlaşmıştır. Bu durum İngiltere'yi de ekonomik olarak yıpratmış ve belirsizlik oluşturmuştur. Bu afet sonrasında reasürans sözleşmesi kavramı yerini bulmuş ve yaygınlaşmıştır.²⁰⁶ Özellikle bölüşmesiz (orantısız) reasürans tretesi San Francisco depreminden sonra kullanılmaya başlanmıştır.

Sigorta şirketleri, doğal afetlerden kaynaklı rizikoları reasürans sözleşmesi ile reasürans şirketlerine devretmek durumundadırlar. Nitekim bu rizikoların meydana

---

²⁰⁵ Elif Çekici, "Doğal Afetler ve Türk Sigorta Sektöründe Risk Transferi-Naturel Disaster and Risk Transfer in The Turks Insurance Sector", *Öneri Dergisi*, C. 9, S. 36, (2012): 53-62.

²⁰⁶ Aviva Abramovsky, *Reinsurance: The Silent Regulator?*, (ABD, In Copyright, 2009), 357.

getirdiği hasarı karşılayamayacakları gibi karşılamaya çalışmaları durumunda sigorta şirketleri arasındaki rekabette yer alamayacaklardır. Sigorta şirketleri doğal afetlerden kaynaklı reasürans sözleşmeleri yaparken sorumluluk sınırlarına bu nedenle çok dikkat etmeli ve sözleşme metotlarını seçerken büyük rizikolar sonrasında kendisine en az yükümlülük getirecek metodu tercih etmelidir. Esasen Sigorta şirketi kendileri için en doğru saklama payını (konservasyon) tespit etmeli ve en isabetli reasürans anlaşmasını seçmelidir.

Çalışmamızın ikinci bölümünde reasürans sözleşmesi metotlarından söz etmiştik. Sigorta şirketleri, doğal afetler gibi hasar miktarı çok yüksek rizikolarda hasar fazlası reasürans tretesi tercih etmektedir.²⁰⁷ Hasar fazlası reasürans sözleşmelerinde daha önce açıkladığımız üzere sedan şirketi olay ya da rizikoya göre meydana gelecek hasarların kendisinin karşılayabileceği kısmı tespit eder ve karşılayamayacağı kısmı reasüröre devreder.²⁰⁸ Sedan şirket, bir risk için meydana gelen hasarda ödeyebileceği azami tazminat miktarını aşan kısımları reasürörden talep eder. Örnek olarak, sigorta şirketi A rizikosu için 50.000,00 Türk lirası bir pay ayırmış olsun. 200.000,00 Türk lirası üst limit belirleyerek A rizikosu için reasürans şirketi ile hasar fazlası sözleşmesi yaptığında, A rizikosunun meydana getirdiği hasar miktarı 300.000,00 Türk lirası olması durumunda bile sedan şirket, sorumluluğu olan 50.000,00 Türk lirasını ödedikten sonra reasürör 200.000,00 Türk lirası ödeyecektir. Böylece reasürörün herhangi bir sorumluluğu kalmayacaktır. Reasürörün sorumluluk sınırı hasar fazlası tretelerinde ödenecek tazminatın üst limit olarak belirlenmesinden çok kapsam, yer ve zaman olarak belirlenmektedir.²⁰⁹

Kapsam bakımından sorumluluk sınırında, risk ve hadise esas alınmaktadır.²¹⁰ Şöyle ki hadise esas alınırsa hadise sonucu doğan sorumluluk miktarının üst limiti aşması, risk esas alınırsa da risk nedeniyle doğan sorumluluk miktarının yine üst limiti aşması gerekecektir.

---

²⁰⁷ Koçak, Reasürans Sözleşmeleri, 172.

²⁰⁸ Nomer, Sigortanın Genel Prensipleri ve Reasürans, 140-141.

²⁰⁹ Koçak, Reasürans Sözleşmeleri, 72.

²¹⁰ Nomer ve Yunak, *Reasürans*, 83.

Yer ve zaman bakımından belirlenecek sorumluluk sınırları da çizmek mümkündür.²¹¹ Yer bakımında sınırlamalar idari bölge sınırları olabileceği gibi bölgesel olarak aynı atmosferik şartlardan etkilenecek yer sınırları da olabilir.²¹² Zaman bakımından ise olayın belli bir zaman diliminde verdiği hasar esas alınabilecektir.²¹³

Sigorta şirketinin sorumluluğunun kapsamı öncelikle ilk sigorta sözleşmesinde sigortalısının hangi risklerini kabul ettiği, reasürans sözleşmesinde ise sigortalısının hangi risklerini teminat ettirdiği esas alınarak tayin edilecektir. Doğal afet sigortalarında sigorta şirketinin sorumluluğu saklama payıdır. Saklama payı daha önce de ifade ettiğimiz üzere sedan şirketinin reasür etmediği, sigortalısına karşı sorumlu olduğu tutardır.

Sözleşmelerde yukarıda da bahsedildiği üzere sedanın sorumluluğunun bitip reasürörün sorumluluğunun başladığı nokta sedanın sigortalısına ödeme yapmasıdır. Ancak böyle bir durumda sedan şirket iflas edebilme ya da ödeme yükümlülüğünü zamanında yerine getirme durumu ile karşı karşıya kalabilecektir.²¹⁴ Bu durumda da sigortalı zarara uğrayacaktır. Söz konusu durumda sedan şirket için dezavantaj olduğu açıktır. Doktrinde reasürans şirketinin sorumluluğunun doğması için sedan şirketin sigortalısına karşı borcunun belirlenmesi durumunun daha sağlıklı olacağına ilişkin görüşler mevcuttur.²¹⁵ Yine anlaşılacaktır ki sedanın sorumluluğunun geride bırakılarak reasürörün sorumluluğuna gidilmesi için rizikonun gerçekleşmesi yeterli değildir. Sedanın sorumluluğu bu durumda uzlaşma, tahkim ya da mahkeme kararı sonucunda belirlenecektir.

Söz konusu sorumluluk sınırları çatışması doğal afetler konulu sigorta sözleşmelerinde ortaya çıkmasının nedeni anlaşılacaktır ki doğal afetlerin meydana

---

²¹¹ İlyas Akhisar ve Hilmi Acıman, *Reasürans*, 1.bs, (İstanbul: Filiz Kitabevi, 2016), 69.

²¹² Nomer ve Yunak, *Reasürans*, 132.

²¹³ Örnek için bkz. Koçak, *Reasürans Sözleşmeleri*, 73.

²¹⁴ A.g.e., 175.

²¹⁵ A.g.e., 175.

getireceği hasar miktarının sedanın sermayesi karşılayamayacağı miktarda olmasıdır. İlgili durumun diğer rizikolarda (hırsızlık, kaza, hastalık vs.) yaşanmaması ise rizikonun meydana getireceği hasar miktarının karşılanabilir olmasıdır.

Hayat dışı sigortalarına konu olan yangın rizikosu için yapılacak bir sigorta sözleşmesinde ikinci bölümde detaylıca bahsetmiş olduğumuz eksedan reasürans tretesi ya da hasar fazlası reasürans sözleşme türü uygulamada tercih edilmektedir. Burada sedan şirket bütün yangının gerçekleşmesi durumunda bütün riskleri reasüröre devredememektedir. Reasürörün sorumluluk miktarına da azami bir sınır çizilebilmektedir.²¹⁶ Yangın rizikosunun gerçekleşme şekli, zarar verdiği kişi ve mallara nasıl bir teminat verildiği önemlidir. Reasürans sözleşmesinde de reasürörün hangi hallerde sorumlu olacağı ve sorumluluk miktarı taraflar arasında kararlaştırılabilecektir. İşbu durumda yangın rizikosu meydana geldiği bazı hallerde ve miktarlarda sadece sedan şirketin sorumluluğundan bahsedilebilecektir.

Doğal afetler konulu reasürans sözleşmeleri yüksek teminatlar içeren sözleşmelerdir. Sedan şirketin doğal afetlerle ilgili reasürans sözleşmelerindeki temel amacı kendine koruma sağlamaktır. Sedan şirketler sigortalıları ile yaptığı sigorta sözleşmelerinde büyük korumalar sağlayacağı doğal afet riskleri için yüksek sigorta primleri öngörmekte ya da hiç ilgili riski üzerine almamakta iken reasürans sözleşmesi ile daha güvenli şekilde doğal afet risklerine poliçe kesebilecektir.

Ancak bazı coğrafi bölgelerde risk oluşturan doğal afetler meydana geldiğinde ekstrem sonuçlar ortaya koyabilecektir. Doğal afetlerin sayısı ve meydana getirdiği hasarın büyüklüğü arttıkça sigorta sektöründe sigorta tazminatlarının çok yüksek miktarlara ulaşmasına ve hem sigorta hem de reasürans şirketlerinin mali güçlükler içerisinde kalmasına neden olmaktadır.²¹⁷ Bu nedenlerle sigorta şirketleri doğal afet risklerini reasüre ederken sigorta şirketinin afet riskinin büyük bir kısmını üstlenen

---

²¹⁶ Carter, *Reinsurance*, 368.

²¹⁷ Lale Karabıyık ve Anbar Adem, “Sigorta ve Reasürans Şirketlerinin Doğal Afet Riskinin Yönetiminde Kullanabilecekleri Finansal Enstrümanlar”. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, S. 41, (2009); 42-52.

reasürans şirketleri de reasürans primlerini yükseltmek ya da sözleşmelere ilişkin üst limitler belirleyerek riski yönetmeye çalışırlar.²¹⁸

Sedanın doğal afetlerden kaynaklanan sorumluluk sınırındaki uyumsuzlukların çoğu zaman tahkim ve mahkeme yargılaması ile sonuçlandırılması, reasürörün ise büyük riskleri yönetmekte zorlanması, risk yönetimindeki kullanılan yöntemlerin sigorta sektörünün gelişimini sekteye uğratması devletin kaynaklarının devreye girmesine sebep olabilmektedir.

4.4.1. Deprem Rizikosunda Reasürans

Deprem sigortası teknik ve hukuki açıdan uygulanması en zor sigorta türlerindedir.²¹⁹ Sigorta şirketleri genellikle doğal afet risklerinin büyük bir kısmını reasürans şirketlerine devretmek zorunda olmaktadır. Nitekim katastrofik risklerin gerçekleşmesi durumunda sigorta şirketlerinin karşılayamayacağı zararlar meydana gelmektedir. Bazı ülkelerde doğal afet risklerinin vereceği zararlara devlet belli oranlarla katılmaktadır.²²⁰ Ülkemiz aktif fay hatları üzerinde yer almakta olup bir deprem ülkesi sayılabilecektir. Bu nedenle geçmişte meydana gelen deprem ve depremin meydana getirdiği zararlar için sigorta şirketleri aracılığı ile devlet destekli kurumlar tarafından güvence sağlanmaktadır.

Sigorta şirketleri ülkemizde doğal afetlerden kaynaklı riskleri (deprem ve depremin meydana getirdiği hasarlar) Doğal Afet Sigortaları Kurumu ile teminat altına almaktadır. Sigorta şirketleri sigortalılarının doğal afetler nedeniyle meydana gelecek zararlarını DASK eliyle teminat vermektedirler. Bu durumda sigorta şirketleri sigortalıları ve DASK arasında bir köprü görevi görecektir. Esasen artık DASK hasar fazları reasürans metotları ile karşılayamayacağı riskleri reasürans sözleşmesi ile teminat altına alacaktır. Bu durumda artık sözleşme tarafları DASK ve reasürans şirketi olmaktadır. Bu durumun temel sebebi daha önce de bahsedildiği üzere

---

²¹⁸ Karabıyık ve Adem, Doğal Afet Riskinin Yönetiminde Kullanabilecekleri Finansal Enstrümanlar, 42-52.

²¹⁹ Şaban Kayıhan, “Zorunlu Deprem Sigortası”, *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 8, S. 1-2, (Haziran 2004): 497-516.

²²⁰ Onur Acar, *Avrupa Birliğinde Yükümlülük Karşılama Yeterliliği: Solvency II*, (TSRŞB Bilim ve Danışma Kurulu Onaylı Eserler, 2005), 14.

Ülkemizdeki depremlerde yaşanan büyük ekonomik açıkların ortaya çıkmasıdır. Sigorta şirketleri bu büyük zararı karşılayamaması nedeniyle zorunlu deprem sigortasını yalnız DASK'nun temsilcisi olarak yapabilmektedir.

DASK tarafından yapılan zorunlu deprem sigortası dışında ihtiyari deprem sigortası da yaptırılabilenekte olup, ihtiyari deprem sigortası özel sigorta şirketi tarafından teminat altına alınmaktadır. İhtiyari deprem sigortası, zorunlu deprem sigortası kapsamı dışında kalınan yerler için uygulanmaktadır. Zorunlu Deprem Sigortası Genel şartları'nın A.2. maddesinde Sigorta Kapsamı dışında kalan yerler satılmış olup köy yerleşim yerleri gibi zorunlu deprem sigortası yaptırılmayan yerlerde ihtiyari deprem sigortası yaptırılarak deprem ve beraberinde getirdiği durumlar sebebiyle oluşan zararlar güvence altına alınabilir.

4.4.1.1. Bir İstisna Olarak Doğal Afet Sigortaları Kurumu (DASK) ve Zorunlu Deprem Sigortası

Doğal Afet Sigortaları Kurumu, lkemizde 17 Ağustos 1999 tarihinde Kocaeli ve 12 Kasım 1999 tarihinde Düzce'de meydana gelen depremlerden devletin sosyal devlet ilkesi gereği deprem sonrasında yapması gereken sorumluluklarına ortak olması amacıyla devlet eliyle 587 sayılı "Zorunlu Deprem Sigortasına Dair Kanun Hükmünde Kararname" ile kurulmuştur. 09/05/2012 tarihinde 6305 sayılı Afet Sigortaları Kanunu ile 18/08/2012 tarihinde kanunlaştırılmıştır. Teminat altına aldığı zarar deprem ve deprem sonrasında oluşabilecek afetlerin meydana getirebileceği hasardır.

Doğal Afet Sigortaları Kurumu, Sigortacılık Kanunu'na ve TTK'ya tabii olmamakla birlikte, bir sigorta şirketi değildir. Kar amacı gütmeyen kamu tüzel kişiliğine sahip bir kuruluştur.²²¹ DASK aynı zamanda bir sigorta havuzu olarak tanımlanabilecektir. Bu tanımlamalar neticesinde bile DASK, zel sigorta szleşmemesinin bir tarafı ve sigortacı sıfatına haizdir. Nitekim DASK'nun taraf olduğu zorunlu deprem sigortası sözleşme hükümleri de sigortanın bütün

---

²²¹ Vural Seven, "Doğal Afet Sigortaları Kurumu'nun Hukuki Durumu ve Sözleşme Sonrası Bilgilendirme Yükümlülüğü" *Lexpera Blog*, <https://blog.lexpera.com.tr/dogal-afet-sigortalari-kurumunun-hukuki-durumu-ve-sozlesme-sonrasi-bilgilendirme-yukumlulugu/> [10.04.2024].

özelliklerini taşımaktadır, sigortacılık ilkeleri çerçevesinde düzenlenmiştir ve bu ilkelere uygun bir sigorta koruması sağlamaktadır.²²² Esasen DASK, özel bir kanunla kendisine deprem sigortası düzenleme yetkisi verilmiş bir kuruluştur.²²³ Özel hukuk sigorta sözleşmesi olarak kabul edilen DASK, Zorunlu Deprem Sigortası Genel Şartları'na göre Sigorta Tahkim Komisyonu yargılamasına da tabidir.

DASK, sigorta şirketleri ile iş birliği içerisindedir. Sigorta şirketleri DASK adına sigortalı ile sözleşme yapmakta ve poliçe düzenlemektedir.

Aynı zamanda DASK, sigorta şirketi olmaması ve ruhsata tabii olmaması nedeniyle TTK'nın sigorta şirketi hükümlerine tabi olmayarak 5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu'nun denetimle ilgili hükümleri hariç olmak üzere 6305 sayılı Afet Sigortaları Kanunu'na tabi olacaktır.²²⁴

Zorunlu deprem sigortası, belirli bir prim karşılığında deprem rizikosunun ortaya çıkaracağı zararın ve mal üzerindeki menfaatin teminat altına alınmasını amaçlayan bir sigorta sözleşmesidir.²²⁵ Zorunlu deprem sigortası bu tanımıyla Türk Ticaret Kanunu'nun 1401. Maddesindeki sigorta sözleşmesi tanımına uymaktadır. Zorunlu deprem sigortası zarar sigortaları içerisinde yer alan bir zorunlu mal sigortasıdır.²²⁶ Türk Ticaret Kanunu'nda zorunlu mal sigortasına ilişkin hükümler bulunmamaktadır. Doktrinde zorunlu sorumluluk sigortaları hükümlerinin de doğrudan zorunlu mal sigortalarına uygulanamayacağı öngörülmektedir.²²⁷

---

²²² Samim Ünan, “Zorunlu Deprem Sigortası”, *Sigorta Hukuku Dergisi*, S. 1 (2001): 87.

²²³ Mertol Can, 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine göre Sigorta Sözleşmesinin Tabi Olduğu Hukuki Esaslar, 1. bs, (Ankara: İmaj Yayıncılık, 2012), 13.

²²⁴ Seven, Doğal Afet Sigortaları Kurumu'nun Hukuki Durumu, 1.

²²⁵ Kamil Özbasan, “Zorunlu Deprem Sigortasına Türk Ticaret Kanunu Hükümlerinin Uygulanması”, *TBB Dergisi*, S. 168 (2023): 401-409.

²²⁶ Mehmet Somer, “Zorunlu Deprem Sigortasının Özel Sigorta Hukukuna İlişkin Bazı Yönlerden Değerlendirilmesi”, *Sigorta Hukuku Dergisi*, S. 1 (2001): 113-132.

²²⁷ Seven, Doğal Afet Sigortaları Kurumu'nun Hukuki Durumu, [10.04.2024]..

Zorunlu Deprem Sigortası Genel Şartları “Sigortanın Kapsamı” başlıklı A.1. maddesinde;

6305 sayılı Afet Sigortaları Kanunu gereğince, 634 sayılı Kat Mülkiyeti Kanunu kapsamındaki bağımsız bölümler, tapuya kayıtlı ve özel mülkiyete tabi taşınmazlar üzerinde mesken olarak inşa edilmiş binalar, bu binalar içinde yer alan ve ticarethane, büro ve benzeri amaçlarla kullanılan bağımsız bölümler ile doğal afetler nedeniyle devlet tarafından yaptırılan veya verilen kredi ile yapılan meskenler Zorunlu Deprem Sigortasına tabidir.

Bu sigorta ile depremin doğrudan neden olduğu maddi zararlar ile deprem sonucu meydana gelen yangın, infilak, dev dalga (tsunami) veya yer kaymasının sigortalı binalarda neden olacağı hasarlar (temeller, ana duvarlar, bağımsız bölümleri ayıran ortak duvarlar, bahçe duvarları, istinat duvarları, tavan ve tabanlar, merdivenler, asansörler, sahanlıklar, koridorlar, çatılar, bacalar ve yapının benzer nitelikteki tamamlayıcı kısımlarında meydana gelenler de dahil olmak üzere) sigorta bedeline kadar DASK tarafından Zorunlu Deprem Sigortası poliçesi ile teminat altına alınmıştır.

Hükmüne yer verilerek sigortanın kapsamı ve DASK’ın sorumluluğu düzenlenmiştir.

İlgili düzenlemede deprem ve depremin direkt neden olduğu yangın, infilak, tsunami veya yer kaymasından sorumlu olacağı anlaşılmaktadır. Esasen depremin dahli olmadığı yangın, infilak, tsunami ve yer kaymasından DASK sorumlu olmayacaktır.

4.4.1.2. DASK’ın Sorumluluk Tespiti, Tarafların Beyan Yükümlülüğü ve Reasürans

Doğal Afet Sigortaları Kurumu’nun özellikle 6 Şubat 2023 tarihli Kahramanmaraş depremi sonrasında ‘sigortacı’ sıfatının haiz olup olmadığı beyan yükümlülüğü nedeniyle önem kazanmıştır. DASK’ın beyan yükümlülüğünün ve sorumluluk sınırının kapsamı hususunda tartışma konusu olan asıl durum ek prim alınması ve zeyilname düzenlenmesine ilişkindir.

Doğal Afet Sigortaları Kurumu’nun zorunlu deprem sigortasına ilişkin sigorta teminatlarının azami tutarı Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumu (SEDDK) tarafından belirlenmektedir. İlgili kurum Hazine ve Maliye

Bakanlığı bünyesinde yer almaktadır. Böylelikle zorunlu deprem sigortası her yıl Bakanlık tarafından Resmi Gazete’de yayınlanan teminatlara tabii olup ödeyeceği teminatlar bu azami tutarlarla sınırlıdır.²²⁸ DASK tarafından verilen azami teminat tutarı, 1 Ocak 2024 tarihinden itibaren bütün yapı tiplerinde 1 Milyon 272 Bin TL’dir. İlgili teminatları aşan sigorta sözleşmeleri ihtiyari deprem sigortası kapsamında daha yüksek teminatlarla yapılabilecektir.

Zorunlu Deprem Sigortası Genel Şartları’ndaki sigorta kapsamına olan yerler için SEDDK tarafından belirlenen azami teminatı aşmayacak şekilde sorumluluk tespiti yapılacaktır. Söz konusu durumdan anlaşılacağı üzere DASK meydana gelen zararın hepsini karşılamakla yükümlü olmayacaktır.

DASK’ın bildirim yükümlülüğünün sadece yenilemeye ilişkin olduğu, değişen tarifelerin kesilen poliçelere uygulanması için ek prim ve zeyilname düzenlenmesi gerektiğinin de DASK’ın bildirim yükümlülüğünde olmadığı savunulmaktadır.²²⁹ Nitekim DASK’ın sorumluluk sınırı ek prim ve zeyilname düzenlenmediği durumlar için sadece SEDDK tarafından belirlenen azami teminatlardır. İtiraz Hakem Heyeti tarafından 28/12/2023 tarih ve 2023/İHK-61348 Sayılı kararından anlaşılacağı üzere bildirim yükümlülüğü mevcut olduğu durumda başvuran tarafın şikayetini aranmaktadır.

Ayrıca, başvurunun bilgilendirme yükümlülüğünün gerçekleştirilmediğini başvuru dilekçesi ve aşamalarda ileri sürmemiştir. Sözleşme sırasında bilgilendirmeyi düzenleyen TTK 1423/1 son hükmünde bilgilendirmenin müeyyidesini koymamıştır. Bu kapsamda talep edilebilecek tazminat ise, sigorta ettirenin müspet zararını karşılamaya yöneliktir. Öte yandan tazminatın belirlenmesinde TBK’nın 114/2 maddesinin atfıyla TBK 51 ve 52. Maddelerinin dikkate alınması gerekir. Ayrıca TTK m.1423/1 son, hükmünün emrediciliği başvuru bakımındandır.

Yargıtay 11. HD’nin 2015/1757 E. 2015/3582 K., 2015/14231 E. 2016/2151 K. ve 2015/8150 E. 2016/2748 K. Sayılı kararlarında açıkça davacının bilgilendirme hakkına dayanmasını aramaktadır. Somut olayda başvurunun bu yönde bir iddiası yoktur. Bu nedenle davalının

---

²²⁸ A.g.e., 1.

²²⁹ A.g.e., 1.

bilgilendirme yükümlülüğüne aykırı davrandığına ilişkin re'sen değerlendirme yapılamaz.

Zorunlu deprem sigortasındaki DASK'ın sorumluluk sınırı geçtiğimiz yıl yaşadığımız 6 Şubat 2023 tarihli Kahramanmaraş depreminin çok büyük tahribatlara yol açması sonucu mevcut tariflerin yıkımın zararlarını karşılayamaması neticesinde anlaşmazlıklara yol açmıştır.

DASK, deprem rizikosunun meydana getireceği zararların büyüklüğü nedeniyle, sorumluluk sınırını azaltmak için reasürans anlaşmaları yapmaktadır. Ancak günümüzde deprem rizikolarının yol açtığı hasarlar reasürans şirketlerini de bu tür riskler için anlaşma yapmamaya ya da çok yüksek primler ve küçük teminatlarla anlaşma yağmaya itmektedir. Bu tür durumlarda Afet Sigortaları Kanununun “*Hasar fazlası desteği*” başlıklı 8'nci maddesinde yer alan,

Kurum tarafından üstlenilen riskler için ulusal ve uluslararası piyasalardan uygun koşullarda yeterli koruma sağlanamaması hâlinde, Bakanın teklifi ile Bakanlar Kurulunca belirlenecek kısmının uygun bir bedel karşılığında Devlet tarafından taahhüt edilmesine karar verilebilir.

Şeklindeki hükmü sonucunda anlaşılmaktadır ki ilgili rizikoya teminat verecek bir reasürans şirketi bulunmadığı durumda Devletin reasürans anlaşmasından pay alabileceği öngörülmektedir.

Anlaşılabileceği ki, sigorta şirketleri heyelan, sel, yangın, çığ gibi doğal afetlerde sigortalıları ile kendi sorumlulukları için sigorta sözleşmesi yaparken deprem ve depremin meydana getireceği rizikolar için Zorunlu Deprem Sigortasına aracılık faaliyeti sürdürürler. Deprem nedeniyle reasürans anlaşmaları yapmazlar ve DASK'ın yapmış olduğu reasürans anlaşmalarında taraf olmazlar.

BEŞİNCİ BÖLÜM

SONUÇ

Geçmişten bugüne insanlar hayatları boyunca çalışarak kazandıkları malları bir gün zarar gelebilme olasılığına karşı korumak isterler. Yine aynı şekilde hasta olma, kaza yapma gibi ani gelişen sağlıksal durumlarda da kendilerini koruma altına almak istemektedirler. Güvence altına alma isteği hem kişilerin kazançlarını bir süre sonra kaybedebilme korkusu olmadan birikim yapmak hem de bir teminata güvenerek iş yapma ve geliştirme arzusundan kaynaklıdır. Ticaret hayatının devamlı ve hızlı bir şekilde gelişmesi ve büyümesi bu doğrultuda insan hayatının daha fazla riskle karşı karşıya kalması toplumların kendilerini güvence altına alma isteğini zorunlu bir duruma çevirmiştir. Risk, ileride meydana gelebilecek ve istenmeyen sonuçlar doğuracak olaylardır. Sigorta kavramı riskin meydana gelmesi ve istenmeyen olaylar sonucu toplumların daha fazla zarara uğramaması amacıyla ortaya çıkmaktadır.

Sigorta sektörü, toplumların kendini güvende hissederek yaşama isteği ve belli bir süre sonra bazı riskler için zorunlu olmaya başlaması ile ortaya çıkmış ve finansal sistemin en önemli parçası olmuştur.

Çalışmamızın birinci bölümünde, sigorta kavramı, terminolojisi, sigorta şirketleri ve sigorta sözleşme türleri ile ilgili açıklamalarda bulunulmuştur. Sigorta şirketleri, sigortalılarının ileride meydana gelebilecek risklerini sigorta sözleşmesi ile teminat altına almaktadır. Sigorta şirketleri ileride meydana gelecek riskleri belli branşlar altında teminat altına alacaktır. Şöyle ki, sigorta sözleşmeleri kişilerin ve kurumların ihtiyacına göre şekillenmektedir. Bu durum sigorta türlerinin çeşitliliğini ve bu doğrultuda da sözleşme çeşitliliğini beraberinde getirmektedir. Sigorta şirketleri belirli risklerle karşı karşıya kalan sigortalıları ile o risklerin meydana gelmesi neticesinde sigortalılarının karşılaşacağı zararı bertaraf etmek ya da en aza indirmek için sözleşme yaparlar. Bu sözleşmeyi de poliçe adı verilen belgelerle yazılı hale getirirler.

Sigorta şirketlerinin hukuki niteliği 5684 Sayılı Sigortacılık Kanunu'nda açıklanmıştır. Buna göre sigorta şirketleri izin ve ruhsata tabiidir. İzin ve ruhsat

sahibi olan sigorta şirketleri belli prim karşılığında bahsi geçen riskleri teminat altına alacaktır.

Çalışmamızın birinci bölümünde değindiğimiz üzere, sigortalar en geniş ayırım ile özel ve sosyal sigortalar olarak ikiye ayrılmaktadır. Ayrıca sigorta türleri, Türk Ticaret Kanunu'muzun İkinci Kısmı'nda Sigorta Türlerine İlişkin Özel Hükümler başlığı altında açıklanmaktadır. Buna göre zarar sigortaları ve can sigortaları, özel sigorta başlığı altında incelenecektir. Yine zarar sigortaları da mal sigortaları ve sorumluluk sigortaları, can sigortaları ise hayat sigortaları, kaza sigortaları ve hastalık ve sağlık sigortaları olarak tasnif edilecektir.

Zarar sigortaları, konusu para ile ölçülebilen değerleri teminat altına almaktadır. Zarar sigortalarının altında yer alan mal sigortalarında kişinin malvarlığındaki oluşabilecek zararları teminat altına alırken, sorumluluk sigortalarında teminat altına alınan malvarlığında oluşabilecek pasiflerdir. Sorumluluk sigortaları esasen sigortalısının üçüncü kişilere vereceği zarar sonucu zararın karşılanacağı miktarı teminat altına almaktadır. Sorumluluk sigortaları bazıları zorunlu olarak yaptırılmalıdır. Şöyle ki bazı sorumluluk sigortalarına zorunlu kamu menfaati nedeniyle getirilmiştir. Zorunlu trafik sigortası en bilinen zorunlu sorumluluk sigortasıdır ve zarara uğrayabilecek üçüncü kişileri koruma altına almaktadır.

Can sigortaları da meblağ sigortaları olarak da adlandırılabilir. Can sigortalarında, sigorta konusu insan hayatı olup insan hayatına ilişkin rizikoları teminat altına almaktadır. Can sigortalarında diğer sigortalardan farklı olarak riziko mutlaka bir zarara yol açması şartı bulunmamaktadır. Can sigortalarında ortaya çıkan diğer bir fark ise halefiyet prensibinin söz konusu sigorta türünde uygulanmıyor oluşudur. Can sigortaları ile sigorta şirketinin koruma altına aldığı şey insandır. Can sigortalarının alt başlığı olan hayat sigortaları, kişinin ölümü nedeniyle destekle yükümlü olduğu kişilere ödeme yapılmasını sağlamaktadır. Can sigortalarının diğer bir türü olan kaza sigortalarında ise kaza rizikosunun gerçekleşmesi ile ortaya çıkacak hasarların karşılanması nedeniyle sigortacı tarafından teminat verilmektedir. Burada sigortacının sigortalıya, kaza sonrasında ölüm gerçekleşmiş ise lehtara ya da varislere ödeme yapabilmesindeki en önemli şart meydana gelen zararın kaza ile illi olmasıdır. Hastalık ve sağlık sigortalarında ise kişinin hastalık ya da kaza sonrasında oluşan tedavi masrafları karşılanmaktadır. Hastalık ve sağlık sigortaları TTK'da aynı başlıkta düzenlenmiş olsa da farklı hükümlere tabii olacaktır. Sigorta sözleşmesinde

belirlenen hastalıklardan birinin meydana gelmesi sonrasında sigortacının ödeme yapmasında hayat sigortaları, sağlık giderleri teminatı, gündelik hastane teminatı, gündelik iş görememe teminatı, bakım giderleri teminatı ve gündelik bakım teminatı sağlanmasında ise sağlık sigortalarından söz edilecektir. Uygulamada özellikle özel sağlık sigortası olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sosyal sigortalar ise özel sigortalardan farklı olarak Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından sosyal güvenliklerini sağlamak amacıyla yapılan bir teminat sistemidir. Özel sigortalarla aynı olan kısmı ise prim sisteminin bu sigorta türünde de mevcut olmasıdır.

Sigorta sözleşmesi, sigortacı ile sigorta ettiren arasında düzenlenmektedir. Herhangi bir şekilde tabii olmayıp sözleşme serbestisi mevcuttur. Sigorta sözleşmesi esasen poliçe dediğimiz belgedir. Sigorta sözleşmesi her iki tarafa borç yükleyen bir sözleşmedir. Sigorta sözleşmesi yapılabilmesi için tehlike iştiraki, riziko, sigorta teminatı, prim ve talep hakkı unsurlarının mevcut olması gerekmektedir.

Sigorta sözleşmesi öncesinde ve devam ederken sigortacı ve sigortalının belli borç ve yükümlülükleri mevcuttur. Sigortacının rizikoyu taşıma, sigorta ettireni aydınlatma, sigorta poliçesi verme yükümlülüğü ve zararı tazmin etme yükümlülüğü mevcuttur. Sigorta ettirenin ise prim ödeme borcu, beyan ve zararı önleme, azaltma ve sigortacının rücu haklarını koruma yükümlülüğü mevcuttur.

Çalışmamızın birinci bölümünde sigorta sözleşmesi, türleri ve yapılmasına ilişkin şartlara değinilmiştir. Burada anlaşılacaktır ki sigorta sözleşmesi rizikonun meydana getirdiği zarar miktarından daha az primlerle sigorta ettirene güvence vermektedir. Sigorta şirketleri şartlar gerçekleştiğinde sigortacının zararını belli teminat limitleri dahilinde gidermekle yükümlü olacaktır.

Çalışmamızın ikinci bölümüne ise reasürans kavramı, reasürans şirketleri ve reasürans sözleşmeleri konu edilmiştir. Reasürans, sigorta şirketinin sigortalısının risklerinin belli bir kısmını ya da hepsini başka bir sigortacıya devretme işlemidir. Sedan şirket (sigorta şirketi), sigortalısının teminat altına almış olduğu riskini reasüröre (reasürans şirketi) devretmektedir.

Reasüransın sigortacılık sektöründe yeri eskiye dayanmakla birlikte gelişimi devam etmektedir. Reasüransın 19. yüzyılda iş ve risk hacminin büyümesi ile sigorta sektörünün olmazsa olmaz bir parçası haline gelmiştir. İlk zamanlarda sigorta

şirketleri kendi aralarında reasürans anlaşmaları yapmaktaydı sonrasında ise sigorta şirketleri gelişen ticaret ve iş hacmi sonucunda büyük rizikoları teminat altına alamamaya başlamaları sonucunda aynı amaçla çalışmalarını getirisi ile rekabet unsurunun ortaya çıkması ile reasürans sözleşmesi yapmaktan geri durmaya başlamışlardır. Yine aynı nedenle sigorta şirketleri bazı risklere teminat vermemeye başlamış olup bu durum toplumları olumsuz etkilemiştir. Bu nedenle sadece sigorta şirketlerine teminat vermek amacı ile reasürans şirketleri kurulmaya başlamıştır.

Uygulamada ilk gördüğümüz reasürans anlaşmaları her rizikonun ayrı ayrı ele alınmasını amaçlayan *ihtiyari* reasürans metodu ile yapılmıştır. Ancak daha sonrasında büyük felaketler yaşanmış ve reasürans metotları da gelişmiştir. Örneğin 1906 yılında San Francisco Depremi sonrasında hasar fazlası tekniği kullanılmıştır. Reasüransın Türkiye’de 20. yüzyılda görülmeye başlamıştır. Bazı rizikolar için reasürans zorunluluk getirilmiş ve tekelleşme oluşturulmuştur. Şirketlerin reasürans mecburiyetini yerine getirebilmeleri için Milli Reasürans Türk Anonim Şirketi kurulmuştur. Tek bir reasürans şirketi reasürans sektörünün Türkiye’deki gelişimini belli bir süre engellediği anlaşılmaktadır. Daha sonra bu anlayıştan vazgeçilmiştir. Böylece başka reasürans sözleşmeleri kurulmuş sigorta şirketleri için yapacakları reasürans sözleşmeleri için farklı seçenekler oluşmuştur.

Reasürans işlemi, katastrofik olayların meydana getirdiği zararları karşılamada kendini göstermektedir. Sigorta şirketleri bu tür büyük riskler için ayırabileceği bir teminat sermayeleri gereği mümkün olamayacaktır. Reasüransın işlevi, katastrofik zararların meydana gelmesinde sigorta şirketinin bu zararları karşılamasında yardımcı olurken sigortalının ise sigorta şirketlerinin artan primleri ile etkilenmemelerini sağlamaktır.

Reasürans genel ilkelerine baktığımızda sigortalanabilir bir menfaatin varlığı, sigortalının iyiniyeti, teminat alınan riziko ile gerçekleşen riziko arasında yakın sebebin olması, sigorta şirketinin sigortalısına yükümlü olduğu bir tazminatın (kader birliği) olması ve halefiyet hakkıdır.

Reasürans sözleşmesi ve sigorta sözleşmesi birbirinden ayrı iki sözleşmedir. TTK’da reasürans sözleşmesinin şekliyle ilgili bir düzenleme bulunmasa da sigorta sözleşmelerine uygulanan hükümler uygulanabilecektir.

Reasürans sözleşmesinin uygulanmasında birçok metodu bulunmaktadır. Söz konusu metotlar sigorta şirketlerinin teminat altına almış oldukları risk türlerine göre şekillenmektedir. Reasürans sözleşme metotları mecburi (tetre) ve ihtiyari olmak üzere iki ana ayrıma tabiidir. Mecburi reasürans metodunda, reasürans şirketi sigorta şirketinin bütün risklerini kabul etmek zorunda olup ret yetkisi söz konusu değildir. Mecburi reasürans metotları bölüşmeli (orantılı) ve bölüşmesiz (olarak) ikiye ayrılmaktadır. Bölüşmeli tetre devredilen riskin oransal olarak bölüşüldüğü metotken bölüşmesiz tetre sedan şirket ve reasürans şirketin arasındaki devredilen risklerin ve sorumluluğun paylaşımı hasarlara göre değişiklik gösterdiği metottur. İhtiyari reasürans metodu ise reasürans şirketinin ret yetkisi bulunmaktadır. Yine ihtiyari reasürans metodu da bölüşmeli (orantılı) ve bölüşmesiz (olarak) ikiye ayrılacaktır. Bölüşmeli ihtiyari reasürans metodu, reasürans tarihinde ilk kez kullanılan metot olmuştur. Sedan şirket riski reasüröre sunar, reasürör de ya kabul eder ya da reddeder, reasüröre seçim hakkı sunulmaktadır. Bölüşmesiz ihtiyari reasürans metodunda ise reasürans şirketi teminat altına alınan risk meydana geldiğinde sorumluluğundan söz edilebilecektir.

Reasürans sözleşmelerinin hem yukarıda hem de ikinci bölümde ayrıntılı açıkladığımız reasürans metotları reasürans ve sigorta şirketlerinin arasındaki sorumluluk ayırımına da yardımcı olabilecektir.

Çalışmamızın üçüncü bölümü ve aynı zamanda amacı olan sorumluluk incelemesinde ise tarafların reasürans sözleşmesinden kaynaklı sorumlulukları, özellikle sigorta şirketinin doğal afet konulu sözleşmelerde sorumluluğu ve istisna kurum olarak DASK ele alınmıştır.

Ülkemizde reasürans uygulamaları için yeterli düzenleme ve yargı tecrübesi bulunmamaktadır. Bu nedenle reasürans sözleşmesinden taraflar için doğacak olan sorumlulukların sınırında belirsizlik oluşturmaktadır. Oluşan belirsizlikler sözleşmelerde uygulanacak ilkeler ve tahkim yolu ile uyuşmazlıklar ortan kalkabilecektir. Reasürans sözleşmesinde sorumlulukların tespiti için kanuni düzenlemeler, ticari örf ve adet kuralları ve Milletlerarası Tahkimde Yedek Hukuk Kuralları “Soft Law” kurallarına başvurulacaktır.

Sorumluluklarla ilgili kanuni düzenlemelere baktığımızda TTK’da doğrudan reasürans sözleşmelerini ilgilendiren bir hüküm mevcut değildir. Sigorta

sözleşmelerini konu alan hükümlerinin ise reasürans sözleşme usullerine doğrudan uygulanamayacağı açıktır. Tarafların reasürans sözleşmesi kurulması aşamasında veya reasürans sözleşmesinden doğan uyuşmazlıklar için doğrudan uygulayabilecekleri bir hükmün olmaması tarafları belirsizlik içinde bırakmaktadır. Doktrinde mevcut görüşlerde ve uygulamada sigorta sözleşmeleri için mevcut hükümlerin reasürans sözleşmesi için de uygulanabileceği anlaşılmaktadır. Ancak her hükmün uygulanabilmesi söz konusu değildir. Nitekim sözleşmelerdeki tarafların hukuki nitelikleri aynı değildir. Unutmamamız gereken en önemli durum sigorta sözleşmesinde sigortalı çoğu zaman gerçek kişi olup hukukumuzda korunan, zayıf olan taraftır. Bu nedenle TTK'daki her hüküm reasürans sözleşmesine uygulanamamaktadır. Bu husustaki belirsizlikler ve sözleşme serbestisi tarafların yaşayacağı uyuşmazlıklara sebep olmaktadır.

Ülkemizde reasürans kavramı, reasürans ilkeleri ve sözleşmesi hususunda oturmuş örf ve adet kuralları yeterli değildir. Nitekim Türkiye'de reasürans hala gelişmekte olan bir kurumdur. Sigorta şirketleri büyük risklerle gelişen ticari hayat ve doğal afetlerin daha yıkıcı etkisi olması ile karşılaşmaya başlamışlardır. Bu büyük riskleri reasürans şirketlerine devrederek teminat altına alabilmektedirler.

Reasürans sözleşmesi ile ilgili Reasürans Sözleşmelerine İlişkin İlkeler (Principles Of Reinsurance Contracts – (PRICL)) olarak adlandırılan milletlerarası tahkimde yedek hukuk kuralları oluşturulmuştur. Bu kurallar Soft Law niteliğindedir. İlgili ilkelerin uluslararası bir statüsü mevcut olmayıp bağlayıcı da değildir. Taraflar sözleşme hükümlerini bu ilkelere göre düzenleyebilir ya da bazı maddelerine atıf yapabilirler.

Sedanın sigortalısı ile yaptığı sözleşmede teminat altına aldığı risk ile reasürans sözleşmesinde teminat altına aldığı risk aynı olmak zorunda değildir. İki ayrı sözleşmede aynı risk için farklı teminatlar verilmesi söz konusu olabilir. Reasürörün böyle bir durumda sorumluluk sınırı net olacaktır; reasürans şirketi sadece reasürans sözleşmesindeki sorumluluklarını yerine getirecek, sigorta sözleşmesinde aynı riziko için verilen farklı teminatlardan sorumlu olmayacaktır.

Sigorta sözleşmesinde taraflar genel ilkeleri tamamen değiştirebilmekte ve farklı hükümlerle sözleşme kurabilmektedir. Bunun nedeni teminat altına alınan riskin yeni bir risk olmasından kaynaklanabilmektedir. Tarafların önceden hazırlanan kurallar

dışına çıkmaları sonucu sorumluluklar açısından boşluk kalmamalıdır. Nitekim böyle bir durumda riziko meydana geldiğinde reasürans şirketi ve sedan arasında sorumluluk karmaşası çıkabilecektir.

Sigorta şirketinin en temel yükümlülüğü sigortalısı ile yaptığı sigorta sözleşmesi hakkında reasüröre tam bilgi vermektir. İlgili beyan yükümlülüğünü yeterince yerine getirmediği takdirde sorumluluk sınırları ile ilgili sorunlar ortaya çıkabilir. Nitekim reasürans şirketi meydana gelen olayı değerlendirdiğinde sigorta şirketinden farklı sorumluluk sınırları çizebilir. Bu durumda riziko meydana geldiğinde taraflar arasındaki uyuşmazlık sigortalının zarara uğramasına neden olabilir.

Sigorta şirketlerinin, TTK'nın 1403'üncü maddesinde sigorta ettiği menfaati dilediği şartlarda tekrar sigorta ettirme özgürlüğü varken bununla birlikte sigortalısına karşı yükümlülüklerinin hala devam ettiği açıkça hükme bağlanmıştır. Sigorta şirketinin reasüröre karşı tüm beyan ve yükümlülüklerini yerine getirmesi ile reasürör rizikoya ilişkin bilgi ve belgeleri inceleyecek ve uygun teminatı belirleyecektir. Uygun teminatı belirlemesi sigorta şirketinin beyanına bağlıdır. Reasürörün uygun teminatı belirleyemediği noktada sigorta şirketinin sorumluluğuna, sigorta şirketinin üzerine düşen beyan yükümlülüğünü layıkıyla yerine getirmediği durumda gidilebilecektir. TTK'da sigorta sözleşmesinde beyan yükümlülüğüne ilişkin 1435'inci madde vd. reasürans sözleşmesine direkt uygulanamamaktadır. Soft Law kuralları, kanun ile çok büyük farklılıklar göstermektedir. Sigorta şirketinin beyan yükümlülüğü nedeniyle oluşabilecek uyuşmazlıklarda sigorta şirketinin sorumluluk sınırı tespiti güç olabilecektir.

Sedan şirketin sigorta sözleşmesi kapsamında yapması gereken ödeme "nihai net hasar" olarak adlandırılmaktadır. Halefiyet hakkı ve sovtaj geliri sigorta şirketinin aslında bir gelir kaynağıdır ve bu durum reasüre ettiği risk için ortaya çıkmış olabilmektedir. Sedan şirket bu durumdan kaynaklı kazançları reasürans şirketinin sorumluluğu kapsamında, sedan şirketin halefiyet hakkı ve sovtaj gelirinden elde edilebileceği miktar dikkate alınmalıdır.

Reasürans şirketinin sorumluluklarından bahsettiğimizde ise sigorta şirketinin sigortalısına olan borcunun muaccel olması reasürörün sorumluluğundan bahsedebilmemiz için yeterli olacaktır. Reasürans sözleşmesi çerçevesinde reasürörün sorumluluğunun doğacağı durumlar rizikonun gerçekleştiği an, diğeri

hasarın gerçekleştiği an ve son olarak sedanın sigortalısının sedandan talepte bulunduğu anlar olarak düşünülebilir. Reasürans şirketinin sorumluluk sınırlarını tam olarak anlayabilmek için de öncelikle sigorta sözleşmesi incelenmelidir. Her şeyden önce sedan şirketin sigortalısına karşı sorumluluğu ele alınmalıdır. Reasürans şirketinin sorumluluk sınırı sedan şirketine göre daha kolay tespit edilebilecektir. Çünkü reasürans şirketinin sorumlu olduğu tek sözleşme reasürans sözleşmesi olup sedana karşı olan teminat sorumluluğudur.

Reasürans sözleşmelerinde, reasürans metotları ve sorumluluk sınırları teminat altına alınan risklere göre değişiklik göstermektedir. Sorumluluk sınırı sözleşmeye konu sigorta türü ile belirlenecektir. Reasürans sözleşme türlerinde taraflara yüklenen borç ve yükümlülüklerin farklılık gösterebileceğinden sözleşme türü belirlenirken tarafların sorumluluklarının tespiti yönünden doğru sözleşme türünün seçilmesi önemli olacaktır.

Doğal afet konulu sigorta sözleşmelerinde sigorta şirketi en büyük teminatları ayırmaktadır. Nitekim doğal afetlerin katastrofik sonuçları olmaktadır. Sigorta şirketleri doğal afetlerin büyük ölçekli risklerine teminat vermeme ya da sigorta primlerini çok yüksek tutma gibi durumları ortaya çıkarabilmektedir. Bu nedenle sigorta şirketleri doğal afetlerden kaynaklı sigorta sözleşmelerinde güvence altına aldıkları teminatları reasürans şirketlerine aktarmak istemektedirler. Sigorta şirketleri kendileri ve reasürans şirketi için en faydalı reasürans metodunu seçerek doğal afet kaynaklı teminatlarını reasürans şirketine aktarabilecektir. Sigorta şirketleri, doğal afetler gibi hasar miktarı çok yüksek rizikolarda hasar fazlası reasürans tetesi tercih etmektedir. Hasar fazlası reasürans sözleşmesinde sorumluluk sınırları kapsam, yer ve zaman olarak belirlenmektedir. Sigorta şirketinin sorumluluğunun kapsamı öncelikle sigorta şirketinde sigortalısının hangi risklerini kabul ettiği, reasürans sözleşmesinde ise sigortalısının hangi risklerini teminat ettirdiği esas alınarak tayin edilmektedir. Doğal afet sigortalarında sigorta şirketinin sigortalısına ödeme yapması ile kalan sorumluluk reasürans şirketine geçecektir. Ancak çok büyük felaketlere yol açan doğal afetlerde sigorta şirketinin reasürans şirketinden önce ödeme yapması beklenilemeyecek bir durumdur. Nitekim sedan şirket iflas edebilme ya da ödeme yükümlülüğünü zamanında yerine getirme durumu ile karşı karşıya kalabilecektir. Bu nedenle öğretilen reasürans şirketinin sorumluluğunun doğması için sedan şirketin sigortalısına karşı borcunun belirlenmesi doğrultusunda görüşler mevcuttur. Burada

artık sigorta şirketinin sorumluluğu uzlaşma, tahkim ya da mahkeme kararı sonucunda belirlenebilecektir.

Deprem sigortası özellikle deprem kuşağında olan ülkemizde teknik ve hukuki açıdan uygulanması en zor sigorta türlerindedir. Sigorta şirketleri ülkemizde doğal afetlerden kaynaklı riskleri Doğal Afet Sigortaları Kurumu ile teminat altına almaktadır. Bu durumda artık sözleşme tarafları DASK ve reasürans şirketi olmaktadır. Doğal Afet Sigortaları Kurumu, Sigortacılık Kanunu'na ve Türk Ticaret Kanunu'na tabii olmamakla birlikte sigorta şirketi değildir. Kar amacı gütmeyen kamu tüzel kişiliğine sahip bir kuruluştur. Bu nedenler DASK tarafından çok büyük teminatlar verilememektedir. Sigortalıların zararlarını düşük primler ile teminat altına almakta ve bunun getirisi olarak düşük teminatlar belirlenmektedir. Doğal Afet Sigortaları Kurumu'nun zorunlu deprem sigortasına ilişkin sigorta teminatlarının azami tutarı Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumu (SEDDK) tarafından belirlenmektedir. Zorunlu Deprem Sigortası Genel Şartları'ndaki sigorta kapsamına olan yerler için SEDDK tarafından belirlenen azami teminatı aşmayacak şekilde sorumluluk tespiti yapılacaktır. DASK, deprem rizikosunun meydana getireceği zararların büyüklüğü nedeniyle, sorumluluk sınırını azaltmak için reasürans anlaşmaları yapmaktadır.

Çalışmamızın amacı, sigorta şirketleri, doğal afet konulu sigorta sözleşmelerini reasüre ederken sorumluluklarının sınırını tespit edememesidir. Sorumluluk sınırında asıl sorun, sigorta şirketinin gerçekleşecek doğal afetin vereceği zararın büyüklüğünü öngörememesinden kaynaklanmaktadır. Nitekim sigorta şirketi her ne kadar doğal afetler sigortalarını konu alan sigorta sözleşmelerine ayırdığı teminatı reasürans şirketi ile paylaşırsa da kendi sorumluluğuna düşen kısmı karşılayamayabilecek olmasıdır.

Özellikle ülkemizde yakın geçmişte yaşanan ve hala meydana getirdiği zararların karşılanamamış olduğu 6 Şubat Kahramanmaraş Depremi sonrasında da anlaşılacaktır ki hem sigorta şirketlerinin teminat ayırdığı ihtiyari deprem sigortaları hem de DASK için reasürans şirketinin sorumluluğunu artıracak hükümler getirilmelidir. Ancak her ihtimalden önce TTK içerisinde reasürans sözleşmelerini konu alan hükümler için çalışma yapılması elzemdir. Katastrofik etkisi olan doğal afetler gerçekleştiğinde sigorta şirketinden önce reasürans şirketinin sorumluluğu doğmalı ve gerçekleşmesi beklenen riziko için gerçekleştikten sonra da reasürans

akti gerekleştirilebilmedir. Nitekim sigorta şirketleri buyk yıkımlara yol açan rizikolardan etkilenen binlerce sigortalısına aynı anada ödeme yapmakta gc duruma düşebilmektedir. Aynı anda binlerce kişiye ve şirketlere azami teminatları ödeme hususu ayrılan muallakların öngörülemeyecek şekilde aynı anda tkutilmesi demektir. Bu nedenle sigorta şirketinin sorumluluğu reasürans şirketinin sorumluluğunun bittiği yerde tespit edilmesi daha sağlıklı bir yöntem olabilecektir

KAYNAKÇA

- Abramovsky, Aviva. *Reinsurance: The Silent Regulator?*. ABD: In Copyright, 2009.
- Acar, Onur. *Avrupa Birliğinde Yükümlülük Karşılama Yeterliliği: Solvency II*. TSRŞB Bilim ve Danışma Kurulu Onaylı Eserler, 2005.
- Adalı, Perim. “Sigortacılıkta Klasik Reasürans Metodları ve Reasürans Piyasalarındaki Gelişmeler”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 1994.
- AFAD, *Açıklamalı Afet Yönetimi Terimleri Sözlüğü*, 23. <https://www.afad.gov.tr/upload/Node/3495/xfiles/sozluk.pdf>, [16.04.2024].
- Akalın, Belkıs. “Dünya Reasürans Piyasalarındaki Gelişmeler ve Türkiye’de Reasürans Tekeli Uygulaması”. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Bankacılık ve Sigortacılık Enstitüsü, 1998.
- Akatlı, Cengiz. *Yangına Karşı Sigorta ve Yangın Reasüransı*. İstanbul: Binbirdirek Matbaacılık, 1985.
- Akhisar, İlyas ve Hilmi Acınan. *Reasürans*, 1.bs. İstanbul: Filiz Kitabevi, 2016.
- Alanya, Çetin. *Reasürans Notları*. 1. bs. İstanbul: Ar Reklam ve Matbaacılık, 1991.
- Alpay, Timuçin. *Temel Sigortacılık Bilgileri ve Uygulamalı Hasar Yönetimi*. İstanbul: 1. Yüce Yayınları, 2001.
- Arıcı, Kadir ve Alper, Yusuf. *Sosyal Güvenlik*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, 2013.
- Arseven, Haydar. *Sigorta Hukuku*. 1.bs. İstanbul: Beta Yayınları, 1987.
- Atabek, Reşat. *Reasürans Hukuku*. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1974..
- Atamer, Kerim. “Yeni Türk Ticaret Kanunu Uyarınca ‘Zarar Sigortaları’na Giriş”, *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. 27, S. 1 (2011): 21 - 106.
- Ayan, Ebubekir. “Türkiye Sigortacılık Tarihinde Kamusal Bir Pranga: Reasürans Tekelinin Eleştirel Analizi”, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C. 23, S. 44, (2020): 1012-1015.

- Ayhan, Rıza, Çağlar, Hayrettin ve Özdamar, Mehmet. *Sigorta Hukuku*. 5.bs. Ankara: Yetkin Yayınları, 2021.
- Bilge, Mehmet Emin. “Sigorta Tazminatını Alan Sigortalının Zarar Veren Üçüncü Şahısla Yaptığı İşlemlerin Sigortacının Halefiyeti Üzerindeki Etkisi ve Yargıtay Uygulaması”, *Prof. Dr. H. Domaniç’e Armağan*. C. I. İstanbul: Beta, 2001.
- Bozer, Ali. *Sigorta Hukuku Genel Hükümler - Bazı Sigorta Türleri*. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 2007.
- _____. *Sigorta Hukuku*. 1. bs. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü, 1981.
- Can, Mertol. 6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine göre Sigorta Sözleşmesinin Tabi Olduğu Hukuki Esaslar, 1. bs. Ankara: İmaj Yayıncılık, 2012.
- Can, Mertol. *Türk Özel Sigorta Hukuku*. C.1. Adana: Adalet Yayınevi, 2018.
- Cebe, Mehmet Sinan. *Uygulamalı Sigorta Hukuku*. Ankara: Yetkin Yayınları, 2018.
- Çeker, Mustafa. *6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Sigorta Hukuku*. 27. bs. (Adana: Karahan Kitabevi, 2020), 63.
- Çekici, Elif. “Doğal Afetler ve Türk Sigorta Sektöründe Risk Transferi-Naturel Disaster and Risk Transfer in The Turks Insurance Sector”, *Öneri Dergisi*, C. 9, S. 36, (2012): 53-62.
- Çiftçi, Tuğba. Grup Sigortası Kavramı ve Tabi Olduğu Hukuki Esaslar. Ankara: Adalet Yayınevi, 2020.
- Demirci, Serdar. “Deprem Riskine İlişkin Sigorta ve Tazmin Sürecine Dair Güncel Sorunlar”, *Ankara Barosu Dergisi*, C. 81, S. Özel Sayı (2023): 23-64. <https://doi.org/10.30915/abd.1381429>.
- Eriş, Gönen. *Türk Ticaret Kanunu Hükümlerine Göre Sigorta Hukuku*. 1.bs. Ankara: Seçkin Yayınları, 2020.
- Hacıömeroğlu, Abdülhamid Oğuzhan. “Sigorta Sözleşmelerinin Kuruluş Safhasındaki Sigorta Ettirenin Beyan Yükümlülüğünün Culpa In Contrahendo Sorumluluğu Açısından Değerlendirilmesi”, *Ticaret ve Fikri Mülkiyet Hukuku Dergisi*, C. 1, S. 2 (2015): 49-70.
- <https://sozluk.gov.tr/> [29.03.2024].

<https://www.ius.uzh.ch/de/staff/professorships/alphabetical/heiss/projects/pricl.html>
[06.04.2024].

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=5684&MevzuatTur=1&MevzuatTer tip=5>[30.03.2024]

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.2918.pdf> [03.04.2024].

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.6098.pdf> [03.04.2024].

<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.6102.pdf> [29.03.2024]

<https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/3.3.8197.pdf> [29.01.2023].

Kabukçuoğlu, Özer Dilek. *Mukayeseli Hukukta ve Uygulamada Hayat Sigortası*. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları, 2005.

Kara, Hacı. *Sigorta Hukuku*. 2. bs. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2021.

Karabıyık, Lale ve Anbar Adem. “Sigorta ve Reasürans Şirketlerinin Doğal Afet Riskinin Yönetiminde Kullanabilecekleri Finansal Enstrümanlar”. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, S. 41, (2009); 42-52.

Karasu, Rauf. “6102 Sayılı Türk Ticaret Kanunu’nun Sorumluluk Sigortalarına İlişkin Hükümlerinin Değerlendirilmesi”, *İnönü Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 6, S. 4 (2016): 683-706. <https://doi.org/10.21492/inuhfd.239926>.

Karayazgan, Ahmet. *Hasar Hukuku (II) - Reasürans Sözleşmelerinde Hasar*. 1.bs. İstanbul: Aristo Yayınevi, 2023.

Kaya, Selahattin. *Yabancı Unsurlu Sigorta Sözleşmelerine Uygulanacak Hukuk*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2016.

Kayıhan, Şaban ve Günergök, Özcan. “Kaza Sigortaları”. *İstanbul Medeniyet Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 5, S. 9 (2020): 221-245.

_____. *Türk Özel Sigorta Hukuku Dersleri*. 6. bs. Kocaeli: Umuttepe Yayınları, 2020.

Kayıhan, Şaban. “Zorunlu Deprem Sigortası”, *Erzincan Binali Yıldırım Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 8, S. 1-2, (Haziran 2004): 497-516.

Kender, Reyagân. *Türkiye’de Hususi Sigorta Hukuku*.17. bs. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2021.

- Koçak, Hakan. *Reasürans Sözleşmeleri*. 1.bs. İstanbul: Seçkin Yayıncılık, 2023.
- Kozanoğlu, Gonca. “Türk İdare Hukukunda Doğal Afetler Nedeniyle İdarenin Sorumluluğu”. Doktora Tezi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2020.
- Marmara Üniversitesi, Bankacılık ve Sigortacılık Yüksek Lisans Programı Ders Notları. İstanbul, 1991.
- Nomer, Cahit ve Hüseyin Yunak. *Reasürans*, 2.bs. İstanbul: Milli Reasürans T. A.Ş., 2003.
- Nomer, Cahit. *Sigortanın Genel Prensipleri ve Reasürans*. 1 bs. İstanbul: Çeltüt Matbaacılık Koll, Şti, 1977.
- Oğuzman, M. Kemal ve Öz, M. Turgut. *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. C.1. 18. bs. İstanbul: Vedat Yayıncılık, 2020.
- Omağ, Merih Kemal. *Türk Hukukunda Rizikonun Ağırlaşması Sorunu*. Ankara: Sigorta Hukuku Türk Derneği, 1985.
- Öğüz, Zehra Şeker. "Sigorta Ettirenin Akit Öncesi İhbar Görevine İlişkin Alman Eyalet Yüksek Mahkemesi Kararının Değerlendirilmesi", *Prof. Dr. Hayri Domaniç'e 80. Yaş Günü Armağanı*, C.1. İstanbul: Beta, 2001), 547-550.
- Özbasan, Kamil. “Zorunlu Deprem Sigortasına Türk Ticaret Kanunu Hükümlerinin Uygulanması”, *TBB Dergisi*, S. 168 (2023): 401-409.
- Özçelik, Ş. Barış. “Sözleşmeden Doğan Borçların İfasında Hukukî İmkânsızlık ve Sonuçları”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 63, S. 3 (Eylül 2014): 569-622. https://doi.org/10.1501/Hukfak_0000001760.
- Özdemir, Semih Sırrı. “Reasürans Sözleşmelerine İlişkin İlkeler (Principles of Reinsurance Contracts (PRICL)) Çerçevesinde Sigorta Şirketinin (Reinsured) Sözleşme Öncesi Beyan Yükümlülüğünün Değerlendirilmesi”, *Hacettepe Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 12, Özel Sayı (2022): 261-80. <https://doi.org/10.32957/hacettepehdf.1083429>.
- Pekiner, Kamuran. *Sigorta İşletmeciliği Prensipleri*. İstanbul: İ.Ü. İşletme Fakültesi Yayınları, 1981.
- Preiffer, Christoph. *Reasüransa Giriş*. İstanbul: Köln Reasürans Şirketi-Destek Reasürans T.A.Ş, 1992.

- Sayın, Hediye Bahar. “Hastalık ve Sağlık Sigortasında Sigortacının Aldığı Rapor Hakkında Bilgi İsteme ve İnceleme Hakkı”, *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C.31, S. 2 (2023): 949-91. <https://doi.org/10.15337/suhfd.1237996>.
- Seven, Vural. “Doğal Afet Sigortaları Kurumu’nun Hukuki Durumu ve Sözleşme Sonrası Bilgilendirme Yükümlülüğü” *Lexpera Blog*, <https://blog.lexpera.com.tr/dogal-afet-sigortalari-kurumunun-hukuki-durumu-ve-sozlesme-sonrasi-bilgilendirme-yukumlulugu/> [10.04.2024].
- Somer, Mehmet. “Zorunlu Deprem Sigortasının Özel Sigorta Hukukuna İlişkin Bazı Yönlerden Değerlendirilmesi”, *Sigorta Hukuku Dergisi*, S. 1 (2001): 113-132.
- Şenocak, Kemal. “Mal Sigortalarında Sigorta Ettirenin Zararı Önleme ve Azaltma Vecibesi”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 44, S. 1 (1995): 365-424. https://doi.org/10.1501/Hukfak_0000000717.
- _____. “Türk Ticaret Kanunu’nun Mal Sigortasına İlişkin Hükümlerinin Sorumluluk Sigortalarına Uygulanabilirliği”, *Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, C. 58, S. 1 (2009): 189-230. https://doi.org/10.1501/Hukfak_0000001569.
- Tekinay, Selahattin Sulhi vd., *Borçlar Hukuku Genel Hükümler*. 7. bs. İstanbul: Filiz Kitabevi, 1993.
- Thorin, P. *Yangın Reasüransı*, çev. Zuhâl Zeybekoğlu. İstanbul, 1947.
- Ulaş, Işıl. *Uygulamalı Sigorta Hukuku Mal ve Sorumluluk Sigortaları*. 8. bs. İstanbul: Turhan Kitabevi, 2012.
- Uzunallı, Sevilay. *Hastalık Sigortası Sözleşmesinin Kurulmasında İhbar Külfeti*. 1. bs. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2005.
- Ünan, Samim. “Zorunlu Deprem Sigortası”, *Sigorta Hukuku Dergisi*, S. 1 (2001): 87.
- _____. *İsteğe Bağlı Genel Sorumluluk Sigortasında Riziko*. İstanbul: Beta Yayınları, 1998.
- _____. *Türk Ticaret Kanunu Şerhi Altıncı Kitap Sigorta Hukuku, Sigorta Türlerine İlişkin Hükümler*, Can Sigortaları Madde 1487-1520, C. III, 1.bs. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2017.

_____. Türk Ticaret Kanunu Şerhi Altıncı Kitap Sigorta Hukuku, Yargı Kararları.
C. VII, 1.bs. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık, 2021.

_____. *Türk Ticaret Kanunu Şerhi Altıncı Kitap Sigorta Hukuku*. C.I. İstanbul: On
İki Levha Yayıncılık, 2016.

Yılmaz, Yasemin. “Sözleşmeden Doğan Sorumluluk ile Haksız Fiil Sorumluluğunun
Karşılaştırılması”, *Prof. Dr. Necla Giritlioğlu’na Armağan*. İstanbul: On İki
Levha Yayıncılık, 2020.

ÖZGEÇMİŞ

Latife İclal Türcan

A. EĞİTİM

Yüksek Lisans: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Özel Hukuk Anabilim Dalı Özel Hukuk Bilim Dalı, 2024, İstanbul

Lisans: İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Hukuk Fakültesi, 2021, İstanbul

B. MESLEKİ DENEYİM

2021-2022 Hukuk Bürosunda Stajyer Avukat

2022-2024 Hukuk Bürosunda Avukat